Českomoravská psychologická společnost – Sekce psychologie zdraví

25. výročí psychologie zdraví v České republice (1988–2013)

Sborník příspěvků

MSD

25. výročí psychologie zdraví v České republice (1988–2013)

Sborník příspěvků

Jiří Mareš, ed.

MSD
Brno 2013

Vydání tohoto sborníku bylo iniciováno
Sekcí psychologie zdraví Českomoravské psychologické společnosti

© 2013 Jiří Mareš za autorský kolektiv
2013 MSD

ISBN 978-80-7392-227-6

Obsah

Předmluva
V. Kebza 7

Pozdravný dopis k výročí sekce
J. Šturma 9

BILANCOVÁNÍ PŘEDCHOZÍHO OBDOBÍ

Ohlédnutí za 25 lety vývoje Sekce psychologie zdraví ČMPS
J. Křivohlavý, V. Kebza, J. Mareš, B. Koukola 13

Výzkumný projekt Škola a zdraví pro 21. století
E. Řehulka 19

Výrazné postavy české psychologie zdraví – medailonky jednotlivých osobností
J. Mareš 23

CO NENÍ V ARCHIVNÍCH MATERIÁLECH (OSOBNÍ VZPOMÍNKY AKTÉRŮ)

Vernířovice – moje srdeční záležitost
B. Koukola 45

Období, kdy se konference konaly v Priessnitzových léčebných lázních v Jeseníku
D. Jandová 53

Sportovní aktivity při konferencích psychologie zdraví
V. Hošek 55

SOUČASNOST SEKCE PSYCHOLOGIE ZDRAVÍ

26. konference European Health Psychology Society v Praze
V. Kebza 61

Připravovaná monografie Psychologie zdraví
V. Kebza, J. Mareš 65

Psychologie zdraví očima nováčka
T. Kimplová 71

Psychologie zdraví pohledem nováčka
R. Badošek 73

Výhled do budoucna
Vl. Kebza 75

DOKUMENTÁRNÍ ČÁST

Vybrané české publikace týkající se psychologie zdraví za posledních 25 let
J. Mareš 79

Vybrané fotografie z historie české psychologie zdraví 101

Předmluva

Čtvrtstoletí vývoje oboru psychologie zdraví v ČR je příležitostí jednak k ohlédnutí za uplynulým obdobím, jednak k bilanci úspěchů a neúspěchů, které tuto cestu provázely.

Jak bude důkladně dokumentováno na dalších stránkách tohoto sborníku, psychologie zdraví jako hnutí prošla v ČR dynamickým vývojem od víceméně volných víkendových setkání nadšenců tohoto oboru, kteří si na nich volně vyměňovali aktuální informace, které je zajímaly, k pečlivě organizovaným konferencím s předem vytvořeným programem, recenzovanými abstrakty sdělení a distribucí sborníku na CD s ISBN již přímo na konferenci. V tomto smyslu jde jistě o změnu pozitivní, i když právě neformálnost a přátelská atmosféra, které provázely tato původní víkendová setkání, zůstaly i na současných konferencích jednou z jejich hlavních charakteristik.

Podívejme se však také na další aspekty tohoto výročí. Může nás jistě těšit, že naše Sekce psychologie zdraví v rámci ČMPS zahájila svoji činnost, i když zpočátku pod názvem „psychologie zdravého života", pouhé dva roky poté, co byla v roce 1986 v holandském Tilburgu ustanovena společnost *European Health Psychology Society* (EHPS). Tato společnost se postupně stala nejvýznamnější evropskou, ale i světovou odbornou společností, sledující rozvoj oboru, protože kromě 38. divize *Health Psychology* Americké psychologické asociace (APA) neexistuje další srovnatelná společnost na mezinárodní úrovni. Je proto jistě dobře, že se nám v posledních letech podařilo výrazně zintenzívnit spolupráci s touto společností, což vyvrcholilo v roce 2008, kdy EHPS pověřila poprvé v historii těchto konferencí naši sekci ve spolupráci s ČMPS a Univerzitou Karlovou přípravou 26. konference EHPS v ČR.

Tato zkušenost byla pro všechny členy výboru sekce i pro všechny české psychology zdraví zásadní. Představovala sice čtyři roky tvrdé práce, ale přinesla do české psychologie zdraví významnou proměnu. Až dosud jsme se na konferencích naší sekce i na stránkách odborného tisku vzájemně informovali o konferencích pořádaných v Evropě a ve světě včetně osobní zkušenosti aktivních účastníků, kteří dokázali z vlastních grantových projektů svoji účast finančně zajistit, ale v roce 2012 se poprvé tato situace dramaticky změnila. Evropa a svět přijely k nám. Byly tak vytvořeny podmínky k aktivní účasti řady kolegů, kteří by se jinak těchto konferencí vzhledem k vysokým nákladům na cestovné a ubytování zúčastnit nemohli. Česká psychologie zdraví se na této konferenci představila v dobrém světle, ukázala v jednom z prezentovaných sdělení na délku tradice jejího rozvíjení v ČR a prokázala též, že je schopna převzít náročnou organizaci významné mezinárodní konference s více než 800 účastníky z 52 zemí celého světa.

Kromě toho úspěchu je však dosud před námi řešení řady problémů. Postrádáme příliv nových členů, zvl. mladších, a tak doufáme, že omlazené složení výboru

naší sekce po posledních volbách bude příkladem pro další zájemce o práci v naší sekci. Za významnou podmínku dalšího rozvoje našeho oboru považujeme také akreditaci postgraduálního doktorského studia, která otevře do budoucna cestu k habilitačním a profesorským řízením v oboru psychologie zdraví. Chtěl bych závěrem vyjádřit jménem svým, ale i jménem členů výboru naší sekce přesvědčení, že se nám v ne příliš vzdálené budoucnosti těchto cílů podaří dosáhnout.

Vladimír Kebza

Pozdravný dopis k výročí sekce Psychologie zdraví

Kladenská 48, 160 00 Praha 6
Email: cmps@ecn.cz
http://cmps.ecn.cz

Českomoravská psychologická společnost

Vážení členové výboru
Sekce psychologie zdraví ČMPS
a členové sekce shromáždění
na 20. výroční konferenci ve Vernířovicích

V Praze dne 10. 5. 2013

Vážené kolegyně a kolegové, milí přátelé,

rád bych Vás jménem rady Českomoravské psychologické společnosti srdečně pozdravil při příležitosti 25. výročí trvání sekce a její 20. konference a víkendového setkání ve Vernířovicích. Sekce psychologie zdraví patří k „domácímu stříbru" ČMPS. Je jednou z nejvíce aktivních sekcí a její činnost přináší nejen nové poznatky sloužící těm, kdo se na psychologii obracejí, ale rozšiřuje i horizonty naší psychologie a objevuje pro ni nová témata a nové horizonty. Z kontaktů se členy sekce dobře víme a oceňujeme, že členové sekce tvoří i dobře fungující společenství s pozitivní atmosférou, z níž rádi čerpáme povzbuzení.

Gratulujeme ze srdce k 25. výročí soustředěné a vytrvalé činnosti. Přejeme Vašemu jednání plný zdar. Je mi líto, že pro jiné pracovní úkoly nemohu slavit s Vámi. Ať je jubileum a konference s ním spjatá příležitostí k úspěšné bilanci a odrazovým můstkem pro budoucí činnost.

Děkuji zasloužilým organizátorům konference, jež se stala dobrou tradicí. Jsem v duchu s Vámi a všechny účastnice a účastníky za radu ČMPS upřímně zdravím.

PhDr. Jaroslav Šturma

předseda ČMPS

Bilancování předchozího období

Ohlédnutí za 25 lety vývoje Sekce psychologie zdraví ČMPS

Jaro Křivohlavý, Vladimír Kebza, Jiří Mareš, Bohumil Koukola

Úvod

Pětadvacáté výročí založení Sekce psychologie zdraví je významnou příležitostí k ohlédnutí za uplynulým obdobím a ke zhodnocení toho, co se za čtvrtstoletí v tomto oboru v České republice vykonalo.

Již dlouho před listopadem 1989 vyrůstaly zdola početné svépomocné iniciativy, které se zaměřovaly na ozdravění života, proměnu životního stylu a hlubších, duchovnějších pohledů na život. K nim patřily také aktivity oddílu jógy a komplexní životosprávy v TJ Spartak Praha 4. Podílela se na nich i Miluše Kubíčková, která inspirovala M. Havlínovou a další k tomu, aby vznikla odborná skupina s názvem psychologie zdravého života. Pod tímto názvem byla skupina v květnu 1988 založena a sdružovala (kromě psychologů) také další pracovníky pomáhajících profesí. U zrodu skupiny stáli Václav Břicháček, Miluše Havlínová a Eva Šulcová. V r. 1992 se odborná skupina z iniciativy M. Havlínové změnila na jednu z **odborných sekcí** Českomoravské psychologické společnosti. Na výzvu ke členství v nově založené odborné sekci zareagovalo dvacet nových zájemců-psychologů, např. Z. Chovancová, B. Koukola, D. Krejčířová, L. Křišťanová, J. Křivohlavý, L. Míček, V. Soyková (řazeno abecedně). Významným členem sekce se stal Jaro Křivohlavý, který brzy zprostředkovával řadu podnětů pro práci sekce ze zahraničí a podílel se výrazně na fungování *Sekce psychologie zdraví*. Spolu s ním se o rozvoj této oblasti psychologie zasloužili Libor Míček a Bohumil Koukola.

Proměny výboru sekce

Práci sekce musel někdo koordinovat a řídit, někdo ji musí zastupovat i navenek. Při založení odborné skupiny *Psychologie zdravého života* v květnu 1988 stáli v čele této skupiny její zakládající členové: Václav Břicháček, Miluše Havlínová, a Eva Šulcová. Záhy byli do původně tříčlenného výboru kooptováni Jaro Křivohlavý a Libor Míček.

Od prvních korespondenčních voleb v březnu 1992 až do roku 2003 pracoval výbor Sekce ve složení: Jaro Křivohlavý (předseda výboru), Miluše Havlínová (jednatelka výboru), Václav Břicháček, Bohumil Koukola, Dana Krejčířová, Libor Míček, Eva Šulcová.

Po dalších volbách v r. 2003 se složení výboru Sekce obměnilo: Vladimír Kebza (předseda výboru), Evžen Řehulka (místopředseda výboru), Miluše Havlínová (jednatelka výboru); po jejím úmrtí v r. 2007 byla do výboru dodatečně zvolena Iva Štětovská a převzala funkci jednatelky výboru. Dělala a stále ji dělá obětavě a dobře. Dále byli členy výboru Václav Břicháček, Václav Hošek, Bohumil Koukola, Jaro Křivohlavý, Jiří Mareš. V tomto složení pracoval výbor až do r. 2012.

V zatím posledních volbách byli do výboru Sekce na období 2013 - 2020 zvoleni: Vladimír Kebza – Státní zdravotní ústav Praha (předseda), Bohumil Koukola – Pedagogická fakulta OU Ostrava (místopředseda), Iva Štětovská – Filozofická fakulta UK Praha (jednatelka), Radim Badošek – Pedagogická fakulta OU Ostrava, Renata Hacklová – Státní zdravotní ústav Praha, Tereza Kimplová – Pedagogická fakulta OU Ostrava, Jiří Mareš – Lékařská fakulta UK Hradec Králové.

Od víkendových setkání k vědeckým konferencím

První, jednodenní setkání skupiny nazvané Psychologie zdravého života se konalo 11. května 1992 v prostorách Pedagogické fakulty UK v Celetné ul. č. 13. Na téma Raný vývoj a kultura přednášel E. Grotberg z USA. Už na tomto semináři a následně na schůzi výboru dne 28. 9. 1992 bylo dohodnuto, že se změní původní název na Sekci psychologie zdraví při Českomoravské psychologické společnosti. Na dalším setkání výboru 8. 12. 1992 jsme byli seznámeni se změnou názvu. Zde výbor řešil i to, co se pak od roku 1993 stalo pravidlem, tj. 2–3denní pracovní semináře. L. Míček slíbil zajistit rekreační středisko Masarykovy univerzity a B. Koukola Vzdělávací a rekreační středisko tehdejšího OÚNZ Šumperk ve Vernířovicích (pod tento šumperský Okresní ústav národního zdraví spadal tehdy i Zábřeh na Moravě a Jeseník).

Počínaje rokem 1993 začala *Sekce psychologie zdraví* pořádat odborné akce, zpočátku koncipované jako volná víkendová setkání členů sekce a zájemců o psychologii zdraví, a to v malé obci Vernířovice u Šumperka, která leží v podhůří Jeseníků. Tam se ve školícím a rekreačním středisku bývalého OÚNZ v Šumperku konaly odborné akce na pomezí psychologie a medicíny. Setkání inicioval a vedl Jaro Křivohlavý, organizaci akce obětavě zajišťoval Bohumil Koukola, tehdy zaměstnanec nemocnice v Šumperku. Na setkáních se referovalo jak o novinkách oboru, které byly získány účastí na zahraničních konferencích, tak o novinkách, které se daří prosazovat na vysokých školách a ve zdravotnických zařízeních v České republice. Na víkendových setkáních se také pořádala ranní cvičení v přírodě a odpoledne větší turistické túry na zdravém vzduchu (blíže o nich píše V. Hošek v tomto sborníku). Vernířovice byly místem setkávání až do r. 1995.

V letech 1996–2000, kdy bylo vernířovické středisko privatizováno a panovaly tam složité poměry, se pořádání akcí přesunulo do jiné části Jeseníků – do Priessnitzových léčebných lázní. Tam už se z volnějších víkendových setkání

pozvolna stávaly odborné konference s připravenými referáty, organizovanou diskusí, workshopy, s vystoupeními zahraničních kolegů a kolegyň. Konference v Jeseníku připravoval a vedl J. Křivohlavý, místní organizaci perfektně zajišťovala D. Jandová - lékařská ředitelka Priessnitzových lázní. Na přelomu tisíciletí ovšem privátní lázně dostaly nového ředitele, zdravotní pojišťovny začaly indikovat k lázeňské léčbě méně pacientů, narůstala inflace atd., takže všechny lázně (aby přežily) musely zvyšovat ceny. Ubytování a stravování podražilo, a proto výbor sekce řešil, kde konference pořádat, aby byly finančně únosné pro všechny zájemce.

Mezitím se změnil jak majitel, tak i nájemce zařízení ve Vernířovicích u Šumperka. Hotel Reoneo – jak se nyní zařízení přejmenovalo – byl ochoten nám vyjít vstříc a nabídl také mnohem přijatelnější ceny než Lázně Jeseník. Proto se od r. 2001 konference věnované Psychologii zdraví opět pořádají ve Vernířovicích. Nestačí už jen jeden sál a jedno plenární zasedání, neboť obvykle běží 2–3 paralelní sekce a ještě workshopy; funguje i posterová sekce. Z původních víkendových setkání se postupem času staly *národní konference s mezinárodní účastí*.

Zúčastňuje se jich řada kolegů z českých, moravských, slezských, slovenských, polských a britských psychologických pracovišť, kteří jsou dnes respektovanými osobnostmi v různých oblastech psychologického výzkumu i praxe. Konference mívají – kromě odborné části – i kulturní program, ať už to je vystoupení kapely bývalých primářů z nemocnice v Šumperku (s nimiž si na housle zahraje i J. Křivohlavý) nebo varhanní koncerty J. Dvořákové-Marešové.

V průběhu uplynulého čtvrtstoletí se těchto akcí zúčastňovali mj. E. Grotberg z USA (1992), H. Seková z Polska (1996), manželé McLeodovi z Kanady (1997), K. Wrzesniewski z Polska (1997), M. A. Pattersonová z Velké Británie (1998, 2010, 2011, 2013). Početná a pravidelná je účast kolegyň a kolegů ze Slovenska (uvádíme je v abecedním pořadí): A. Gecková, R. Keklak, Kolbechová, T. Kováč, J. Kubíková, T. Madaras, A. Madarasová-Gecková, Ľ. Medveďová, D. Miezgová, Ľ. Páleník, M. Rosič, F. Salonn, D. Selko, J. Senka, M. Sléšková, P. Smolen.

Hlavní výsledky práce celé sekce

Když se ohlédneme za uplynulými pětadvaceti lety, můžeme bilancovat vykonanou práci. K hlavním výsledkům patří:

- Podařilo se vytvořit institucionální základnu pro relativně nový psychologický obor v České republice – psychologii zdraví. Sekce psychologie zdraví je dnes pevnou součástí Českomoravské psychologické společnosti. Předběžné úvahy o vytvoření samostatné *Asociace psychologie zdraví* ukázaly, že jde o legislativně, organizačně i finančně velmi komplikovaný krok, přičemž nevýhody takového řešení převažují nad výhodami.

- Sekce psychologie zdraví se během posledního období rozvinula a její členská základna se rozšířila. Díky V. Břicháčkovi, V. Hoškovi, B. Hátlové aj. se daří vzbudit zájem o náš obor i mezi vysokoškolskými studenty a doktorandy. Ti do Vernířovic rádi přijíždějí.

- Podařilo se navázat, udržet a ve většině případů i rozvinout spolupráci se zahraničními institucemi, zvláště s *European Health Psychology Society* (EHPS). Zpracováváme pro ni každoročně zprávu o činnosti naší sekce a předáváme ji vedení EHPS prostřednictvím národního delegáta za ČR. Byl jím nejprve Jaro Křivohlavý, od roku 2004 pak Vladimír Kebza.

- Podařilo se zavést obor psychologie zdraví do pregraduální přípravy psychologů, učitelů, lékařů a dalších nelékařských pracovníků. Ve spolupráci s vysokými školami se psychologie zdraví (jako samostatný předmět) vyučuje mj.:
  - na Univerzitě Karlově v Praze (na Filozofické fakultě UK, Fakultě humanitních studií UK, Pedagogické fakultě UK, Lékařské fakultě UK v Hradci Králové),
  - na Západočeské univerzitě v Plzni (na Pedagogické fakultě ZČU),
  - na Univerzitě J. E. Purkyně v Ústí nad Labem (na Pedagogické fakultě UJEP),
  - na Univerzitě Hradec Králové (na Pedagogické fakultě UHK),
  - na Technické univerzitě v Liberci (v Ústavu zdravotnických studií),
  - na Masarykově univerzitě v Brně (na Filozofické fakultě MU, Pedagogické fakultě MU, Fakultě sportovních studií MU),
  - na Univerzitě obrany v Brně (na Fakultě vojenského zdravotnictví v Hradci Králové),
  - na Palackého univerzitě v Olomouci (na Filozofické fakultě UP),
  - na Ostravské univerzitě v Ostravě (na Filozofické fakultě OU, Pedagogické fakultě OU).

- Zčásti se podařilo psychologii zdraví proniknout do postgraduálního doktorského studia. Zatím nikoli jako samostatný a tím i svébytný studijní obor, ale jako jedno z vhodných témat doktorských disertací.

- Podařilo se založit, udržet a obohatit tradici národních konferencí Psychologie zdraví. Z těchto konferencí vycházely v letech 2006–2008 tištěné sborníky nejdůležitějších *příspěvků*, které byly na konferenci předneseny (editory sborníků byli J. Mareš a B. Koukola). 0d roku 2012 se vydávají recenzované sborníky *abstrakt* příspěvků na těchto konferencích a to v elektronické podobě na CD s ISBN (editorem je Vl. Kebza).

- Psychologové, kteří pracují v jiných psychologických oborech, a odborná psychologická veřejnost jsou pravidelně informováni o národních konferen-

cích Psychologie zdraví zprávou, která je otištěna v časopise Československá psychologie. Zpočátku psal tyto zprávy o konferenčním dění J. Křivohlavý, poté Vl. Kebza, nyní i I. Štětovská a K. Paulík.

- Dobře funguje webová stránka Sekce psychologie zdraví v rámci webové stránky Českomoravské psychologické společnosti. Zájemci tam nacházejí potřebné informace.

- Sekce psychologie zdraví (díky svým zástupcům v EHPS a díky své činnosti) postupně získala mezinárodní renomé, takže jí bylo svěřeno uspořádání evropské konference. 26. konference EHPS se konala v srpnu 2012 v Praze. Podrobnosti o ní jsou uvedeny v samostatném oddíle tohoto sborníku.

Literatura

Křivohlavý, J. Psychologie zdraví – Vernířovice 1995. *Československá psychologie*, 1995, roč. 39, č. 6, s. 565–566. ISSN 0009-062X.

Křivohlavý, J. Psychologie zdraví. *Československá psychologie*, 1996, roč. 40, č. 4, s. 362–363. ISSN 0009-062X.

Křivohlavý, J. Psychologie zdraví 1997. *Československá psychologie*, 1997, roč. 41, č. 3, s. 271–273. ISSN 0009-062X.

Křivohlavý, J. Psychologie zdraví v Jeseníku 1998. *Československá psychologie*, 1998, roč. 42, č. 5, s. 471–473. ISSN 0009-062X.

Křivohlavý, J. Výjezdový seminář Sekce psychologie zdraví – Jeseník 1999. *Československá psychologie*, 1999, roč. 43, č. 4, s. 375–376. ISSN 0009-062X.

Křivohlavý, J. Psychologie zdraví 2000. *Československá psychologie*, 2000, roč. 44, č. 5, s. 474–476. ISSN 0009-062X.

Křivohlavý, J. Konference Sekce psychologie zdraví ČMPS 2003. *Československá psychologie*, 2003, roč. 47, č. 5, s. 470–471. ISSN 0009-062X.

Křivohlavý, J. Konference Sekce psychologie zdraví Vernířovice 2004. *Československá psychologie*, 2004, roč. 48, č. 4, s. 378–379. ISSN 0009-062X.

Kebza, V. Zpráva o konferenci Sekce psychologie zdraví ČMPS. *Československá psychologie*, 2007, roč. 51, č. 5, s. 550–551. ISSN 0009-062X.

Kebza, V. Konference Sekce psychologie zdraví ČMPS. *Československá psychologie*, 2008, roč. 52, č. 5, s. 531–532. ISSN 0009-062X.

Kebza, V. Konference Sekce psychologie zdraví ČMPS. *Československá psychologie*, 2009, roč. 53, č. 5, s. 525–526. ISSN 0009-062X.

Kebza, V. Zpráva o konferenci Sekce psychologie zdraví ČMPS. *Československá psychologie*, 2010, roč. 54, č. 5, s. 516–517. ISSN 0009-062X.

Kebza, V. Zpráva o celostátní konferenci Sekce psychologie zdraví ČMPS s mezinárodní účastí. *Československá psychologie*, 2011, roč. 55, č. 3, s. 269–270. ISSN 0009-062X.
Kebza, Vl. Zpráva o celostátní konferenci Sekce psychologie zdraví ČMPS. *Československá psychologie*, 2012, roč. 56, č. 3, s. 287–288. ISSN 0009-062X.
Kebza, Vl. Jubilejní ročník celostátní konference Sekce psychologie zdraví ČMPS s mezinárodní účastí. *Československá psychologie*, 2013, roč. 57, č. 4, s. 387–388. ISSN 0009-062X.
Paulík, K. Konference Sekce psychologie zdraví ČMPS s mezinárodní účastí. Vernířovice 20. 5.–22. 5. 2011. *Psychologie a její kontexty*, 2011, roč. 2, č. 2, s. 169–170. ISSN 1803-9278.
Paulík, K. Konference Sekce psychologie zdraví ČMPS s mezinárodní účastí. Vernířovice 18.–20. 5. 2012. *Psychologie a její kontexty*, 2012, roč. 3, č. 1, s. 101–102. ISSN 1803-9278.
Štětovská, I., Hamerník, J. Konference Sekce psychologie zdraví Českomoravské psychologické společnosti s mezinárodní účastí (Vernířovice, 22.–24. 5. 2009). *E- Psychologie*, 2009, roč. 3, č. 3, s. 70–75. ISSN 1802-8853.
Štětovská, I., Hamerník, J. Tradiční konference Sekce psychologie zdraví při Českomoravské psychologické společnosti s mezinárodní účastí (Vernířovice, 21.–23. 5. 2010). *E- Psychologie*, 2010, roč. 4, č. 4, s. 44–49. ISSN 1802-8853.

Výzkumný projekt Škola a zdraví pro 21. století

Evžen Řehulka

Téma *Škola a zdraví pro 21. století* představovalo a stále představuje problematiku, která je v současné době aktuální ve všech vyspělých zemí světa. Souvisí to především s materiály Světové zdravotnické organizace (SZO/WHO), která vytvořila dokument ZDRAVÍ 21, jehož zásady byly přijaty Usnesením vlády ČR č. 1046 z 30. 10. 2002 do *Dlouhodobého programu zlepšování zdravotního stavu obyvatelstva ČR/Zdraví pro všechny v 21. století*, kde má orientace na školu a mládež velký význam. Současně české školství začalo vycházet z důležitých dokumentů, které jsou známy pod označením *Rámcové vzdělávací programy pro základní vzdělávání*, jež se v kapitole *Člověk a zdraví* speciálně věnují zdravotní výchově a otázkám zdraví ve smyslu chápání zdraví jako stavu plné tělesné, psychické a sociální pohody a ne pouze nepřítomnosti nemoci nebo vady. Tyto otázky nejsou aktuální jen v naší republice, ale řeší se i v ostatních zemích světa.

Výzkumný záměr Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity v Brně nazvaný **Škola a zdraví pro 21. století**, který byl řešen v letech 2005 až 2011 a kterému předcházel rovněž sedmiletý výzkumný projekt *Učitelé a zdraví*, se zabýval problematikou zdravého životního stylu a zdravotního chování, které škola může a má ovlivňovat. Chtěl poskytovat informace, jež by umožnily zefektivnit výchovu ke zdraví, zejména mladé generace. Hlavním cílem projektu bylo zpracovat komplexní pohled na zabudování problematiky zdraví v jeho složce tělesné, psychické a sociální do školního vzdělání. Řešit metodologické a metodické otázky v koncepci výchovy ke zdraví a zdravotní gramotnosti a ověřit evaluační nástroje pro zjišťování efektivity utváření zdravotní uvědomělosti a odpovědnosti za vlastní zdraví (dovedností, vědomostí, postojů, percepčních a hodnotících schémat, chování atd.) žáků a školy jako instituce. Prostředí školy je důležitou determinantou zdraví, která se realizuje v životním období, kdy se formují zásadní celoživotní sociální a zdravotní návyky.

Cílovými skupinami výsledků výzkumného záměru byly: vědecká obec, učitelé základních, středních a vysokých škol a další pedagogičtí pracovníci, pracovníci školské správy, odborní pracovníci na vysokých školách připravujících učitele a odborní pracovníci ve zdravotnictví (preventivní obory medicíny a hygienické obory, dětské a dorostové lékařství) atd.

Výsledky výzkumného projektu můžeme shrnout do následujících tezí:

- Ukázali jsme na historické souvislosti a tradici „výchovy ke zdraví“, o něž se mohou opírat současné koncepce, které mohou být někdy inspirativní a jsou z velké části zapomenuty a nevyužívány.

- Přinesli jsme informace pro hlubší budování základů výchovy ke zdraví studiem filozofických, psychologických a epidemiologických koncepcí prevence a podpory zdraví.
- Iniciovali jsme propojení oblasti školství a zdravotnictví, které podle nás často neefektivně usilují o stejné cíle rozdílnými prostředky.
- Ukázali jsme na možnosti aplikace výuky ***zdraví*** v rámci jednotlivých předmětů, v mezipředmětových vztazích a prostřednictvím skrytého kurikula.
- Získali jsme závažné informace o motivaci výuky „výchovy ke zdraví" v našem školství, které v této oblasti musí využívat především nestandardní motivace.
- Přinesli jsme množství informací o výchově ke zdraví v zahraničí a navázali jsme konkrétní a cílené odborné kontakty pro další spolupráci.
- Prověřovali jsme programy „výchovy ke zdraví" na základních, středních a vysokých školách.
- Vytvořili jsme a ověřovali konkrétní programy zdravotní prevence v rámci výchovy ke zdraví (programy dopravní výchovy, protikuřácké programy, programy hlasové kondice pro učitele atd.).
- Vytvořili jsme modely zdravého chování, prevence dificilit a analýzy zdravotní gramotnosti a zabývali jsme se monitoringem životního způsobu mladé generace.
- Nabízíme nové dílčí poznatky o specifickém vlivu sociálního i materiálního prostředí ve vztahu k výchově ke zdraví, prohloubili jsme využití poznatků environmentalistiky v oblasti podpory zdraví.
- Máme poznatky a výsledky týkající se osobnosti učitele, které jsou využitelné v oblasti modelů zdravého chování v profesní přípravě i v kariérním růstu učitelů.

V rámci výzkumného záměru *Škola a zdraví pro 21. století* jsme publikovali tři desítky sborníků a monografií (z velké části v angličtině), které se dostaly k velkému okruhu potenciálních uživatelů a mají nezanedbatelný ohlas. Výběr publikací vydaných v rámci výzkumného záměru je uveden níže.

Literatura

Blahutková, M., Řehulka, E., Dvořáková, Š. *Pohyb a duševní zdraví 1*. 1. vyd. Brno: Paido, 2005. 80 s. ISBN 80-7315-108-1.

Čech, T. *Mobbing jako negativní fenomén v prostředí základních škol*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. 256 s. ISBN 978-80-7392-153-8.

Frostová, J. *Péče o hlasovou kondici učitelů*. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, 2010. 196 s. ISBN 978-80-210-5355-7.

Holčík, J. *Systém péče o zdraví a zdravotní gramotnost*. Brno: Masarykova univerzita, 2010. 293 s. ISBN 978-80-210-5239-0.

Holčík, J. *Zdravotní gramotnost a její role v péči o zdraví*. Brno: MSD, 2009. 149 s. ISBN 978-80-7392-089.
Kachlík, P. *Mapování drogové scény, aktivit a úrovně protidrogové prevence na Masarykově univerzitě*. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, 2011. 304 s. ISBN 978-80-210-5724-1.
Mužík, V., Vlček, P. et al. *Škola, pohyb a zdraví*. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, 2010. 280 s. ISBN 978-80-210-5371-7.
Mužíková, L. *Podněty pro implementaci výchovy ke zdraví do školních vzdělávacích programů*. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita ve spolupráci s MSD, 2010. 141 s. ISBN 978-80-210-5328-1.
Řehulka, E. (Ed.) *School and Health 21/1*. Brno: Nakladatelství Paido, Brno: Nakladatelství MU, 2006. 1220 s. ISBN 978-80-7315-119-7, ISBN 978-80-210-4071-8.
Řehulka, E. (Ed.) *School and Health 21/2*. Brno: Nakladatelství Paido, Brno: Nakladatelství MU, 2007. 903 s. ISBN 978-80-7315-138-6, ISBN 978-80-210-4374-9.
Řehulka, E. et al. *Prevence závislostí ve škole*. Brno: MSD, 2008. 105 s. ISBN 978-80-7392-077-7.
Řehulka, E. et al. *School and Health 21(3)/ Contemporary Discourse on School and Health Investigation*. Brno: MSD, 2008. ISBN 978-80-7392-041-8.
Řehulka, E. et al. *School and Health 21(3)/ Social and Health Aspects of Health Education*. Brno: MSD, 2008. ISBN 978-80-7392-043-2.
Řehulka, E. et al. *School and Health 21(3)/Contemporary School Practice and Health Education*. Brno: MSD, 2008. ISBN 978-80-7392-042-5.
Řehulka, E., Řehulková, E. O., Blatný, M., Mareš, J. et al. *Quality of Life in the Contexts of Health and Illness*. Brno: MSD, 2008. 162 s. ISBN 978-80-7392-073-9.
Řehulka, E. et al. *School and Health 21/General Issues in Health Education. School and Health 21*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-4929-1.
Řehulka, E. et al. *School and Health 21/Topical Issues in Health Education. School and Health 21*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-4930-7.
Řehulka, E. (Ed.) *School and Health/Education and Healthcare*. 1. vyd. Brno: Masaryk University, 2011. 290 s. ISBN 978-80-210-5721-0.
Řehulka, E. (Ed.) *Škola zdraví 21/ Studie k výchově ke zdraví*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2011. 393 s. ISBN 978-80-210-5522-7.
Řehulka, E. (Ed.) *Health Education: Initiatives for Educational Areas*. 1. vyd. Brno: Masaryk University, 2011. 310 s. ISBN 978-80-210-5524-7.
Řehulka, E. (Ed.) *School and Health 21/ Health Literacy Through Education*. 1. vyd. Brno: Masaryk University, 2011. 355 s. ISBN 978-80-210-5720-3.

Řehulka, E., Sollárová, E. (Eds.) *Health Education: Czech-Slovak Experience*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. ISBN 978-80-210-5723-4.
Řehulka, E., Reissmannová, J. (Eds.). *Současné trendy výchovy ke zdraví*. Brno: MUNI PRESS, 2013. 415 s. ISBN 978-80-210-6316-7.
Stojan, M. et al. *Škola a zdraví pro 21. století. Dopravní výchova v RVP pro 1. stupeň ZŠ*. Brno: MSD, 2008. 101 s. ISBN 978-80-7392-079-1.
Stojan, M. et al. *Škola a zdraví pro 21. století. Dopravní výchova v RVP pro 2. stupeň ZŠ. Část I.: Obecná analýza s příklady implementace*. Brno: MSD, 2008. 120 s. ISBN 978-80-7392-080-7.
Stojan, M. et al. *Škola a zdraví pro 21. století. Dopravní výchova v RVP pro 2. stupeň ZŠ. Část II.: Využití učiva 2. stupně ZŠ pro dopravní výchovu*. Brno: MSD, 2008. 75 s. ISBN 978-80-7392-081-4.
Stojan, M. et al. *Škola a zdraví pro 21. století. Dopravní výchova dětí a mládeže jako jeden z pilířů ochrany zdraví a prevence úrazů*. Brno: MSD, 2008. 109 s. ISBN 978-80-7392-078-4.
Veselá, J. *Škola a zdraví pro 21. století, 2010. Zdravotně znevýhodněná rodina aneb klopýtání životem*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2010. 139 s. ISBN 978-80-210-5314-4.
Žaloudíková, I. Hrubá, D. *Normální je nekouřit. 3. díl*. 2. vydání. Brno: MSD, 2008. 87 s. MSD, 1 svazek. ISBN 978-80-7392-035-7.
Žaloudíková, I. Hrubá, D. *Normální je nekouřit. 1. díl*. 3. vydání. Brno: MSD, 2009. 80 s. Metodika. ISBN 978-80-7392-067-8.
Žaloudíková, I. Hrubá, D. *Normální je nekouřit. 2. díl*. 3. vydání. Brno: MSD, 2009. 99 s. Metodika. Metodika k primárně-preventivnímu programu pro 2. ročník ZŠ. ISBN 978-80-7392-068-5.
Žaloudíková, I. Hrubá, D. *Normální je nekouřit. 4. díl*. 1. vydání. Brno: MSD, 2008. 97 s. MSD, 1 svazek. ISBN 978-80-7392-048-7.
Žaloudíková, I. Hrubá, D., Rotreklová, I., Řezáč, J., Čech, T., Kachlík, P. *Normální je nekouřit. 5. díl*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. 104 s. 1. vydání. ISBN 978-80-210-5021-1.

Výrazné postavy české psychologie zdraví aneb medailonky osobností

Jiří Mareš

Václav Břicháček, doc. PhDr. (1930–2010)

Studium

Vystudoval obor psychologie-filozofie na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy Praze.

Pracoviště, na nichž působil

Nastoupil do Psychologického ústavu UK jako asistent k prof. Doležalovi. Zde se věnoval experimentální psychologii. V r. 1968 se podílel na obnově československého skautingu a byl zvolen místonáčelníkem. Angažoval se i ve změnách v Psychologické společnosti. Obé mu po srpnové okupaci naší země vojsky Varšavské smlouvy přitížilo. Už na počátku normalizace musel opustit univerzitu a zakotvil ve zdravotnické sféře, která tehdy poskytla útočiště mnoha psychologům. Pracoval ve Výzkumném ústavu psychiatrickém a v Laboratoři preventivní a sociální pediatrie Institutu pro další vzdělávání lékařů a farmaceutů Praha. Po sametové revoluci byl rehabilitován a povolán zpátky na Filozofickou fakultu UK. Klima tehdejší katedry psychologie mu nevyhovovalo, a proto se v r. 1991 rozhodl odejít do důchodu. Oslovila ho však nově vznikající Fakulta humanitních studií UK a on neodolal a nastoupil tam; na část úvazku působil rovněž na soukromé Pražské vysoké škole psychosociálních studií.

Lidská charakteristika

Jako učitel přicházel mezi vysokoškolské studenty a získával je svými slovy i skutky nejen pro psychologii, ale obecněji pro kritický postoj ke světu. Přicházel si popovídat o daném problému. Na rozdíl od řady přednášejících si zvolené téma ještě sám promyslel, zaujal k němu své vlastní stanovisko, které studentům sděloval spolu se zdůvodňujícími argumenty.

Svoji další roli badatele bral velmi vážně a zároveň se přitom netvářil smrtelně vážně. Prohlašoval, že moderní věda se dá dělat jen týmově a tomu by měly odpovídat také publikace – měly by mít více než jednoho autora. Nezůstával jen u proklamace, ale své stanovisko dokládal činy. Mnoho jeho závažnějších prací vzniklo ve spolupráci s jinými autory a to nejen psychology, ale představiteli různých profesí, včetně plejády lékařů různých specializací.

Dělal to, co považoval za potřebné, zajímavé či užitečné. Neobdivoval sám sebe, nesnažil se vyniknout nad ostatními; uměl poradit, uměl spolupracovat.

Měl smysl pro humor a dokázal si dělat legraci i sám ze sebe. Rád diskutoval s mladými lidmi. Povzbuzoval je k další práci, a proto jich měl kolem sebe vždy plno. Lety získal dovednost soustředit se na podstatné znaky problému. Znalost světové literatury a bystrý vhled spolu s výzkumnými zkušenostmi mu umožňovaly vybírat si nosná témata a současně neztrácet čas s povrchními lidmi. Byl odbornou i lidskou autoritou

Témata, jimiž se v psychologii zdraví zabýval

Snad právě proto, že se mnoho let zabýval nemocnými a vyčerpanými lidmi, se posledních dvacet let života intenzivně věnoval pohledům na zdraví lidí. Spolu s M. Habermanovou vydal publikaci nazvanou Studie z psychologie zdraví. Nacházel netradiční témata, např. odolnost pacientů vůči psychosomatickým onemocněním a vtahoval do výzkumných aktivit své studenty, včetně účasti na každoroční konferenci o psychologii zdraví ve Vernířovicích či Lázních Jeseníku.

Literatura o něm

Csémy, M., Habermanová, M., Pavlíček, M. (Eds.) *Manere in montibus. Sborník k životnímu jubileu Václava Břicháčka*. Praha: Fakulta humanitních studií UK, 2005. 167 s. ISBN 80-239-6260-4.

Havlůjová, J., Pilka, J., Pfeifferová, J. (Eds.) *Václav Břicháček (1930–2010): setkání, vzpomínky, stopy*. Praha: Junák, 2011. 137 s. ISBN 978-80-86825-57-1.

Mareš, J. Václav Břicháček (1930-2010). *Československá psychologie*, 2010, roč. 54, č. 2, s. 206-214. ISSN 0009-062X.

Jeho klíčové publikace z psychologie zdraví

Břicháček, V. Zdraví jako biosociální jev. In: Dunovský J. a kol. *Sociální pediatrie: vybrané kapitoly*. Praha: Grada, 1999, s. 27–31. ISBN 80-7169-254-9.

Břicháček, V.: Homo in futurum cogitans I. *Československá psychologie*, 2005, roč. 49, č. 1, s. 74–80. ISSN 0009-062X.

Břicháček, V.: Homo in futurum cogitans II. *Československá psychologie*, 2005, roč. 49, č. 2, s. 175–183. ISSN 0009-062X.

Břicháček, V., Habermanová, M. (Eds.) *Studie z psychologie zdraví*. Praha: Fakulta humanitních studií UK a Ermat, 2007. 257 s. ISBN 978-80-87178-00-3.

Mayerová, M., Mikšík, O., Břicháček, V. Předpoklady odolnosti vůči psychické zátěži u pacientů s psychosomatickými chorobami. *Československá psychologie*, 1989, roč. 33, s. 150–163. ISSN 0009-062X.

Miluše Havlínová, PhDr., CSc. (1934–2007)

Studium

Vystudovala psychologii a pedagogiku na Pedagogické fakultě UK Praha a tyto dva obory předznamenaly její celoživotní usilování. Postupem času k nim přibyl třetí obor, jímž bylo zdravotnictví.

Pracoviště, na nichž působila

Za svůj život prošla jen třemi institucemi: Psychologickou laboratoří doc. Machače na Pedagogické fakultě UK, Filozofickým ústavem ČSAV Praha a Státním zdravotním ústavem Praha. Právě v tomto ústavu pracovala nejdéle a setrvala v něm až do konce života.

Lidská charakteristika

Zajímalo ji všechno nové. Patřila v nejlepším slova smyslu k příslušníkům pomáhajících profesí. Pomáhala nejen dětem a učitelům ve školách, nejen klientům a pacientům. Pomáhala – a to nebývá obvyklé - svým kolegyním a kolegům. Byla to ona, která vytvářela lepší podmínky pro práci ostatních odborníků, pro výměnu zkušeností, pro odbornou diskusi a sjednocování stanovisek. Dnes už těžko někdo spočte, kolik zorganizovala klinických dní v Lékařském domě, seminářů pro učitele a ředitele po celé republice, workshopů pro nadšence z řad učitelů, kolik škol osobně navštívila. Vydávala a redigovala publikace o zdravé škole, které čtou tisíce učitelů v praxi. Podílela se na práci redakce Učitelských listů a přispívala do nich sérií článků o psychologických a zdravotnických aspektech školního vyučování. Spojovala v jedné osobě několik typů vědeckých pracovníků a vykonala práci, kterou si v jiných zemích rozdělují mezi sebou celé týmy.

Témata, jimiž se v psychologii zdraví zabývala

Byla iniciátorkou vzniku psychologie zdraví v Československu. Spolupracovala s odborníky z dřívější Lékařské fakulty hygienické UK Praha (dnes 3. lékařské fakulty UK). Zajímala se o psychohygienu vyučovacího procesu, o podobu školní zátěže, o dopady této zátěže na žáky, ale též o vzdorování dětí zátěžovým situacím, o jejich odolnost. V letech 1981–1990 se výrazně podílela na řešení projektu *Škola a zdraví dětí*. V něm se propojovaly lékařsko-hygienické a psychologické pohledy na fungování školy a na její rizika.

V r. 1991 Světová zdravotnická organizace (WHO) nabídla Československu účast v širokém mezinárodním projektu *Škola podporující zdraví – zdravá škola*. Do zmíněného projektu vstoupila nejprve v roli členky poradního sboru Ministerstva zdravotnictví ČR a od roku 1996, kdy gesci projektu převzal Státní zdravotní ústav, na sebe vzala nelehkou roli národní koordinátorky české části projektu. Starala se o síť základních škol, které byly do projektu zapojeny, a nebylo to snadné, neboť jejich počet dosáhl čísla sto. Myšlenku zdravé školy neomezovala

jen na okruh aktivních, progresivních škol. S neobyčejným zápalem propagovala hlavní pilíře tohoto hnutí – pohoda ve školním prostředí, zdravé učení, otevřené partnerství – také mezi širokou učitelskou veřejností.

Literatura o ní

Břicháček, V. PhDr. Miluše Havlínová, CSc. – 18. 1. 1933–24. 7. 2007. *Československá psychologie*, 2007, roč. 51, č. 5, s. 547. ISSN 0009-062X.

Mareš, J. Odešla Miluše Havlínová (1934-2007). *Pedagogika*, 2007, roč. 57, č. 4, s. 390–393. ISSN 0031-3815.

Nováčková, J., Kovařovic, J. Odešla PhDr. Miluše Havlínová, CSc. *Učitelské listy*, 2007, roč. 15, č. 1, dne 28. 8. 2007, s. 6.

Její klíčové publikace z psychologie zdraví

Červenka, S., Havlínová, M. *Jak měnit a rozvíjet vlastní školu?* Praha: Agentura Strom, 1994. ISBN 80-901662-2-9.

Havlínová, M. *Zdravá mateřská škola*. 1. vydání. Praha: Portál, 1995. 141 s. ISBN 80-7178-048-0.

Havlínová, M. *Zdravá mateřská škola*. 2. vydání. Praha: Portál, 1997. 141 s. ISBN 80-7178-164-9.

Havlínová, M., Josífko, M., Popelková, M. Nespecifické poruchy školní interakce v prvním roce školní docházky. *Psychológia a patopsychológia dieťaťa*, 1987, roč. 22, č. 1, s. 69–80. ISSN 0555-5574.

Havlínová, M, Kloudová, R., Josífko, M. Tvořivé myšlení dětí a odolnost vůči zátěži. *Československá hygiena*, 1982, roč. 27, č. 7, s. 392–395. ISSN 0009-0573.

Havlínová, M., Kolář, M. *Sociální klima v prostředí základních škol ČR* (výzkumná studie Institutu dětí a mládeže). Praha: MŠMT, 2001. 67 s.

Havlínová, M., Kopřiva, P., Mayer, I. et al. *Program podpory zdraví ve škole*. 1. vydání. Praha, Portál 1998. 275 s. ISBN 80-7178-263-7.

Havlínová, M., Kopřiva, P., Mayer, I. et al. *Program podpory zdraví ve škole*. 2. vydání. Praha: Portál, 2006. 311 s. ISBN 80-7367-059-3.

Havlínová, M., Provazník, K., Komárek, L. Projekt Škola a zdravé děti 1980–1990. *Československá psychologie*, 1989, roč. 33, č. 3, s. 225–232. ISSN 0009-062X.

Havlínová, M., Schneiderová, D., Tomášek, L. Školy s různou kvalitou sociálních podmínek ke školní práci a psychologické indikátory stresu u žáků. *Pedagogika*, 1998, roč. 48, č. 4, s. 397–407. ISSN 0031-3815.

Havlínová, M., Vencálková, E. (Eds.) *Kurikulum podpory zdraví v mateřské škole*. 1. vydání. Praha: Portál, 2003. 220 s. ISBN 80-7178-383-8.

Havlínová, M., Vencálková, E. (Eds.) *Kurikulum podpory zdraví v mateřské škole*. 2. vydání. Praha: Portál, 2008. 224 s. ISBN 978-80-7367-478-8.

Provazník, K., Havlínová, M., Provazníková, H. Škola a školní zátěž. In: *Manuál prevence v lékařské praxi*. Praha: Fortuna 1998, s. 59–63. ISBN 80-7071-108-6.

Václav Hošek, prof. PhDr., DrSc. (1939)

Studium

Vystudoval obor tělesná výchova-ruský jazyk na Fakultě tělesné výchovy a sportu UK v Praze. Psychologickou přípravu v oboru Psychologie sportu absolvoval v rámci interní aspirantury na FTVS UK.

Pracoviště, na nichž působil

Za svůj život prošel jen dvěma institucemi. Od promoce působil na Fakultě tělesné výchovy a sportu UK Praha. Po skončení vědecké přípravy pracoval na katedře pedagogiky, psychologie a didaktiky tělesné výchovy na FTVS UK. Vynikl nejen jako učitel, ale i jako schopný organizátor. Působil rovněž jako výzkumný vědecký pracovník. Po odchodu do důchodu založil v Praze r. 2003 soukromou Vysokou školu tělesné výchovy a sportu Palestra a zastává v ní funkci rektora.

Lidská charakteristika

Sportovec tělem i duší, výborný manažer a to nejen v oblastech, které se týkají tělovýchovy a sportu. Jakkoli žije sportem, není jen pouhým „tělocvikářem", jako někteří jeho kolegové, ale má nadhled a vidí věci v širších souvislostech. Vnějškově nepřehlédnutelná postava, silný hlas, silná vůle, vytrvalý, odolný vůči zátěži. Proslavily ho publikace o psychologických aspektech sportovní činnosti, avšak dokázal se podívat dál, nebál se vykročit ze zaběhaných kolejí. Umí přitahovat zájemce o výzkumné problémy, dokáže kolem sebe sdružovat mladé lidi. Ve výzkumu projevuje invenci, ale nechová se jako hvězda, naopak je ochotný k diskusi a spolupráci.

Témata, jimiž se v psychologii zdraví zabýval

Léta se věnoval výkonové motivaci a odolnosti člověka vůči zátěži. Zajímá se o to, jak dobře zvládat stresové situace, jak předcházet depresím, jak oddálit stárnutí. Jeho velkým tématem je specifická dimenze kvality lidského života – zdravý životní styl a promyšleně provozované tělesné aktivity. Nejde mu však o „nařízené" zdravotní cvičení, naopak připomíná lidem, že je třeba myslet na psychickou pohodu, na radost a potěšení během cvičení. Proto se v poslední době věnuje i tématu *wellnes*.

Literatura o něm

Man, F. Prof. PhDr. Václav Hošek, DrSc., sedmdesátiletý. *Česká kinantropologie*, 2009, roč. 13, č. 1, s. 98–100. ISSN 1211-9261.

Jeho klíčové publikace z psychologie zdraví

Hátlová, B., Slepička, P., Hošek, V. *Psychologie sportu*. Praha: Karolinum, 2009. 242 s. ISBN 978-80-246-1602-5.

Hošek, V. *Psychická odolnost při neúspěšné činnosti*. 1. vydání. Praha: UK, 1979. 123 s.
Hošek, V. *Psychologie odolnosti*. 2. vydání. Praha: Karolinum, 1999. 70 s. ISBN 80-7184-889-1
Hošek, V. *Psychologie odolnosti*. 3. vydání. Praha: Karolinum 2003. 69 s. ISBN 80-7184-889-1.

Vladimír Kebza, prof. PhDr., CSc. (1953)

Studium

Vystudoval jednooborovou psychologii na Filozofické fakultě UK v Praze. Vědeckou přípravu v oboru psychologie absolvoval v Psychologickém ústavu ČSAV v Praze.

Pracoviště, na nichž působil

Po promoci nastoupil nejprve do Psychologického ústavu ČSAV, kde se zabýval výzkumem kognitivních procesů. V roce 1992 přešel do Státního zdravotního ústavu v Praze, kde pracuje dodnes. Kromě toho se věnoval vysokoškolské výuce. Od roku 1994 působil jako vysokoškolský učitel nejprve na 3. lékařské fakultě UK v Praze. Od roku 2000 vyučuje na katedře psychologie Provozně ekonomické fakulty České zemědělské univerzity v Praze a od roku 2001 ještě na katedře psychologie Filozofické fakulty UK v Praze.

Lidská charakteristika

Jde o odborníka, který své bohaté profesionální znalosti a široké mezinárodní kontakty nedává okázale najevo. Umí si vybírat spolupracovníky, je přátelský, nekonfliktní, dokáže naslouchat druhým lidem. Současně má však vnitřní náročná kritéria kvality, která uplatňuje vůči sobě i druhým; nespokojuje se s provizorními řešeními.

Témata, jimiž se v psychologii zdraví zabýval

V Psychologickém ústavu ČSAV se věnoval výzkumu kognitivních procesů, zvl. kreativity a představivosti. Po nástupu do Státního zdravotního ústavu se stal členem nově vytvořeného mezioborového česko-amerického týmu, řešícího grant Agentury pro mezinárodní rozvoj (US AID) ke snižování výskytu kardiovaskulárních onemocnění v ČR. Zabýval se otázkami psychogenních rizik chronických neinfekčních onemocnění, dále též otázkami zátěže, stresu a jejich zvládání, psychické odolnosti, osobní pohody (*well-being*), sociální opory, nerovností ve zdraví a longitudinálního studia úspěšného celoživotního vývoje.

Jeho klíčové publikace z psychologie zdraví

Albright, C. L., Komárek, L., Ošancová, K., Kebza, V. et al. Results of a multifactor cardiovascular risk reduction program in the Czech Republic: The Healthy Dubeč Project. *International Journal of Behavioral Medicine*, 2000, roč. 7, č. 1, s. 44–61.

David, I., Kebza, V., Paclt, I., Raboch, J., Volf, J.: Mental health in the Czech Republic: current problems, trends and future developments. *Journal of Public Mental Health* 5, 2006, 2, s. 43–47. ISSN 1746-5729.

Kebza, V. *Psychosociální determinanty zdraví*. Praha, Academia 2005. ISBN 80-200-1307-5.
Kebza, V. Možnosti ovlivnění chování. *Postgraduální medicína*, 1999, č. 1, s. 45–48.
Kebza, V., Šolcová, I. Retrospektiva, současnost a perspektivy psychologie zdraví. *Československá psychologie*, 2000, roč. 44, č. 4, s. 309–318. ISSN 0009-062X.
Kebza, V., Šolcová, I. Well-being jako psychologický a zároveň mezioborově založený pojem. *Československá psychologie,* 2003, roč. 47, s. 333–345. ISSN 0009-062X.
Kebza, V., Šolcová, I. Hlavní koncepce psychické odolnosti. *Československá psychologie* 52, 2008, s. 1–19. ISSN 0009-062X.
Kebza, V., Šolcová, I. Syndrom vyhoření – rekapitulace současného stavu poznání a perspektivy do budoucna. *Československá psychologie* 52, 2008, s. 351–365. ISSN 0009-062X.
Kebza, V., Šolcová, I. Syndrom vyhoření, vybrané psychologické proměnné a rizikové faktory kardiovaskulárních onemocnění. *Československá psychologie* 54, 2010, 1, s. 1–16. ISSN 0009-062X.
Kebza, V., Heřman, D., Hrachovinová, T. Vybrané psychosociální souvislosti a kvalita života dlouhodobě nemocných. In: Gillernová, I., Kebza, V., Rymeš, M. A. kolektiv: *Psychologické aspekty změn v české společnosti. Člověk na přelomu tisíciletí*. Praha, Grada 2011, s. 36–54. ISBN 978-80-247-2798-1.
Kebza, V. Etické otázky psychologie zdraví. In: Weiss, P. (Ed.): *Etické otázky v psychologii*. Praha: Portál 2011, s. 197–213. ISBN 978-80-7367-845-6.
Kebza, V., Šolcová, I. Trends in resilience theory and research. In: M. J. Celinski, K. M. Gow (Eds.): *Wayfinding Through Life's Challenges: Coping And Survival*. New York: Nova Science Publishers 2011, s. 13–30. ISBN 978-1-61122-866-3.
Kebza, V., Křivohlavý, J., Koukola, B., Hošek, V., Mareš, J., Řehulka, E., Štětovská, I. The Czech Section of Health Psychology: History, development, and current activities. *Psychology and Health*, Vol. 27, 2012, Supp. 1, s. 245. ISSN 1476-8321.
Kebza, V. a kol. *Psychická zátěž, stres a psychohygiena v lékařských profesích*. Praha, Grada 2012. ISBN 978-80-247-4569-5.
Šolcová, I., Kebza, V. Sociální opora jako významný protektivní faktor. *Československá psychologie* 1999, roč. 43, č. 1, s. 19–38. ISSN 0009-062X.
Šolcová, I., Kebza, V. Nezaměstnanost a zdraví. *Československá psychologie*, 2001, roč. 45, č. 2, s. 127–134. ISSN 0009-062X.
Šolcová, I., Kebza, V. Sociálně založené nerovnosti ve zdraví: současný vývoj ve světě a stav u nás. *Československá psychologie* 2002, roč. 46, č. 3, s. 219–224. ISSN 0009-062X.

Šolcová, I., Kebza, V. Prediktory osobní pohody (well-being) u reprezentativního souboru české populace. *Československá psychologie*, 2005, roč. 49, č. 1, s. 1–8. ISSN 0009-062X.
Šolcová, I., Kebza, V. Subjektivní zdraví: současný stav poznatků a výsledky dvou českých studií. *Československá psychologie*, 2006, roč. 50, č. 1, s. 1–15. ISSN 0009-062X.

Bohumil Koukola, doc. PhDr., CSc. (1946)

Studium

Vystudoval jednooborovou psychologii na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Po promoci se specializoval na klinickou psychologii a po odchodu ze zdravotnictví se více věnuje psychologii zdraví.

Pracoviště, na nichž působil

Po skončení vysoké školy pracoval ve zdravotnictví. Působil dlouhá léta jako klinický psycholog v nemocnici s poliklinikou v Šumperku. Počínaje rokem 1994 přešel do školství. Pracoval na Filozoficko-přírodovědecké fakultě Slezské univerzity v Opavě. Po krátkém působení na Fakultě sociálních studií Ostravské univerzity přešel na Pedagogickou fakultu Ostravské univerzity, na katedru pedagogické a školní psychologie, kde pracuje dodnes.

Lidská charakteristika

Je člověkem, který se zajímá o vše nové. Snaží se získávat nové poznatky v různých kursech a kultivuje své dovednosti v různých výcvicích. Nezapře, že desítky let pracoval ve zdravotnictví – má cit pro psychosomatická témata i pro psychoterapeutické intervence. Je přátelský, pohotový, organizačně velmi schopný. Překypuje energií a dobrou náladou. Dokáže se bez problémů pohybovat mezi lidmi z velmi rozdílných sociálních vrstev. V pedagogických i výzkumných týmech je cenný tím, že umí získávat lidi, dávat je dohromady a dokáže je nadchnout pro užitečné věci. Není planým teoretikem, umí se podívat na problémy z praktického pohledu a nacházet přijatelná řešení. Věnuje se rád náročným sportovním aktivitám a nezapomíná ani na aktivity hudební.

Témata, jimiž se v psychologii zdraví zabýval

Začínal zkoumáním psychofyziologických aspektů zdraví a nemoci u lidí. Později ho zaujala problematika nezdolnosti u nemocných osob, ale též u pracovníků exponovaných profesí. Přechod na vysokou školu ho inspiroval k sérii výzkumů u žáků a studentů. Zkoumal jejich nezdolnost, životní spokojenost, kvalitu života i sociální oporu.

Jeho klíčové publikace z psychologie zdraví

Kapr, J., Koukola, B. *Pacient: revoluce v poskytování péče*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1998. 75 s. ISBN 80-85850-49-4.

Koukola, B. Psychická odolnost středoškoláků měřená dotazníkem SOC. *Pedagogika*, 2000, roč. 50, č. 2, s. 173–180. ISSN 3330-3815.

Koukola, B., Mareš, J. (Eds.) *Psychologie zdraví a kvalita života I*. Sborník přednášek. Brno: MSD, 2006. 162 s. ISBN 80-86633-667.

Koukola, B., Mareš, J. (Eds.) *Psychologie zdraví a kvalita života II*. Sborník přednášek. Brno: MSD, 2007, s. 118–128. ISBN 978-80-7392-009-8.
Koukola, B., Mareš, J. (Eds.) *Psychologie zdraví a kvalita života III*. Sborník přednášek. Brno: MSD, 2008, 150 s. ISBN 978-80-7392-074-6.
Pelcák, S., Koukola, B. Nezdolnost a možnosti preventivní poradenské péče u hasičů-záchranářů. *Psychologie v ekonomické praxi*, 1998, roč. 33, č. 3–4, s. 107–119. ISSN 1803-8670.
Pelcák, S., Koukola, B., Mužáková, I., Vosečková, A. Možnosti využití (metodiky) nezdolnosti podle Antonovského v komplexní terapii u pacientů po akutním infarktu myokardu. *Praktický lékař*, 2001, roč. 81, č. 2, s. 94–96. ISSN 0032-6739.

Jaro Křivohlavý, prof. PhDr., CSc. (1925)

Studium

Vystudoval obory psychologie – filozofie – anglistika na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze.

Pracoviště, na nichž působil

Jako řada lidí jeho generace neměl jednoduchý život, což se projevilo i v jeho profesní biografii. Dříve, než se mohl věnovat psychologii, pobyl v koncentračním táboře Terezíně a poté byl převelen jako heftlink do kladenského dolu Prago. Po skončení války absolvoval Filozofickou fakultu UK a nastoupil v r. 1950 do Československého ústavu práce – do Výzkumného ústavu bezpečnosti práce. Z politických důvodů byl z ústavu v r. 1967 propuštěn, ale podařilo se mu získat místo psychologa v Institutu pro další vzdělávání lékařů a farmaceutů, kde působil až do r. 1991. Rok pracoval i na Univerzitě v Lipsku (1977–1978). Po odchodu do důchodu působil též na nově vzniklé Fakultě humanitních studií UK Praha.

Lidská charakteristika

Je to člověk hledající nová a zajímavá témata, která by – po psychologickém propracování – mohla pomoci lidem. Neulpívá u jednou nalezeného, nemá své jedno celoživotní téma jako někteří psychologové. Pátrá, studuje odbornou literaturu, překládá zahraniční literaturu, promýšlí nová témata a vytváří si vlastní názor. Není akademickým teoretikem, přitahuje ho aplikovaná psychologie. Od doby svého dospívání stále zažívá situace, kdy je všechno jinak, než by se dalo očekávat a velmi často je stavěn před osudová rozhodnutí, jak se ve vypjatých momentech zachovat. Jeho průvodcem a rádcem po celý život je hluboká víra a rodinná pospolitost. Pro svou víru a její veřejné vyznávání (laický kazatel, člen synodní rady) byl v období totality pronásledován.

Je živým dokladem posttraumatického rozvoje osobnosti – těžké životní zkoušky ho nezlomily, naopak posílily jeho odolnost a přiměly ho stále si rozšiřovat obzory. Kromě psychologie práce se zabýval sociální psychologií, pedagogickou psychologií, klinickou psychologií, psychologií zdraví, thanatologií, slaboproudou elektrotechnikou, historií, hudební vědou. Nelze si ho však představit jako badatele v laboratoři a v bílém plášti, neboť se o realitě přesvědčuje osobně, na místě, kde problémy vznikají (doly, elektrárny, továrny, školy, nemocnice). Rád cestuje po republice i po světě a díky své velké jazykové kompetentnosti se osobně seznamuje se světovými kapacitami oboru. Zabývá se sportem, turistikou, hudbou (zejména houslovou hrou), zpívá. Výborně přednáší, a proto je zván na domácí i zahraniční konference, na domácí i zahraniční vysoké školy. To, co se dozvídá, velmi rád předává dál, inspiruje mladší generace.

Témata, jimiž se v psychologii zdraví zabýval

Má za sebou bohatou výzkumnou i publikační činnost. Podobně jako V. Břicháček se léta věnoval vážně nemocným a umírajícím lidem a to ho logicky přivedlo i k druhé části životního spektra – k tematice zdraví, k udržení či navrácení zdraví. Patří k propagátorům myšlenky, že člověk musí mít svůj pozitivní životní cíl, musí mít pro co žít. Zabývá se proto zvládáním stresu, bojem proti syndromu vyhoření, odolností a nezdolností člověka. Zkoumá kvalitu života lidí, studuje otázky smysluplnosti života, naděje, moudrosti, odpuštění, optimismu, štěstí. Je autorem první domácí monografie o psychologii zdraví.

Literatura o něm

Jaro Křivohlavý. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Jaro_K%C5%99ivohlav%C3%BD

Palán, A. *Dvě lásky*. Rozhovory s Jarem Křivohlavým. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2008. 254 s. ISBN 978-80-7195-153-7.

Jeho publikace z psychologie zdraví

Křivohlavý, J. *Mít pro co žít.* Praha: Návrat domů, 1994. 94 s. ISBN 80-85495-33-3.

Křivohlavý, J. *Jak zvládat stres*. Praha: Grada Publishing, 1994. 190 s. ISBN 80-7169-121-6.

Křivohlavý, J. *Sdílení naděje*. Praha: Návrat domů, 1997. 184 s. ISBN 80-85495-64-3.

Křivohlavý, J. *Jak neztratit nadšení*. Praha: Grada Publishing, 1998. 131 s. ISBN 80-7169-551-3.

Křivohlavý, J. *Psychologie zdraví*. 1. vydání. Praha: Portál, 2001. 279 s. ISBN 80-7178-551-2.

Křivohlavý, J. *Psychologie zdraví*. 2. vydání. Praha: Portál, 2003. 279 s. ISBN 80-7178-744-4.

Křivohlavý, J. *Pozitivní psychologie*. Praha: Portál 2004. 195 s. ISBN 80-7178-835-X.

Křivohlavý, J. *Jak přežít vztek, zlost a agresi*. Praha: Grada Publishing, 2004. 153 s. ISBN 978-80-247-0818-8.

Křivohlavý, J. *Psychologie smysluplnosti existence*. Praha: Grada Publishing, 2006. 204 s. ISBN 80-247-1370-5.

Křivohlavý, J. *Psychologie vděčnosti a nevděčnosti*. Praha: Grada Publishing, 2007. 120 s. ISBN 978-80-247-1838-5.

Křivohlavý, J. *Psychologie moudrosti a dobrého života*. Praha: Grada Publishing, 2009. 138 s. ISBN 978-80-247-2362-4.

Křivohlavý, J. *Stárnutí z pohledu pozitivní psychologie*. Praha: Grada Publishing, 2011. 144 s. ISBN 978-80-247-3604-4.

Křivohlavý, J. *Optimismus, pesimismus a prevence deprese*. Praha: Grada Publishing, 2012. 144 s. ISBN 978-80-247-4007-2.

Křivohlavý, J. *Psychologie pocitů štěstí*. Praha: Grada Publishing, 2013. 136 s. ISBN 978-80-247-4436-0.
Křivohlavý, J., Pečenková, J. *Duševní hygiena zdravotní sestry.* Praha: Grada, 2004. 78 s. ISBN 80-247-0784-5.

Jiří Mareš, prof. PhDr., CSc. (1942)

Studium

Vystudoval obor matematika-výtvarná výchova na Pedagogické fakultě UK v Praze. Psychologickou přípravu absolvoval v rámci interní aspirantury v Oddělení pedagogické psychologie Pedagogického ústavu J. A. Komenského ČSAV v Praze.

Pracoviště, na nichž působil

Za svůj život prošel jen třemi institucemi: Pedagogickým ústavem J. A. Komenského ČSAV v Praze, rok pobyl na Pedagogické fakultě v Hradci Králové (1972/73) a od roku 1976 dodnes působí na Lékařské fakultě Univerzity Karlovy v Hradci Králové.

Lidská charakteristika

Je to člověk, který naslouchá druhým; nemá tendenci k poučování či jisté přezíravosti. Je trpělivý, ale řekne si svoje – a má lidem co říci. Je nezištný a kolegiální, dokáže ostatní podpořit. Je povznesen nad drobnosti každodennosti, ale současně je pozorný k detailu. Umí jít za svým a přitom zůstává taktní a laskavý. Působí skromně, má smysl pro spravedlnost, ale také pro humor. Nevyčnívá tím, že by se sám podbízel či jinak tlačil vpřed, ale tím, jak vytrvale, slušně, spolehlivě a odborně na výši pracuje – a to v dobách příznivých i méně příznivých (Pol, M. 2011, s. 16).

Témata, jimiž se v psychologii zdraví zabýval

Nejvíce se věnoval dětem a dospívajícím. Zabýval se psychologickými aspekty bolesti, zvládání zátěžových situací, působení sociální opory. Poté přešel k obecnější kategorii – ke kvalitě života. Studoval, jak se lidé vyrovnávají s těžkými životními situacemi a rozpracoval jako jeden z prvních u nás problematiku posttraumatického rozvoje osobnosti. V posledních letech se věnuje výzkumům u celého věkového spektra osob – od dětí po seniory. Zabývá se pacientovým pojetím nemoci, spokojeností s poskytovanou péčí a názory pacientů na smysl nemoci.

Literatura o něm

Křivohlavý, J. Prof. PhDr. Jiří Mareš, CSc. *Ošetřovatelství*, 2002, roč. 4, č. 1/2, s. 48–49. ISBN 1212-723X.

Pol, M.: Jiří Mareš a Peter Gavora – každý jiný, a přece v mnohém podobní. In: Wiegerová, A. (Ed.) *Keď sa povie „profesor"*. Bratislava: OZ V4, 2011. s. 16–17. ISBN 978-80-89443-11-6.

Rybářová, M., Pečenková, J. Poděkování profesoru Marešovi. *Scan*, 2009, roč. 19, č. 2, s. 8. ISSN 1211-295X.

Wiegerová, A. (Ed.) *Keď sa povie „profesor“*. Bratislava: OZ V4, 2011. 81 s. ISBN 978-80-89443-11-6.

Jeho klíčové publikace z psychologie zdraví

Mareš, J. a kol. *Dítě a bolest*. Praha: Grada Publishing, 1997. 317 s. ISBN 80-7169-512-2.

Mareš, J. a kol. *Sociální opora u dětí a dospívajících I*. Hradec Králové: Nucleus, 2001. 152 s. ISBN 80-86225-19-4.

Mareš, J. a kol. *Sociální opora u dětí a dospívajících II*. Hradec Králové: Nucleus, 2002. 188 s. ISBN 80-86225-25-9.

Mareš, J. a kol. *Sociální opora u dětí a dospívajících III*. Hradec Králové: Nucleus, 2003. 252 s. ISBN 80-86225-47-1.

Mareš, J. Kvalita života a její proměny v čase u téhož jedince. *Československá psychologie* 2005, roč. 49, č. 1, s. 19–33. ISSN 0009-062X.

Mareš, J. a kol. *Kvalita života u dětí a dospívajících I*. Brno: MSD, 2006. 227 s. ISBN 80-86633-65-9.

Mareš, J. a kol. *Kvalita života u dětí a dospívajících II*. Brno: MSD, 2007. 259 s. ISBN 978-80-7392-008-1.

Mareš, J. a kol. *Kvalita života u dětí a dospívajících III*. Brno: MSD, 2008. 247 s. ISBN 978-80-7392-076-0.

Mareš, J. *Posttraumatický rozvoj člověka*. Praha: Grada Publishing, 2012. 200 s. ISBN 978-80-247-3007-3.

Mareš, J., Neusar, A. Silent Voices: Children's Quality of Life Concepts. *Studia psychologica*, 2010, roč. 52, č. 2, s. 81–100. ISSN 0039-3320.

Mareš, J., Urbánek, T. Minimální, věcně významné změny v diagnostikované kvalitě života. *Československá psychologie*, 2006, roč. 50, č. 6, s. 557–568. ISSN 0009-062X.

Mareš, J., Vachková, E. *Pacientovo pojetí nemoci I*. Brno: MSD, 2009. 146 s. ISBN 978-80-7392-120-0.

Mareš, J., Vachková, E. *Pacientovo pojetí nemoci II*. Brno: MSD, 2010. 171 s. ISBN 978-80-7392-150-7.

Mareš, J., Vachková, E. *Pacientovo pojetí nemoci III*. Brno: MSD, 2011. 122 s. ISBN 978-80-7392-191-0.

Libor Míček, prof. PhDr., CSc. (1931–2004)

Studium

Vystudoval psychologii, filozofii a dějepis na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci.

Pracoviště, na nichž působil

Po promoci pracoval ve Výzkumném ústavu pedagogickém v Brně. Poté přešel na Pedagogickou fakultu Univerzity Palackého v Olomouci. V roce 1964 nastoupil na Filozofickou fakultu Masarykovy univerzity v Brně, kde působil až do své smrti. Významná byla jeho činnost spojená se zřízením Slezské univerzity. Byl jmenován prorektorem brněnské univerzity s posláním konstituovat nové vysoké učení v Opavě.

Lidská charakteristika

Byl to člověk klidný, vstřícný, hluboce založený; byl to humanista, který si stál za svými názory. Jeho kolegové i jeho studenti si ho vážili pro pevné a neochvějné morální zásady a postoje, kterým se nikdy nezpronevěřil. Byl proto nepohodlný představitelům totalitního režimu a zaslouženého uznání se dočkal až po sametové revoluci.

Témata, jimiž se v psychologii zdraví zabýval

Výzkumně se zaměřil na oblast duševní hygieny a související oblasti. Publikoval mnoho studií na téma duševního zdraví. Byl znám i jako neúnavný propagátor a popularizátor zdravého životního stylu; rozšiřoval použití jógy a vedl kurzy regenerace sil vedoucích pracovníků a učitelů. Zasloužil se o rozšíření tématu duševní hygieny mezi nejširšími vrstvami obyvatelstva.

Literatura o něm

Koukola, B. Vzpomínka na profesora Libora Míčka. *Československá psychologie*, 2004, roč. 48, č. 5, s. 467.

Svoboda, M. Za profesorem Liborem Míčkem. *Československá psychologie*, 2004, roč. 48, č. 5, s. 466–467.

Svoboda, M. In memoriam profesora Libora Míčka. *Psychologie dnes*. 2004, roč. 10, č. 6, s. 8. ISSN 1212-9607.

Jeho klíčové publikace z psychologie zdraví

Míček, L. *Sebevýchova a duševní zdraví*. 1. vydání. Praha: SPN, 1976.

Míček, L. *Autoregulační a sociální aspekty duševního zdraví*. Praha: SPN, 1980. 183 s.

Míček, L. *Duševní hygiena*. Praha. SPN, 1984. 208 s. ISBN 80-14-400-84.

Míček, L. *Sebevýchova a duševní zdraví*. 3. vydání. Praha: SPN, 1984. 219 s.

Míček, L. *Sebevýchova a duševní zdraví*. 4. vydání. Praha: SPN, 1986. 224 s. ISBN 80-14-226-86.
Míček, L. *Relaxace v denním životě: Soubor cvičení pro tělesné a duševní uvolnění*. Praha: Národní centrum podpory zdraví, 1988. 12 s.
Míček, L., Zeman, V. *Učitel a stres*. Brno: Masarykova univerzita, 1992. 169 s. ISBN 80-210-0521-144-1.

Evžen Řehulka, prof. PhDr., CSc. (1947)

Studium

Vystudoval jednooborovou psychologii na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně. Po promoci se nejprve specializoval na psychologii práce, později se věnoval pedagogické psychologii a psychologii zdraví.

Pracoviště, na nichž působil

Za svůj život prošel jen dvěma institucemi. Po promoci nastoupil jako psycholog do Ústavu železničního zdravotnictví v Olomouci. V r. 1973 přešel na Pedagogickou fakultu Masarykovy univerzity v Brně, kde působí na katedře psychologie dodnes.

Lidská charakteristika

Je člověkem s neobyčejně velkým odborným záběrem. Jen v rámci psychologických věd zvládl psychologii práce, neuropsychologii, pedagogickou psychologii, psychoterapii a psychologii zdraví. Prošel kursem behaviorální medicíny. Po promoci ještě vystudoval speciální pedagogiku, ale také vědy o výtvarném umění. Jeho velkou zálibou – kromě výtvarného umění – je také hudba, zejména operní umění. Za uměním rád cestuje a vychutnává si umělecké zážitky. Je člověkem přemýšlivým, s bohatými znalostmi, které nestaví na odiv. V mezilidském styku je vstřícný, společenský, nekonfliktní. Umí dávat dohromady velké řešitelské týmy a jejich členům ponechává relativní volnost bádání.

Témata, jimiž se v psychologii zdraví zabýval

Výzkumně se zaměřoval na zdravý životní styl člověka, zdravotní chování lidí, na obecné otázky psychohygieny. Zamýšlel se nad pojmem zdravá osobnost. Jako jeden z mála u nás (kromě M. Havlínové) systematicky studoval vliv školy a vyučovacího procesu na zdraví učitelů, později na zdraví žáků a možnosti preventivních aktivit.

Jeho klíčové publikace z psychologie zdraví

Blahutková, M., Řehulka, E., Dvořáková, Š. *Pohyb a duševní zdraví*. Brno: Paido, 2005. 78 s. ISBN 80-7315-108-1.

Řehulka, E. *Učitelé a zdraví 1*. Brno: Psychologický ústav AV ČR Brno, 1998. 156 s. ISBN 80-902653-0-8.

Řehulka, E. *Učitelé a zdraví 2*. Brno: Psychologický ústav AV ČR, 1999. 246 s. ISBN 80-902653-2-4.

Řehulka, E. Pokus o koncepci zdravé osobnosti. In: Macek, P., Šafářová, M. (Eds.) *Integrativní funkce osobnosti*. Brno: Vydavatelství Masarykovy univerzity 2000, s. 89–93. ISBN 80-210-2465-8.

Řehulka, E. *Učitelé a zdraví 3*. Brno: Psychologický ústav AV ČR, 2001. 322 s. ISBN 80-902653-7-5.
Řehulka, E. *Učitelé a zdraví 4*. Brno: Brno: nakl. Křepela, 2002, 242 s. ISBN 80-902653-9-4.
Řehulka, E. *Teachers and Health 5*. Brno: nakl. Křepela, 2003, 448 s. ISBN 80-8669-02-5.
Řehulka, E. *Teachers and Health 6*. Brno: Paido a Masarykova univerzita, 2004. 702 s. ISBN 80-7315-093-X.
Řehulka, E. (Ed.) *School and Health 21 vol. 1-1*. Brno: Paido a Masarykova univerzita, 2006. 645 s. ISBN 80-7314-119-7.
Řehulka, E. (Ed.) *School and Health 21 vol. 1-2*. Brno: Paido a Masarykova univerzita, 2006. 1225 s. ISBN 80-7314-119-7.
Řehulka, E. (Ed.) *School and Health 21 vol. 2*. Brno: Paido a Masarykova univerzita, 2007. 903 s. ISBN 978-80-7315-138-6.
Řehulka, E. (Ed.) *School and Health 21 vol. 3: Contemporary Discourse on School and Health Investigation*. Brno: MSD, 2008. 181 s. ISBN 978-80-7392-041-8.
Řehulka, E. (Ed.) *School and Health 21: General Issues in Health Education*. Brno: MSD a MU, 2009. 410 s. ISBN 978-80-210-4929-1.
Řehulka, E., Solárová, E. (Ed.) *School and health 21: Health Education: Czech-Slovak Experiences*. Brno: MSD a Masarykova univerzita, 2011. ISBN 978-80-210-5723-4.
Řehulka, E., Řehulková, O., Blatný, M., Mareš, J. et al. *Quality of Life in the Contexts of Health and Illness*. Brno: MDS, 2008. 162 s. ISBN 978-80-7392-073-9.

Co není v archivních materiálech (osobní vzpomínky aktérů)

Vernířovice – moje srdeční záležitost

Bohumil Koukola

Úvod

Obec Vernířovice se nachází administrativně v okrese Šumperk, náleží pod Olomoucký kraj a je asi patnáct kilometrů severovýchodně od Šumperku. Z turistického hlediska patří do horské oblasti Jeseníků, leží v průměrné výšce 524 metrů nad mořem pod horou Břidličná a hlavním hřebenem Hrubého Jeseníku.

Po ukončení studia psychologie na UP v Olomouci jsem v roce 1975 začal pracovat na Psychiatrické ambulanci OÚNZ Nemocnice s poliklinikou v Šumperku jako klinický psycholog. Kromě odborné práce jsem se aktivně zapojil i do mimopracovních aktivit zdravotníků. Začal jsem hrát na kontrabas s primářskou kapelou nemocnice v Šumperku.

Obr. 1: Kapela bývalých primářů Nemocnice Šumperk

Na školicích akcích OÚNZ přibývalo zájmu o muziku a muzikanti začali na tato setkáni brát své hudební nástroje. A ti, co hudební nástroje neměli, používali k udržení rytmu různé předměty: židle (jako bubny), různé plechové předměty, nože atd. (Luba Tichý, Petr Totin, Bohouš Koukola).

Naprostá pravidelnost v setkávání primářské kapely nastala od ledna 1989. Od té doby nevydržíme bez hraní déle než měsíc a když začneme hrát a zpívat jsou tací, kteří nechtějí jít domů (Bohouš, Honza). Kapelmajstrem se spontánně

stal Laďa Bukva, organizaci a tekutiny zajišťuje velice svědomitě Petr Vácha. Za ta léta jsme byli nuceni měnit místa setkání (všude jsme dělali velký hluk); primárka Jardy Pálky, oční oddělení prim. Jindry Plesníka, oddělení zdravotní výchovy u Honzy Kamlera v okalu i na očním oddělení, na lékárenské službě u Rudy Martince, na patologii u Petra Váchy. Ale také doma u Kamlerů i na jejich chatě, u Pálků ve Vernířovicích, ve Slavoňově, na ředitelství OÚNZ, v jídelně na poliklinice, dvakrát ve velkém sále Kulturního domu v Šumperku, od roku 1995 dvakrát ročně hrajeme v Domově důchodců v Šumperku.

Dodnes se setkáváme každý čtvrtek v měsíci na zkoušce v sále Umělecké hudební školy „Na Komíně" v Šumperku. Jsme neziskovou partou – hrajeme zadarmo (event. za trochu jídla a pití). V seznamu písniček máme přes 400 titulů a přibývají nové a nové písničky, některé nestačíme ani pořádně zažít a po létech se k nim vracíme. Jsou to nádherné večery, těšíme se na ně, je nám dobře, hrajeme a zpíváme pro svoje potěšení a rádi se o ně podělíme se všemi, co s námi chtějí zpívat (citováno ze Vzpomínek prim. MUDr. Františka Pura).

Další mojí velkou aktivitou bylo, že jsem se společně se zdravotníky i nezdravotníky OÚNZ v Šumperku aktivně zapojil do Akce Z – výstavby Vzdělávacího a rekreačního střediska OÚNZ ve Vernířovicích. V pracovním týdnu každé pracoviště vysílalo svého pracovníka na jednodenní brigádu na stavbu do Vernířovic (šlo o pomocné práce). Všichni jsme v těch montérkách vypadali stejně, ať to byl ředitel, primář oddělení, sekundární lékař, zdravotní sestra, laborant, nezdravotnický pracovník, technicko-hospodářský pracovník, sanitář či někdo z nádvorní party. Vznikalo mezi námi přátelství nejen při pomocných stavebních pracích, ale následně i na pracovištích. Všichni jsme se těšili, že budeme mít naše vzdělávací i rekreační středisko, v nejčistějším údolí České republiky, kde v potoce byli pstruzi i raci.

Obr. 2: Ztracený potok ve Vernířovicích

Po dokončení stavby v 80. letech bylo toto středisko maximálně využíváno pro různé semináře, doškolování, konference, letní i zimní rekreační ozdravné

pobyty zaměstnanců OÚNZ i jejich rodinných příslušníků. Obsluhující personál, včetně vynikajícího kuchaře byli také zaměstnanci OÚNZ Šumperk. Atmosféra i vztahy mezi lidmi při pobytech ve středisku byly jako v rodině (vždyť jsme si to postavili pro sebe i naše rodiny). V každém ročním období bylo a stále je ve Vernířovicích krásně.

Výběr střediska pro psychologii zdraví

Po prvních korespondenčních volbách výboru sekce Psychologie zdraví ČMPS v roce 1992 jsme začali naplňovat původní myšlenku o realizaci několikadenního (2–3 dny) pracovního soustředění zájemců o problematiku Psychologie zdraví a zdravého života. Pro naše setkávání jsme hledali středisko, které by bylo vzhledem k dojezdu uprostřed tehdejší Československé republiky (tj. na Moravě). Přišly dva návrhy: Libor Míček navrhoval brněnské rekreační středisko, Bohumil Koukola, školící a rekreační středisko OÚNZ Šumperk ve Vernířovicích. Hlavní podmínkou výběru byla nízká cena stravování i ubytování. S ohledem na tyto kritéria bylo vybráno vzdělávací a rekreační středisko OÚNZ Šumperk ve Vernířovicích u Šumperka. Tak jsem se stal od roku 1993 „převozníkem" – kontaktní osobou, hlavním organizátorem i prostředníkem mezi účastníky našich akcí a personálem Vzdělávacího a rekreačního střediska ve Vernířovicích.

Obr. 3: Hotel Reoneo ve Vernířovicích

Od tohoto roku 1993 jsme se setkávali (a pravidelně setkáváme) každý rok a to třetí víkend v květnu od pátku do neděle. Zpočátku jsme se ve Vernířovicích sešli u kulatého stolu, volně jsme si popovídali a ujasňovali si, oč nám v psychologii zdraví jde. Co se ví a dělá v této oblasti ve světě (informace ze zahraničí podával vždy Jaro Křivohlavý, předseda, moderátor i odborný garant našich setkání).

V pátek po večeři jsme začínali housličkami, vyslechli si co je nového v oblasti psychologie zdraví u nás i v zahraničí.

Každé ráno (sobota, neděle) od 7.15 byla rozcvička, kterou vedl Petr Grinninger, Miluše Kubičková, Jaro Křivohlavý a v dalších letech tělocvikáři pod dohledem Václava Hoška. Vítali jsme slunce, chodili naboso v trávě, ve formě sloního pochodu jsme přecházeli čistý potok, na hřišti se rozléhala flétna jedné z účastnic. Takto pozitivně nabití jsme po snídani začínali naše jednání. Vždy po obědě bylo volno, chodili jsme na společné vycházky do okolí a dýchali ten nejčistější vzduch a pili horskou - kojeneckou vodu z potoka. S úžasem jsme např. postáli u památkově chráněné lípy u Ztraceného potoka, jejíž odhadované stáří bylo 400–500 let a obvod kmene 843 cm.

Obr. 4: Památkově chráněná lípa u Ztraceného potoka ve Vernířovicích

Po procházce bývaly workshopy, výcvikové skupiny a skupinové rozhovory za vedení Libora Míčka, akademika Dostálka, Milušky Havlínové, Jirky Mareše, Jara Křivohlavého, Jirky Zíky ad. V neděli po obědě jsme končili společným zpěvem, za doprovodu housliček našeho tehdejšího předsedy a těšili se na příští setkání, opět v máji ve Vernířovicích (1993, 1994, 1995).

Obr. 5:
prof. Křivohlavý – houslista

Bohužel, na základě usnesení vlády ČR a po podpisu kupní smlouvy s Fondem národního majetku ČR, došlo prvního března 1995 k privatizaci Šumperské nemocnice, kterou převzala soukromá společnost a vznikla Nemocnice Šumperk, s. r. o. (zpočátku 4 primáři a jeden ekonom). V období po privatizaci se nemocnice potýkala s nemalými finančními problémy. Systém úhrad za zdravotní péči od zdravotních pojišťoven se neustále měnil a finanční příjmy nestačily na úhradu privatizačního dluhu a zároveň pokrytí nároků na investiční rozvoj a obnovu nemocnice.

Z těchto důvodů bylo „naše“ Vzdělávací a rekreační středisko ve Vernířovicích tehdejšími společníky prodáno brněnskému podnikateli a vznikl HOTEL REONEO. Nový majitel ihned začal s přestavbou interiéru, budovu zavřel a personál propustil.

Obr. 6: Vstup do hotelu Reoneo ve Vernířovicích

Měli jsme ale štěstí, protože na naše akce ve Vernířovicích jezdila od počátku i prim. MUDr. Dobroslava Jandová, CSc., (lékařská ředitelka Priessnitzových léčebných lázní v Jeseníku), která nám nabídla, abychom od následujícího roku 1996 plynule pokračovali v Jeseníku. Hlavní organizaci převzala a „převoznicí" se na dalších 5 let stala Dobra Jandová (konference v letech 1996–2000). Díky ní jsme mj. využívali možnosti lázeňského pobytu (vodoléčby, masáže, perličkové koupele a hlavně bazén). Pokračovali jsme také v ranních rozcvičkách i poobědových procházkách. Bližší výklad o této etapě konferencí je v samostatném příspěvku v tomto sborníku.

Přechodem do Jeseníku se z původních posezení u kulatého stolu stala odborná konference za účasti zahraničních účastníků. Vzhledem k tomu, že se ubytování i stravování v Jeseníku rok od roku více zdražovalo, rozhodli jsme se, že se zkusíme vrátit do Vernířovic. Za tu dobu, co jsme jezdili do Jeseníku, majitel hotelu Reoneo ve Vernířovicích přestavbu interiéru budovy dokončil a naší žádosti vyhověl (nastavil nám přijatelnou cenu celého třídenního pobytu). Tak začal náš come-back do Vernířovic (2001–2013).

Druhá etapa setkávání ve Vernířovicích

Od roku 2003 až do naší jubilejní 20. mezinárodní konference Sekce psychologie zdraví při ČMPS konané u příležitosti 25 let založení sekce 17.–19. 5. 2013 ve Vernířovicích se stalo již tradicí, že začínáme páteční večer konference doprovodným kulturním programem, už ne jedněmi housličkami, ale koncertem (veřejnou zkouškou) kapely bývalých primářů Nemocnice Šumperk. Společně si zazpíváme a ochutnáme zlatý mok z Jižní Moravy.

Obr. 7: Kapela bývalých primářů Nemocnice Šumperk a hrající hosté (2004)

Ještě bych rád vzpomněl na nezapomenutelný zážitek – varhanní koncert MgA. Jiřiny Dvořákové-Marešové v historickém dřevěném kostelíku sv. Michala v Maršíkově, nedaleko Vernířovic u Velkých Losin v roce 2011. Památkově chráněný dřevěný kostelík sv. Michala je z roku 1609. Je nejstarší zachovalou lidovou stavbou na severní Moravě. Byl postaven evangelíky údajně ze strženého dřevěného kostela ve Velkých Losinách a později změněn na katolický. Má zachovalý původní, převážně dřevěný interiér a vzácné miniaturní varhany, postavené v Králíkách Kašparem Weltzelem roku 1776. V roce 1973 byly varhany restaurovány, všechny píšťaly však zůstaly původní. Téhož roku byly opravené varhany vystaveny na Jubilejní výstavě výroby varhan v Krnově a při koncertech dobové hudby zaujaly posluchače krásným stříbrným zvukem.

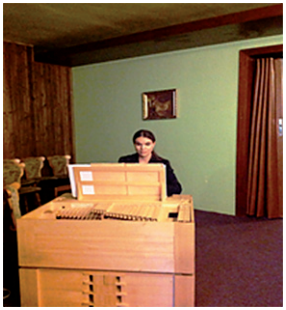

Obr. 8: Jiřina Dvořáková-Marešová koncertuje na varhanní pozitiv

Díky Jiřince jsme tak mohli uslyšet tento stříbrný zvuk varhan, chvíli se zastavit a uvědomit si historické místo našich předků, kteří kostelík pravidelně navštěvovali, modlili se a zbavovali se tak svých problémů. I na naší jubilejní konferenci v roce 2013 nám varhanice MgA. Jiřinka Dvořáková-Marešová zahrála na svůj varhanní pozitiv, který s manželem přivezli do hotelu Reoneo. Dotvořila tak příjemnou domácí atmosféru i pozitivní vyladění účastníků naší konference.

Závěrečné ohlédnutí

Od roku 1988 jsme společně ušli kus cesty. Z původního popovídání a zazpívání si s housličkami u kulatého stolu, přes národní i nadnárodní vědecké konference Sekce psychologie zdraví při ČMPS, přes členství v European Health Psychology Society (EHPS) až k zorganizování 26. konference EHPS konané ve dnech 21. 8.–25. 8. 2012 v Praze.

Obr. 9: Zahájení 26. konference European Health Psychology Society v pražském Karolinu

Do Vernířovic jezdím již 38 let. Vždycky, když vejdu do budovy, tak se mně vybavují dávné vzpomínky na to, s jakým nadšením jsme budovali „naše" Vzdělávací a rekreační středisko OÚNZ Šumperk. Vzpomenu na rekondiční a ozdravné pobyty lékařů a zdravotních sester (přes 350 zaměstnanců), které jsem více jak tři roky vedl, na naše koncertování s primářskou kapelou i na počátky pracovních seminářů i setkávání se v rámci akcí naší sekce Psychologie zdraví. Také na mnoho procházek údolím, Čertovou stěnou až na Jelení studánku, na čistý vzduch i na raky ve vodě. Vernířovice byly a stále jsou moje srdcová záležitost.

Období, kdy se konference konaly v Priessnitzových léčebných lázních v Jeseníku

Dobroslava Jandová

V dobách, kdy docházelo k mnoha změnám politickým i ekonomickým, byly (díky majitelům lázní a díky řediteli lázní MUDr. Z. Machálkovi) přechodným „útočištěm" pro konference psychologie zdraví Priessnitzovy léčebné lázně, a. s., v Jeseníku. Tyto lázně mají k psychologům blízko, neboť jsou jedinými lázněmi v ČR, kde se léčí psychiatričtí nemocní a pod dalšími indikacemi mnohdy i pacienti s psychosomatickými poruchami. Termíny konferencí byly výborem Sekce psychologie zdraví ČMPS šťastně voleny v druhé polovině měsíce května, kdy konečně v Jeseníku nastává jaro, které svou překotností s množstvím květů a sluncem zalitými lázněmi pravidelně odměnilo účastníky nádhernými výhledy na část hřebenovky Hrubého Jeseníku, na Praděd a začátek Rychlebských hor.

Konference se uskutečňovaly v zrcadlovém sále Priessnitzova sanatoria. Dodejme, že vybavení sálu je původní od r. 1911; dokonce i křesílka jsou doposud původní. Velká ozdobná polokruhová okna umožňují pocit přímého kontaktu s přírodou – s vysokými stromy a množstvím rhododendronů a azalek, s výhledy od Červenohorského až po Ramzovské sedlo a bíle svítící chatou na Šeráku. Zrcadlový sál byl zakladateli lázní původně určen ke klidové relaxaci s tím, že každý klient dostal za úkol rozjímat o svém problému. Poté při individuální psychoterapii měl sdělit své nálady, nápady a návrhy na řešení. Do druhé světové války byl sál plný květin a voliér se zpěvavými ptáky. Přechodně fungoval jako kavárna pro klienty lázní. Dnes slouží vzdělávacím a komorním kulturním akcím.

Program konferencí byl členy výboru Sekce psychologie zdraví vždy moudře sestaven tak, aby v harmonogramu jednotlivých dní byl čas na ranní cvičení jógy bosky v rose na trávě Sluneční stráně za odborného vedení doc. PaedDr. Petra Koliska, CSc., mezi kamenitými skulpturami sochařského díla „Cesta životem" od akad. sochaře Šimka z Brna. Odpolední poobědové volno bylo pro zájemce vyplněno chůzí v terénu, spojenou s výkladem o lázních a o geniálním lidovém léčiteli V. Priessnitzovi. Byl to on, kdo jako první zakázal mezi klienty jakékoliv hovory o nemocech, byl prvním, kdo skloubil vodoléčbu s pitnou kúrou studánkových vod, chudou stravou a povinnou prací – jako součástí léčby. Vyžadoval účast klientů na tanečních zábavách a koncertech. Jazykem moderní doby – byl prvním terapeutem v českých zemích, který aplikoval komplexní léčbu včetně léčby prací.

Pohyb účastníků konference Sekce psychologie zdraví v přírodě byl současně ozdravným aspektem – s cíleným zastavením nad pozitivně působícími tektonickými zlomy s vědecky potvrzeným výnosem biogenních stopových prvků (v neodfiltrovatelné podobě hmoty – vlnová podoba částic, geoatmochemie, výnos prvků

z geosféry do troposféry). V rámci procházek se nevědomky praktikovala inhalace přírodního bioaerosolu (v lese včetně pryskyřic a vysoké koncentrace negativně nabitých iontů, na loukách to byla i aromaterapie léčivých bylin). Vstřebávání vlivů klimatu (v kombinaci s typickými venkovními Priessnitzovými vodními procedurami) potencovalo příjemné zážitky z vysoce odborných přednášek.

I nestoři psychologie a renomovaní zahraniční účastníci se nadchli osvěžujícím účinkem chladné vody z pramenů Studničního vrchu na horní nebo dolní končetiny (voda má maximálně 4–8 °C). Po tradičních večerních workshopech s keramickou hlínou nebo malováním či muzikoterapií se skvělou M. A. Pattersonovou z Irska následovala koupel v bazénu a vířivce, kde se příjemně pokračovalo v odborných diskuzích.

Zpětně si uvědomuji, jak konference Psychologie zdraví významně obohatily vědomosti lékařů a psychoterapeutů Priessnitzových léčebných lázní v Jeseníku a jak naopak prezentace výzkumů kolektivu lázní rozšířily povědomí účastníků o efektech balneoterapie. Někteří pracovníci lázní se doposud účastní konferencí Sekce psychologie zdraví. Došlo i k navázání trvalého přátelství a spolupráci mezi účastníky konferencí a pracovníky lázní. Konference přispěly k oboustranné spokojenosti.

Sportovní aktivity při konferencích psychologie zdraví

Václav Hošek

Vernířovice i Priessnitzovy léčebné lázně v Jeseníku jsou krásná místa, která svým charakterem přímo vybízejí k programovému pobytu v přírodě; odtud už není daleko ke spontánním pohybovým a sportovním aktivitám. Přesto je obdivuhodné, jak hlavně v počátcích pravidelných výročních zasedání se do obsahu konferencí dostávaly organizované ranní rozcvičky a odpolední turistické vycházky, často i hodnotné svou sportovní náročností.

Měl jsem v životě možnost se zúčastnit řady konferencí a kongresů v oblasti psychologie sportu, kde sport byl samozřejmou součástí společenského programu, od domluveného „early bird joggingu", až po miniturnaje v tenisu či s případnou nabídkou dalších, často exkluzivních sportovních aktivit. S tím se počítalo a řada kolegů absolvovala tato setkání také kvůli narcistickým gratifikacím z přidružených sportovních aktivit. Na konferencích psychologie zdraví šlo od počátku o principiálně něco jiného. Svou povahou mi to připomínalo situace, které jsou běžné na Dálném Východě, kde v parku za časného jitra začne někdo cvičit tai či (introvertovaně, pro sebe, ne jako předcvičovatel) a postupně se k němu přidávají další, až to připomíná malé hromadné vystoupení.

Také na našich setkáních iniciovali ranní cvičení nadšení jedinci, pozitivně a optimisticky ladění, kteří demonstrovali v krásném ránu svůj pozitivní přístup k životu a k nim se připojovali ostatní. Na rozdíl od orientálních tradic to ale mělo více seminární podobu, navrhování kreativních obměn cviků a často veselého slovního doprovodu. Sám jsem ráno chodil běhat, a když jsem se vracel, tak cvičení bylo zpravidla v nejlepším. Z iniciátorů mi nejvíce utkvěl v paměti Libor Míček, se svým laskavým přístupem a cvičením jogínského typu. Později rozcvičky dostaly určitý řád a předcvičovatelé se střídali s cílem obohatit repertoár cviků. Pamatuji se, jak jednou také na mě přišla řada a tak jsem „vystřihl" svou sestavu uvolňovacích, rozviklávacích cviků spíše atletického typu. Asi se ode mě čekalo něco „světobornějšího", protože se po cvičení Libor ke mně přitočil a podotknul – „obyčejná klasika". Za moc velkou pochvalu jsem to nepovažoval.

To byli jiní „mistři", např. Miluška Kubíčková se svým entuziasmem a kreativním stupňováním cviků. Nebo Dobra Jandová v Jeseníku, kdy jsme využívali u léčebny čerstvě zbudovaná zařízení pro tradiční „priessnitzovskou" hydroterapii, různé bazénky s broděním a studánky s obléváním. Ostatně na brodění není třeba zděných bazénků a často jsme rozcvičku končili „čapím pochodem" v potůčku na louce ve Vernířovicích. Šlo vlastně o vystupňování „kneipování" (Sebastian Kneipp, žák Priessnitze v 19. stol.), tj. courání se bosky v ranní rose.

Byly i veselé události, pro aktéry ne tak veselé, ale díky povaze škodolibého humoru se ostatní zasmáli. Řada lidí byla např. civilně oblečena a v průběhu cvičení si ucourali své svršky a museli v tom potom na snídani. Řada lidí neměla potřebnou cvičební průpravu a kondici a tak někdy docházelo ke „klaunským" prvkům a k obecnému veselí. Naštěstí dobré počasí a sociální opora nakonec vše vyladilo na optimistickou notu a dobrou atmosféru. Ostře to kontrastuje např. se vzpomínkami na vojenské ranní rozcvičky „se skřípěním zubů" a s heslem „ranní rozcvička – k infarktu cestička". Nakonec je rozhodující sociální kontext a S. O. C. Také je důležitá úloha osobností, „exempla trahunt", nápodoba je důležitá. Dnes na setkáních už takové situace vznikají spíše ojediněle.

Druhou částí neformálního pohybového programu byly výlety. Od kratičkých vycházek po asfaltové silnici až k náročným horským túrám. Hezké bylo, když jsme byli ve Vernířovicích poprvé a logicky jsme propátrávali okolí – cestou do nitra hor. Zpočátku vede asfaltka kolem potůčku, tehdy módních malých vodních elektráren, pomalým stoupáním na konec údolí, kde se větví. Zvolili jsme cestu vpravo, kde jsme tušili hlavní hřeben. Lesní „svážnice" se vinula stále více do kopce a nakonec z ní odbočila turistická cesta. Bylo to dlouhé a stále více do kopce, řady pochodujících se tenčily, někteří se vraceli, skupinka se rozpadala, ve vzduchu byl apel, že se nestihneme vrátit na podvečerní zasedání. Nakonec to i poslední stateční otočili a na hřeben se nedošlo.

Efekt Zeigarnikové (pro nepsychology: nepříjemný pocit pramenící z nedokončeného úkolu) zafungoval a na druhý den se zformovalo „útočné družstvo" odhodlanců. To by v tom byl čert, abychom na ten zatracený hřeben nedošli. A došli jsme. Je to pěkně daleko a finální úsek je dost do kopce. Odměnou byla Jelení studánka a Jelení hřeben, travnatý úsek hor s krásným rozhledem do kraje. Dá se jít na druhou stranu hor zase dolů do Rýmařova, napravo ke Skřítku i nalevo hlavním hřebenem až třeba na Ovčárnu a Praděd. Skupinu ovládlo uspokojení z dosaženého cíle. V průběhu let jsem později stejnou túru absolvoval asi dvakrát, nebo třikrát a nikdy už to nebylo takové jako poprvé.

Jiným takovým potřeštěným sportovním výletem byla „direttissima" na Dlouhé stráně. To je unikátní vodní dílo, přečerpávací vodní elektrárna s náhorním umělým jezerem, viditelným z letadla; dílo známé z časopisů, ale dost těžko přístupné. Teď je v Koutech nad Desnou zbudováno lyžařské středisko a od jeho horní stanice lanovky vede k jezeru pohodlná cesta. Před dvaceti lety ale nic podobného neexistovalo a nahoru k nádrži vedla jen uzavřená silnice serpentinami od východu, ale žádné turistické cesty. Sám jsem předtím Dlouhé stráně navštívil v zimě na běžkách, kdy jsem vyrazil z Ovčárny hřebenovkou a z ní jsem potom zvažoval, kdy odbočit do volného terénu. Bylo to dost náročné „hančování" a nakonec jsem došel až na okružní cestu kolem pětisetmetrového eliptického jezera v nadmořské výšce cca 1200 m. Díky tomuto výletu jsem se považoval za znalce a ve Vernířovicích jsem svým doktorandům, pro které jsem byl autoritou,

navrhl cestu na Dlouhé Stráně, že to nemůže být z Vernířovic daleko, vzdušnou čarou nějakých 8–10 km a trochu převýšení.

Na cestu se nás vydalo asi pět. Napřed jsme šli po cestě žádoucím směrem a v odhadnutém místě jsme odbočili severovýchodním směrem přímo do kopce horským terénem. To jsme si dali. Cesta byl klopotná, museli jsme se i vracet. Do cesty se nám postavilo i záhadné údolí, se kterým jsme nepočítali. Řídili jsme se podle vrcholu Mravenečníku, který čněl vlevo vpředu od nás. Nakonec jsme došli, myslím, že ne všichni. Jezero jsme obešli a zpět volili cestu sice delší, ale méně obtížnou. Moc dobrý pocit jsem z tohoto výletu jako iniciátor neměl. Kdyby podobnou cestu chtěl někdo v příštích letech zopakovat, tak mu to tímto rozmlouvám.

Ve Vernířovicích si každý najde svůj cíl vycházky, je možné jít na všechny strany: po silnici, cestou, stezkou i terénem. Důležité je, že koncem května je skoro vždy krásné počasí, všechno kvete a tráva je šťavnatě zelená. Jsou tam i další možnosti. Vzpomínám si, jak mě jednou vzal vozíčkář Rosťa autem přes kopec do lázní Losiny na velmi zajímavé koupání ve starobylých lázních.

Asi to není náhodou, že ve Vernířovicích se na konferencích scházeli především lidé, kteří mají přírodu rádi. Jednak to patří k psychologii zdraví a asi také funguje přirozená selekce. Vždy znovu mě překvapovalo, jaký pevný vztah mají k přírodě zakladatelé oboru, např. Jaro Křivohlavý. Jednou jsem ho vezl v neděli po obědě, po závěru konference v lázních v Jeseníku, autem do Prahy. Byl civilně oblečen v saku s koženou aktovkou v ruce a v kožených polobotkách. Bylo hezké počasí, cestou jsme si povídali o dojmech z konference, cesta ubíhala. Asi to bylo okamžité rozhodnutí, protože předem nic neavizoval. Když jsme přejížděli Ramzovské sedlo, kde silnice překračuje hřeben Jeseníků, Jaro najednou řekl: „Víš co, zastav mi, já se ještě půjdu projít na Keprník, mě do Prahy nic netáhne." A k mému překvapení skutečně vystoupil a podoben spíše bankovnímu úředníkovi, než turistovi, zamířil po cestě směrem na jih. Keprník je přes 1400 m vysoký. Ani nevím, kam až došel a odkud a jak se potom vracel do Prahy. Totéž bylo známé o Václavu Břicháčkovi, neboť byl založením skaut.

Konferenční pohybové a sportovní aktivity, ať už ve Vernířovicích, nebo v Jeseníku, i když přímo nebyly součástí programu, s programem souvisely. Jednak prostřednictvím zastřešujícího pojmu „zdraví", s jeho well-beingovým jádrem bio-psycho-sociální pohody a jednak jako seminární doplněk teoretizujících sdělení, vyjadřující pozitivní a optimistický přístup k životu. Vlastně i skladba programu s tím počítala a po obědě začínalo jednání až v podvečer. Počítalo se s tím, že prodloužená siesta bude využita v jarním počasí k výletům po krásném okolí. Tipuji, že těch, kdo siestu obvykle prospali, byla výrazná menšina. A tak to má ve svobodné společnosti na svobodných konferencích být.

Současnost Sekce psychologie zdraví

26. konference
European Health Psychology Society v Praze

Vladimír Kebza

Konference *European Health Psychology Society* (EHPS) jsou pořádány každoročně, počínaje rokem 1987. V pořadí 26. konference se však poprvé v historii těchto konferencí konala v České republice za spolupořadatelství Českomoravské psychologické společnosti (ČMPS), Univerzity Karlovy (UK) v Praze a Státního zdravotního ústavu v Praze (SZÚ). Úspěšná příprava a průběh této konference se staly vyvrcholením a hlavním výsledkem zahraniční spolupráce **Sekce psychologie zdraví ČMPS**.

Záměr pokusit se získat organizaci jedné z těchto konferencí představil předseda Sekce psychologie zdraví ČMPS V. Kebza na schůzi výboru této sekce v roce 2008. Se souhlasným stanoviskem výboru pak zahájil jednání s představiteli EHPS o kandidatuře České republiky, vyplnil a odeslal požadované dokumenty. Předběžně představil Českou republiku jako potenciálního kandidáta na 22. konferenci EHPS v britském Bathu v roce 2008 a na 23. konferenci EHPS v italské Pise v roce 2009 představil finální návrh kandidatury ČR, který byl schválen orgány exekutivy EHPS i členskou schůzí EHPS.

Postupně pak byla zahájena spolupráce s ČMPS, SZÚ a UK v Praze při přípravách konference, byla vybrána spolupořádající agentura (firma Czech-In) a byly ustaveny hlavní orgány konference, vědecký a organizační výbor. Záštitu nad konferencí převzal rektor UK, prof. RNDr. Václav Hampl, DrSc.

Na základě volby členů *Executive Committee EHPS*, *Scientific Committee* a presidenta konference byl sestaven seznam přibližně 30 potenciálních významných přednášejících (*keynote speakers*), z něhož byli posléze vybráni čtyři: prof. Carol D. Ryff (USA), Dr. Kavita Vedhara (UK), prof. Charles Abraham (UK) a prof. Johan Denollet (Nizozemí). Spolupracujícím členem exekutivy EHPS pro naši konferenci (*liaison officer*) byl prof. Ralf Schwarzer (Německo), který velmi efektivně zprostředkoval jak bezprostřední zpětnou vazbu od EC EHPS, tak rozsáhlé zkušenosti z předcházejících konferencí.

Zhruba rok před termínem konference a přibližně týden před termínem předcházející, tj. 25. konference EHPS pořádané na Krétě v srpnu 2011, byla spuštěna také webová stránka konference (http://www.ehps2012prague.com).

Konference EHPS sice nesou v názvu označení „*European*", avšak vzhledem k absenci srovnatelné světové (International) společnosti se však jedná de facto o setkání světová (podrobněji viz dále).

Hlavním tématem 26. konference EHPS v Praze bylo téma **Resilience and Health**. V konferenčním programu však byla kromě tohoto ústředního tématu

zastoupena také všechna další tradiční témata psychologie zdraví od zvládání zátěže a stresu včetně sociální a ekonomické souvislosti zdraví, psychologické aspekty chronických neinfekčních onemocnění, možnosti a limity psychologických intervenčních strategií, změn chování ve vztahu mezi zdravím a nemocí atd.

Vědeckým výborem konference bylo postupně vybráno 16 tematických oblastí konference (*tracks*) a postupně bylo shromážděno, posouzeno a vybráno 860 abstrakt sdělení, z toho 4 vyžádané přednášky (*keynote lectures*), 259 abstrakt přednášek, 508 abstrakt posterových sdělení, 17 abstrakt sympozií, zahrnujících celkem 70 přednášek a 2 abstrakty diskusních kulatých stolů (*roundtables*).

Konference se zúčastnili přední zahraniční představitelé oboru psychologie zdraví (někteří z nich jako *keynote speakers*) a spolu s nimi dalších více než 800 (celkem 812) odborníků z 52 zemí celého světa, resp. všech (osídlených) kontinentů.

Konference byla zahájena slavnostním *Opening ceremony* v Karolinu v úterý 21. 8. 2012 a vědecký program konference pak probíhal denně od ranních hodin (většinou od 9.00) zpravidla do 18.30 v *plenary hall „Prague"* kongresového hotelu Diplomat (*keynote lectures*) a v jeho dalších 7 paralelních místnostech pojmenovaných podle evropských měst. Centrální plenární místnost Prague je rozdělitelná do 4 paralelních místností, takže účastníci konference se setkávali v paralelních místnostech Praha A, B, C, D a v místnostech Budapest, Cracow a Vienna, jakož i v místnostech Berlin (*speakers ready room*) a London (*internet corner* vybavený 8 počítači s připojením k internetu, jež byly po celou dobu konference k dispozici všem účastníkům). Posterové sekce se konaly v každém z hlavních dnů konference formou „*interactive poster sessions*" v hale Belvedere vždy v podvečer od 17.30 do 18.30 hod.

Od slavnostního zahájení konference ve velké aule Karolina 21. 8. 2012 až po závěr konference 25. 8. odpoledne byla konference velmi pozitivně hodnocena nejen ze strany oficiálních představitelů EC EHPS, ale i spontánně v jednacích místnostech a na chodbách kongresového hotelu Diplomat mnoha účastníky. Po skončení konference jsem dostal řadu poděkování od účastníků konference e-mailem.

Všichni oceňovali výběr míst konání konference, výbornou organizaci, vysokou úroveň vědeckého programu, dodržování časového rozvrhu, skvělé zázemí a kompaktní strukturu kongresového hotelu a mj. i nadstandardní úroveň poskytovaných služeb včetně občerstvení. Předsedkyně vědeckého výboru konference prof. A. Luszczynska mi v jednom ze svých hodnocení v závěru konference řekla, že jsme přes omezený rozpočet (způsobený mj. i absencí sponzorů v důsledku pokračující ekonomické krize) posunuli obvyklý standard těchto konferencí zřetelně výš.

Tohoto úspěchu se nám podařilo dosáhnout díky spolupráci všech organizátorů: členů organizačního výboru, rady Českomoravské psychologické společnosti, pracovníků rektorátu Univerzity Karlovy, všech členů týmu agentury Czech-Inn, dobrovolníků z řad studentů a mj. také díky ochotě členů organizačního výboru

pracovat na přípravách konference bez nároku na honorář. Prostředky, jež jsou na podobných konferencích většinou vypláceny formou honorářů pro presidenta konference a členy organizačního výboru, jsme tak mohli v plném rozsahu investovat do vyšší kvality konference.

Rád bych proto všem výše jmenovaným za jejich úsilí, vstřícnost a spolupráci poděkoval. Bez tohoto společného enormního nasazení v průběhu posledních čtyř let bychom tohoto úspěchu nemohli dosáhnout.

Připravovaná monografie Psychologie zdraví

Vladimír Kebza, Jiří Mareš

Česká odborná veřejnost dostala první monografii nazvanou *Psychologie zdraví* v roce 2001. Sepsal ji jediný autor a spoluzakladatel tohoto oboru v Československu – Jaro Křivohlavý. Monografie byla záhy rozebrána, a proto nakladatelství Grada Publishing vydalo v r. 2003 její druhé vydání. Obor se v zahraničí (a postupně i u nás) dynamicky rozvíjel a vyvstala potřeba nového díla, které by tyto změny zachytilo. Stávalo se stále zřejmějším, že zmíněný úkol přesahuje síly jednotlivce, a proto vznikla myšlenka připravit kolektivní monografii. Nesnadného úkolu se ujal Vl. Kebza a ve spolupráci s Českou lékařskou komorou připravil novou koncepci díla, vybral a oslovil vhodné autory. Oslovil též nakladatelství Grada Publishing, které s vydáním monografie souhlasilo a zařadilo ji do svého edičního plánu.

Autorský kolektiv: Vladimír Kebza (editor a vedoucí autorského kolektivu). Autoři v abecedním pořadí: Marek Blatný, Ladislav Csémy, Slávka Fraňková, Renata Hacklová, Dalibor Heřman, Václav Hošek, Tamara Hrachovinová, Michal Hrdlička, Věra Kernová, Petr Knotek, Miloslav Kodl, Bohumil Koukola, Jaro Křivohlavý, Miloslav Kukleta, Hana Kuželová, Antonín Malina, Jiří Mareš, Eva Motyková, Paul Norman (nebo aktuální prezident EHPS), Ivo Paclt, Kateřina Pečtová, Martina Prusíková, Radek Ptáček, Evžen Řehulka, Iva Stuchlíková, Iva Šolcová, Iva Poláčková–Šolcová, Iva Štětovská, Michal Vrablík, Petr Weiss, Zuzana Zvadová.

Základní koncepce publikace: Reprezentativní kolektivní monografie (a současně vysokoškolská učebnice), která by shrnula současné hlavní oblasti psychologie zdraví, hlavní směry jejího vývoje, výsledky domácích (včetně původních vlastních) i zahraničních empirických studií. Předložila možnosti diagnostiky, prevence a intervence v rámci psychologie zdraví.

Navržená struktura publikace: Monografie sestává ze 12 oddílů, které se dále člení do jednotlivých kapitol. Zde je navržená struktura monografie, která během přípravy rukopisů doznala později v některých aspektech určitých změn:

Oddíl I: Psychologie zdraví jako obor

Kapitola 1: Zdraví – vymezení pojetí a přehled přístupů *J. Křivohlavý, V. Kebza*
Kapitola 2: Laické pojetí zdraví a nemoci *J. Mareš*
Kapitola 3: Historie psychologie zdraví, vznik oboru, národní a mezinárodní odborné společnosti, periodika, konference atd. *V. Kebza*
Kapitola 4: Psychologie zdraví v kontextu souvisejících psychologických a medicínských disciplín *V. Kebza*
Kapitola 5: Současnost a perspektivy psychologie zdraví *V. Kebza, I. Šolcová*

Oddíl II: Vztah psychiky a těla

Kapitola 1: Vývoj pojetí vztahu mezi psychikou (duší) a tělem (pojetí „body--mind" problému s vyústěním v hlavní směry a proudy: psychosomatika, behaviorální medicína, psychologie zdraví) *V. Kebza, M. Kukleta*

Kapitola 2: Genetické souvislosti lidské psychiky a zdraví *R. Ptáček, H. Kuželová*

Kapitoly č. 3–9: Vždy základy anatomie a fyziologie, hlavní rizika, choroby a poruchy, psychologické aspekty

Kapitola 3: Nervová soustava *M. Vrablík, M. Prusíková, E. Motyková*

Kapitola 4: Endokrinní soustava *M. Vrablík, M. Prusíková, E. Motyková*

Kapitola 5: Kardiovaskulární systém *M. Vrablík, D. Heřman*

Kapitola 6: Zažívací systém a metabolismus *M. Vrablík, M. Prusíková, E. Motyková*

Kapitola 7: Vylučovací soustava *M. Vrablík, M. Prusíková, E. Motyková*

Kapitola 8: Reprodukční soustava, základy genetiky *M. Vrablík, H. Kuželová*

Kapitola 9: Imunitní systém, psychoneuroimunologie *M. Vrablík, I. Šolcová, V. Kebza, M. Prusíková, E. Motyková*

Oddíl III: Lidské prožívání, chování a jednání ve vztahu mezi zdravím a nemocí

Kapitola 1: Osobní pohoda (well-being) a zdraví *V. Kebza, I. Šolcová, M. Blatný*

Kapitola 2: Prožívání (emoce, afekty a nálady) *I. Stuchlíková, I. Poláčková--Šolcová*

Kapitola 3: Chování a jednání a možnosti jejich změn – hlavní koncepce *V. Kebza*

Kapitola 4: Postupy a strategie ovlivnění lidského chování a jednání v rámci zdravotní péče: prevence, podpora zdraví, změny chování, zdravotní výchova a edukace pacientů, sociální marketing *V. Kebza, V. Kernová, M. Kodl*

Kapitola 5: Protektivní faktory: spiritualita, víra, naděje, láska, pozitivní psychologie *J. Křivohlavý, J. Mareš, I. Šolcová*

Oddíl IV: Zátěž, stres a možnosti jejich zvládání

Kapitola 1: Zátěž a stres: jejich podstata, rozdíly, dopady na zdraví (včetně syndromu vyhoření a posttraumatické stresové poruchy) *V. Kebza, I. Šolcová, M. Kukleta, K. Pečtová*

Kapitola 2: Zvládací strategie (coping strategies): vymezení, klasifikace, diagnostika (včetně obranných mechanismů a moderátorů a mediátorů účinku stresu) *I. Šolcová, V. Kebza, M. Kukleta*

Oddíl V: Vulnerabilita a resilience ve vztahu ke zdraví a nemoci

Kapitola 1: Zranitelnost (vulnerabilita): vymezení, historie, pojetí, hlavní přístupy V. *Kebza, M. Kukleta, I. Šolcová*

Kapitola 2: Psychická odolnost (resilience): podstata, východiska, přehled nejvýznamnějších nespecifických a specifických koncepcí, diagnostika, společné základy a prolínající se složky, možnosti využití v praxi *V. Kebza, I. Šolcová, V. Hošek*

Oddíl VI: Sociální aspekty vztahu mezi zdravím a nemocí

Kapitola 1: Sociální a kulturně-etnické souvislosti zdraví. Socioekonomický status, sociální gradient ve vztahu ke zdraví a nemoci *I. Šolcová, V. Kebza*

Kapitola 2: Sociální opora *I. Šolcová, V. Kebza, J. Mareš*

Kapitola 3: Koncepce životních událostí *V. Kebza, I. Šolcová*

Kapitola 4: Nerovnosti ve zdraví *V. Kebza, I. Šolcová*

Oddíl VII: Životní styl jako jedna z významných determinant zdraví

Kapitola 1: Životní styl a jeho hlavní dimenze ve vztahu ke zdraví *V. Kebza, V. Kernová. M. Kodl*

Kapitola 2: Výživa a výživová doporučení, psychologické aspekty výživy *S. Fraňková*

Kapitola 3: Tělesná aktivita, koncepce, podmínky a možnosti dosažení tělesné zdatnosti (fitness) *V. Hošek*

Kapitola 4: Duševní zdraví, osobní pohoda (well-being), kultivace a rozvoj osobnosti *V. Kebza. I. Paclt, E. Řehulka, I. Štětovská*

Kapitola 5: Sexualita, reprodukční zdraví, sexuální chování *P. Weiss*

Kapitola 6: Riziko závislostí a možnosti jejich prevence a terapie *L. Csémy, K. Pečtová*

Oddíl VIII.: Pacient a klient v systému zdravotní péče

Kapitola 1: Systém zdravotní péče a jeho součásti, formy zdravotní péče *A. Malina*

Kapitola 2: Psychologie jakou součást systému zdravotní péče *R. Ptáček*

Kapitola 3: Péče o hospitalizované pacienty: struktura nemocnice, standardizace služeb, návaznost péče, současné trendy ve vývoji péče o hospitalizované pacienty (práva pacientů, bezpečná nemocnice), dopady hospitalizace na pacienta *A. Malina, R. Ptáček*

Kapitola 4: Bolest – diagnostika, možnosti zvládání *P. Knotek*,

Kapitola 5: Vztahy mezi lékaři, zdravotníky a pacienty (hlavní zásady, komunikace, compliance, adherence, maintenance, relapse a možnosti jejich ovlivnění) u dospělých, dětí a adolescentů *R. Ptáček, V. Kebza, K. Pečtová*

Kapitola 6: Etické zásady zdravotní a psychologické péče (východiska, kodexy, hlavní zásady) *V. Kebza, R. Hacklová*

Oddíl IX: Diagnostika, léčba a prevence chronických neinfekčních nemocí

Kapitola 1: Kvalita života v psychologii zdraví: úvod, vymezení pojmu kvalita života, jeho ekonomické, sociální a psychologické zdroje, kvalita života vztahující se ke zdraví (health-related quality of life) *T. Hrachovinová, V. Kebza*

Kapitola 2: Kvalita života chronických neinfekčních nemocí a jejich zvládání *V. Kebza. T. Hrachovinová*

Kapitola 3: Psychologické aspekty kardiovaskulárních onemocnění *D. Heřman, M. Vrablík, V. Kebza, B. Koukola*

Kapitola 4: Psychologické aspekty nádorových onemocnění *M. Vrablík*

Kapitola 5: Psychologické aspekty diabetu *T. Hrachovinová*

Kapitola 6: Psychologické aspekty úrazů *M. Kodl, Z. Zvadová*

Kapitola 7: Psychologické aspekty psychiatrických a neurologických onemocnění *R. Ptáček, I. Paclt*

Kapitola 8: Osamělost v etiologii somatických a duševních poruch *R. Ptáček, M. Vrablík*

Kapitola 9: Psychologické aspekty péče o dlouhodobě nemocné v terminálním stadiu onemocnění *J. Mareš, M. Svatošová*

Oddíl X: Nejvýznamnější vývojové trendy psychologie zdraví

Kapitola 1: Úloha psychologie v měnícím se systému zdravotní péče. Patogenetický a salutogenetický model vztahu mezi zdravím a nemocí *V. Kebza, R. Ptáček*

Kapitola 2: Postupy založené na důkazech (evidence-based) v medicíně a psychologii *J. Mareš, V. Kebza*

Kapitola 3: Studium lidské psychiky ve vztahu ke zdraví ve vývojové perspektivě: Koncepce optimálního či zdravého vývoje *M. Blatný, V. Kebza, R. Hacklová, K. Pečtová*

Kapitola 4: Krize středního věku *M. Hrdlička*

Kapitola 5: Další rozvoj oboru psychologie zdraví a možnosti uplatnění psychologů. Psycholog zdraví jako samostatná profese *V. Kebza, R. Ptáček, R. Hacklová*

Oddíl XI: Dítě a zdraví

Kapitola 1: Zdraví v kontextu vývoje a výchovy dětí *E. Řehulka, I. Paclt, R. Ptáček, B. Koukola, I. Štětovská*

Kapitola 2: Zdravotní výchova (výchova ke zdraví) dětí, adolescentů a dospělých, zdravotní gramotnost *E. Řehulka, R. Ptáček, B. Koukola, I. Štětovská*

Oddíl XII: Metodologické otázky

Kapitola 1: Metody výzkumu v psychologii zdraví *R. Ptáček, V. Kebza*

Kapitola 2: Psychologické a medicínské aspekty posudkové činnosti ve vztahu ke zdraví a nemoci *M. Kukleta, A. Malina, R. Ptáček*

Kapitola 3: Sporné diagnózy a bílá místa psychologie zdraví (alexithymie, neurózy, syndrom chronické únavy, fibromyalgie) *V. Kebza, I. Šolcová, P. Knotek, R. Ptáček*

Rozsah publikace: Monografie je plánována jako jednodílná s rozsahem 750–800 normostran, včetně cca 50 tabulek, 50 grafů, soupisu použité literatury a souhrnu v angličtině. Rozsah jedné kapitoly má být v rozmezí 5–10 normostran s literaturou o rozsahu obvykle do 2 stran. Některé kapitoly mohou mít i kratší rozsah s ohledem na celkový kontext monografie.

Předpokládaný harmonogram zpracování publikace počítal s tím, že do konce prosince 2011 proběhnou jednání s nakladatelstvím Grada Publishing, do konce března 2012 se uskuteční jednání s uvažovanými spoluautory kapitol. Ti by do konce září 2012 zpracovali své texty tak, aby recenzní řízení mohlo proběhnout na počátku roku 2013 a publikace by byla vytištěna v polovině roku 2013.

Jak už to bývá u kolektivních děl, autoři slíbili dodat své texty včas, ale realita byla úplně jiná. Někteří autoři, zejména ti, kteří jsou vytíženi klinickou prací, se s odevzdáním rukopisu opožďovali, jiní zjistili, že nejzazší termíny nestihnou vůbec atd. Příprava publikace nabrala roční zpoždění, ale zdá se, že v roce 2014 nakonec vyjde.

Psychologie zdraví očima nováčka

Tereza Kimplová

V oboru Psychologie zdraví vidím perspektivu. Především proto, že nabízí komplexní náhled na člověka a to s optimistickou vizí. Snahou tohoto oboru je postihnutí lidské bytosti v souvislostech tak, jak zdraví vnímá WHO, byť je to definice ideálu. A tak i na naší ostravské katedře vznikl obor Výchova ke zdraví, jehož cílem je vést budoucí pedagogy k tomu, aby sebe a své žáky dokázali nasměrovat ke smysluplným prožitkům – naplnění života.

Občas však mám pocit, že se v novodobém světě (nejen) tento obor ubírá snad až příliš teoretickým směrem. Že kvalitu života spíše zkoumáme a popisujeme, než abychom k ní žáky vedli. Že člověka měříme, přiměřujeme, přeměřujeme, diagnostikujeme či diagnostické nástroje vytváříme, a následně spíše vzděláváme… místo abychom učili. Abychom vedli za pomocí našich poznatků lidi k tomu, jak přicházet k pocitům štěstí namísto honby za potěšením. Abychom dokázali přesvědčit či alespoň nasměrovat k tomu, že existuje i jiný způsob života než lákavý konzum vyplývající z blahobytu. To, aby touha po smyslu nestála a netroskotala na povrchních způsobech bytí, se však vlivem médií, negativní stránky globalizace a vývojem společnosti nelze bez změny paradigmatu vyhnout. Kvalita života je nyní zaměňována s životní úrovní.

Velmi ráda bych proto podpořila tu významnou část psychologie zdraví, která se o pojetí WHO opravdu prakticky snaží. A to i s připomenutím toho, že jedno této definici, a především současnému člověku, stále chybí – rozměr spirituality.

Psychologie zdraví pohledem nováčka

Radim Badošek

Psychologie zdraví mne zaujala již v průběhu studia na vysoké škole, a proto jsem se při přihlášení do ČMPS nechal zařadit do sekce Psychologie zdraví. V průběhu času jsem se sice v praxi profiloval jiným směrem, ale nyní se již několikátý rok s psychologií zdraví setkávám intenzivně a jsem tomu rád.

Jedná se zejména o konferenci ve Vernířovicích, která na mne zapůsobila jako zjevení v dnešním světě plném konvenčních pravidel. Neopakovatelná atmosféra plná skutečného lidství, kdy odborné je přirozeným doplňkem, nikoli jedinou hodnotou. Kvůli kapacitou limitovanému místu konference a její obtížnější dostupnosti se zde setkávají většinou jen vysoce motivovaní kolegové a kolegyně. Konference bohužel nemá žádný z dnes ceněných atributů výkonů vědy jako je *conference proceedings* s IF, což paradoxně velice příznivě ovlivňuje odbornost konference tím, že jsou eliminováni samoúčelní sběratelé RIV bodů. I tímto je zachována relativní čistota vědecké práce a referují jen ti, co chtějí něco říci, nikoli ti, kteří musí vyprodukovat jakýkoli článek.

Psychologie zdraví z hlediska formální organizovanosti je již 25 let stará. Na druhé straně je to obor pořád ještě mladý. Tato bipolarita je zvláštní. Může být způsobena tím, že neustále máme pocit, že se v tomto oboru dá objevit něco nového, a že pořád nemáme dost informací o zdraví a jeho spojitostech s psychikou. Přitom bylo během onoho čtvrtstoletí učiněno mnoho výzkumů i na naší republikové úrovni, o vývoji ve světě nemluvě. Možná je škoda, že neustále běžíme výzkumným tryskem dopředu. Sotva učiníme nějaký výzkum, třeba tím, že přeložíme nějaký dotazník slibně znějící do našeho jazyka, vyzkoušíme jej, zjistíme dílčí zajímavost, ale dále hledáme jiné další a nové cíle. V současnosti se mi zdá být výzkum ostrůvkovitý, bez jasných doporučení osvědčených metod s normami a aplikačním využitím.

Pro budoucnost vidím potenciál ve vypracování portfolia diagnostických metod užívaných a osvědčených v psychologii zdraví. Existuje totiž množství schopných autorů u nás, ale pořád cítím, že se bojíme dát autoritativní doporučení stojící na množství výzkumů již učiněných, ale roztříštěných do jednotlivých odborných článků nacházejících se na různých místech. Představuji si vytvoření expertního pracovního týmu, který předloží k diskusi metody dosud užívané, porovná výsledky a zpracuje závazné diagnostické doporučení v oboru psychologie zdraví. Očekávám od tohoto kroku porovnatelnost jednotlivých zjištění, pohlavních, věkových, oborových norem, a tím také souměřitelnost výsledků typu stres, syndrom vyhoření, kvalita zdraví, případně jiných typů výzkumů. Připraví to půdu pro další testování i aplikaci. Dalším stupněm pokroku při srovnání

výsledků může být použití moderních statisticko-průzkumných metod, jako je fuzzy modelování nebo *datamining* (přinejmenším alespoň v některých oblastech).

Některé z nich, včetně směrů či vizí psychologie zdraví (i při vědomí jisté nadsazenosti hodnocené očima současníka) uvádím zde:

- Sestavení seznamu pozitivních výstupů terapií a opatření pro zdraví.
- Ústup od pouze popisných výzkumů, které nemají aplikační potenciál.
- Sebejistější připomínání zásadního vlivu psychologických proměnných na zdraví (zdravotní hledisko nemoci bývá zpravidla druhotné, nicméně jejich léčení je sebejistě automatické, což přináší větší důvěru lékaři než psychologovi, který se odkazuje na jedinečnost daného případu).
- Stanovení hranic – jaké zdraví je dnes skutečně dosažitelné (tzn. jaké zdraví si reálně můžeme dovolit, když víme, že máme pro zdraví udělat 10 000 kroků denně, což zabere dvě hodiny denně, které si mnoho lidí nemůže dovolit – hledisko ekonomické) a jak to kompenzovat.
- Hledání a adaptace nových technicky vyspělých metod udržování zdraví – hubnutí pomocí elektrické stimulace, mentální doping…
- Zdraví a kosmický výzkum. Problematika komplexně pojatého zdraví a psychiky při letu na Mars případně jeho kolonizace.
- Psychologie zdraví a problematika narůstajících cizích kulturních vlivů – změny v demograficko-národnostním rozložení populace, kdy menšiny se stanou početně rovnocennými.

Myslím si, že až bude psychologie zdraví zkušenou padesátnicí, již půjde o dámu s jasným názorem a přehledem o věcech jsoucích. K tomu ale povede ještě dlouhá cesta, během níž se i já pokusím pomoci vlastními silami. Pro nás, kteří na Katedře pedagogické a školní psychologie Ostravské univerzity realizujeme obor Výchova ke zdraví je Sekce psychologie zdraví a její vedení za celou dobu její historie příkladem hodným následování.

Výhled do budoucna

Vladimír Kebza

Současnost české psychologie zdraví je spojena s některými úspěchy, jichž se nám podařilo v uplynulém období dosáhnout (rozšíření výuky oboru psychologie zdraví na řadu českých vysokých škol, prohloubení spolupráce s *European Health Psychology Society*, pořadatelství 26. konference EHPS v Praze v roce 2012, zavedení kursu „Psycholog ve zdravotnictví" na katedrách psychologie filozofických fakult v Brně, Olomouci a Praze atd.).

Náš pohled do budoucna však musí být také spojen s řešením některých problémů a také některých nových výzev, které před námi nyní stojí.

Do okruhu těchto problémů a výzev patří nepochybně žádoucí rozšíření a omlazení členské základny. Uplynulých dvacet pět let činnosti naší sekce bylo spojeno s řadou původních významných osobností, představitelů našeho oboru, kteří vykonali své dílo při jeho budování v českých podmínkách. Patří jim za to náš společný dík a současně budeme také ještě dlouho čerpat z jejich odkazu. Je však též třeba přivést do naší Sekce novou generaci psychologů, kteří budou chtít spojit svoji profesionální kariéru s psychologií zdraví. Částečně se nám podařilo dosáhnout této generační obměny ve složení nově zvoleného výboru, kde zaujali svá místa i někteří mladší kolegové, kteří po čase přenesou práci naší sekce do dalších let.

Dalším významným úkolem bude získání akreditace postgraduálního doktorského studia v oboru Psychologie zdraví. Doktorské studium psychologie zdraví je běžné ve většině vyspělých států Evropy a je proto velmi žádoucí, aby došlo k jeho akreditaci i v ČR. Kromě související vyšší prestiže našeho oboru to otevře do budoucna cestu také možnostem se v našem oboru habilitovat a absolvovat profesorské jmenovací řízení. To jsou rovněž důležité milníky na další cestě rozvoje našeho oboru.

Významným úkolem, spojujícím minulost, současnost i budoucnost české psychologie zdraví je též pokračování v tradici organizace každoročně pořádaných celostátních konferencí psychologie zdraví s mezinárodní účastí, spojovaných převážně s obcí Vernířovice v podhůří Jeseníků. Tyto konference vytvořily v českém prostředí rovněž unikátní tradici, jejich úspěšně realizovaných 20 ročníků ve Vernířovicích vypovídá nejen o zájmu českých psychologů a dalších odborníků o otázky psychologie zdraví, ale svědčí též o unikátním geniu loci místa konání většiny těchto konferencí.

Jednou z dalších výzev, které stojí před naší sekcí, je též pokračování v intenzivní spolupráci s EHPS s možným vyústěním získání pořadatelství některé z příštích konferencí EHPS znovu pro ČR. Pro většinu vyspělých evropských zemí, členských států EHPS je totiž typické, že se na jejich území konalo již několik

ročníků těchto konferencí se světovým zastoupením psychologů zdraví. Je proto velmi žádoucí, aby 26. konference EHPS pořádaná v Praze v roce 2012 nebyla výjimkou, ale stala se základem dlouhodobé strategie a dalšího směřování naší sekce.

Dokumentární část

Vybrané české publikace týkající se psychologie zdraví za posledních 25 let

Jiří Mareš

Monografie

Blahutková, M., Řehulka, E., Dvořáková, Š. *Pohyb a duševní zdraví*. Brno: Paido, 2005. 78 s. ISBN 80-7315-108-1.

Blahutková, M., Brůžková, L., Matějková, E. *Psychologie zdraví*. Brno: Fakulta sportovních studií MU, 2010. 128 s. ISBN 978-80-210-5417-2.

Blatný, M., Dosedlová, J., Kebza, V., Šolcová, I. (Eds.) *Psychosociální souvislosti osobní pohody*. Brno: Masarykova univerzita a Nakladatelství MSD, 2005. 109 s. ISBN 80-86633-35-7.

Břicháček, V., Habermanová, M. (Eds.) *Studie z psychologie zdraví*. Praha: Fakulta humanitních studií UK a Ermat, 2007. 257 s. ISBN 978-80-87178-00-3.

Buchtová, B. *Nezaměstnanost: psychologický, ekonomický a sociální problém*. 1. vyd. Praha: Grada, 2002. 236 s. ISBN 80-247-9006-8.

Buchtová, B., Šmajs, J., Bolelucký, Z. *Nezaměstnanost*. 2. vyd. Praha: Grada, 2013. 192 s. ISBN 978-80-247-4282-3.

Čech, T. *Mobbing jako negativní fenomén v prostředí základních škol*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. 256 s. ISBN 978-80-7392-153-8.

Červenka, S., Havlínová, M. *Jak měnit a rozvíjet vlastní školu?* Praha: Agentura Strom, 1994. 126 s. ISBN 80-901662-2-9.

Dosedlová, J., Fialová, L., Kebza, V., Slováčková, Z. *Předpoklady zdraví a životní spokojenosti*. Brno: MSD 2008. 143 s. ISBN 978-80-7392-010-4.

Frostová, J. *Péče o hlasovou kondici učitelů*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2010. 196 s. ISBN 978-80-210-5355-7.

Hátlová, B. *Kinezioterapie v léčbě psychiatrických onemocnění*. Praha: Karolinum, 2002. 120 s. ISBN 80-246-0420-5.

Hátlová, B., Kirchner, J. et al. *Kapitoly z psychomotorické terapie*. Praha: European Science and Art Publishing, 2010. 133 s. ISBN 978-80-87504-01-07.

Hátlová, B., Kirchner, J., Suchá, J. *Psychomotorická terapie demencí v počáteční a střední fázi*. Praha: European Science and Art Publishing, 2010. 82 s. ISBN 978-80-904094-9-1.

Hátlová, B., Suchá, J. *Kinezioterapie demencí*. Praha: Triton, 2005. 112 s. ISBN 80-7254-564-7.

Hátlová, B., Slepička, P., Hošek, V. *Psychologie sportu*. Praha: Karolinum, 2009. 242 s. ISBN 978-80-246-1602-5.

Havlínová, M. *Zdravá mateřská škola*. 1. vydání. Praha: Portál, 1995. 141 s. ISBN 80-7178-048-0.

Havlínová, M. *Zdravá mateřská škola*. 2. vydání. Praha: Portál, 1997. 141 s. ISBN 80-7178-164-9.
Havlínová, M., Kopřiva, P., Mayer, I. et al. *Program podpory zdraví ve škole*. 1. vydání. Praha: Portál 1998. 275 s. ISBN 80-7178-263-7.
Havlínová, M., Kopřiva, P., Mayer, I. et al. *Program podpory zdraví ve škole*. 2. vydání. Praha: Portál, 2006. 311 s. ISBN 80-7367-059-3.
Havlínová, M., Vencálková, E. (Eds.) *Kurikulum podpory zdraví v mateřské škole*. 1. vydání. Praha: Portál, 2003. 220 s. ISBN 80-7178-383-8.
Havlínová, M., Vencálková, E. (Eds.) *Kurikulum podpory zdraví v mateřské škole*. 2. vydání. Praha: Portál, 2008. 224 s. ISBN 978-80-7367-478-8.
Holčík, J. *Systém péče o zdraví a zdravotní gramotnost*. Brno: MU, 2010. 293 s. ISBN 978-80-210-5239-0.
Holčík, J. *Zdravotní gramotnost a její role v péči o zdraví*. Brno: MSD, 2009. 149 s. ISBN 978-80-7392-089.
Hošek, V. *Psychická odolnost při neúspěšné činnosti*. 1. vydání. Praha: UK, 1979. 123 s.
Hošek, V. *Psychologie odolnosti*. 2. vydání. Praha: Karolinum, 1999. 70 s. ISBN 80-7184-889-1
Hošek, V. *Psychologie odolnosti*. 3. vydání. Praha: Karolinum 2003. 69 s. ISBN 80-7184-889-1.
Kachlík, P. *Mapování drogové scény, aktivit a úrovně protidrogové prevence na Masarykově univerzitě*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2011. 304 s. ISBN 978-80-210-5724-1.
Kapr, J., Koukola, B. *Pacient: revoluce v poskytování péče*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1998. 75 s. ISBN 80-85850-49-4.
Kebza, V. *Psychosociální determinanty zdraví*. Praha: Academia 2005. 264 s. ISBN 80-200-1307-5.
Kebza, V. (Ed.) *Psychosocial aspects of transformation of the Czech society within the context of European integration*. Praha, Univerzita Karlova v nakladatelství Matfyzpress 2008. 153 s. ISBN 978-80-7378-064-7.
Kebza, V. a kol. *Psychická zátěž, stres a psychohygiena v lékařských profesích*. Praha: Grada 2012. 95 s. ISBN 978-80-247-4569-5.
Kirchner, J. *Psychologie prožitku a dobrodružství*. Brno: Ccpress, 2009. 135 s. ISBN 80-251-2562-5.
Kirchner, J., Hátlová, B. *Teorie dobrodružné terapie*. Praha: European Science and Art Publishing, 2011. 114 s. ISBN 978-80-87504-12-3.
Kratochvíl, S. *Základy psychoterapie*. 4. vydání. Praha: Portál, 2002. 392 s. ISBN 80-7178-657-8
Kratochvíl, S. *Základy psychoterapie*. 5. vydání. Praha: Portál, 2012. 408 s. ISBN 978-80-262-0302-5.
Křivohlavý, J. *Mít pro co žít*. Praha: Návrat domů, 1994. 94 s. ISBN 80-85495-33-3.

Křivohlavý, J. *Jak zvládat stres*. Praha: Grada Publishing, 1994. 190 s. ISBN 80-7169-121-6.
Křivohlavý, J. *Sdílení naděje*. Praha: Návrat domů, 1997. 184 s. ISBN 80-85495-64-3.
Křivohlavý, J. *Jak neztratit nadšení*. Praha: Grada Publishing, 1998. 131 s. ISBN 80-7169-551-3.
Křivohlavý, J. *Psychologie zdraví*. 1. vydání. Praha: Portál, 2001. 279 s. ISBN 80-7178-551-2.
Křivohlavý, J. *Psychologie zdraví*. 2. vydání. Praha: Portál, 2003. 279 s. ISBN 80-7178-744-4.
Křivohlavý, J. *Pozitivní psychologie*. Praha: Portál 2004. 195 s. ISBN 80-7178-835-X.
Křivohlavý, J. *Jak přežít vztek, zlost a agresi*. Praha: Grada Publishing, 2004. 153 s. ISBN 978-80-247-0818-8.
Křivohlavý, J. *Psychologie smysluplnosti existence*. Praha: Grada Publishing, 2006. 204 s. ISBN 80-247-1370-5.
Křivohlavý, J. *Psychologie vděčnosti a nevděčnosti.* Praha: Grada Publishing, 2007. 120 s. ISBN 978-80-247-1838-5.
Křivohlavý, J. *Psychologie moudrosti a dobrého života*. Praha: Grada Publishing, 2009. 138 s. ISBN 978-80-247-2362-4.
Křivohlavý, J. *Stárnutí z pohledu pozitivní psychologie*. Praha: Grada Publishing, 2011. 144 s. ISBN 978-80-247-3604-4.
Křivohlavý, J. *Optimismus, pesimismus a prevence deprese*. Praha: Grada Publishing, 2012. 144 s. ISBN 978-80-247-4007-2.
Křivohlavý, J. *Psychologie pocitů štěstí*. Praha: Grada Publishing, 2013. 136 s. ISBN 978-80-247-4436-0.
Křivohlavý, J., Pečenková, J. *Duševní hygiena zdravotní sestry*. Praha: Grada, 2004. 78 s. ISBN 978-80-247-0784-5.
Mandincová, P. *Psychosociální aspekty péče o nemocného – onemocnění štítné žlázy*. Praha: Grada Publishing, 2011. 128 s. ISBN 978-80-247-3811-6.
Mareš, J. *Posttraumatický rozvoj člověka*. Praha: Grada Publishing, 2012. 200 s. ISBN 978-80-247-3007-3.
Mareš, J. a kol. *Dítě a bolest*. Praha: Grada Publishing, 1997. 317 s. ISBN 80-7169-512-2.
Mareš, J. a kol. *Sociální opora u dětí a dospívajících I*. Hradec Králové: Nucleus, 2001. 152 s. ISBN 80-86225-19-4.
Mareš, J. a kol. *Sociální opora u dětí a dospívajících II*. Hradec Králové: Nucleus, 2002. 188 s. ISBN 80-86225-25-9.
Mareš, J. a kol. *Iatropatogenie a sororigenie aneb jak lze poškozovat člověka*. Praha: Lékařská fakulta UK v Hradci Králové a Vysoká škola J. A. Komenského Praha, 2002. 59 s. ISBN 80-86723-00-3.

Mareš, J. a kol. *Sociální opora u dětí a dospívajících III*. Hradec Králové: Nucleus, 2003. 252 s. ISBN 80-86225-47-1.
Mareš, J. a kol. *Kvalita života u dětí a dospívajících I*. Brno: MSD, 2006. 227 s. ISBN 80-86633-65-9.
Mareš, J. a kol. *Kvalita života u dětí a dospívajících II*. Brno: MSD, 2007. 259 s. ISBN 978-80-7392-008-1.
Mareš, J. a kol. *Kvalita života u dětí a dospívajících III*. Brno: MSD, 2008. 247 s. ISBN 978-80-7392-076-0.
Mareš, J., Hodačová, L., Býma, S. *Vybrané kapitoly ze sociálního lékařství I*. 1. vydání. Praha: Karolinum 2005. 212 s. ISBN 80-246-1062-0.
Mareš, J., Hodačová, L., Býma, S. *Vybrané kapitoly ze sociálního lékařství I*. 2. vydání. Praha: Karolinum, 2009. 206 s. ISBN 978-80-246-16622-3.
Mareš, J., Vachková, E. *Pacientovo pojetí nemoci I*. Brno: MSD, 2009. 146 s. ISBN 978-80-7392-120-0.
Mareš, J., Vachková, E. *Pacientovo pojetí nemoci II*. Brno: MSD, 2010, 171 s. ISBN 978-80-7392-150-7.
Mareš, J., Vachková, E. *Pacientovo pojetí nemoci III*. Brno: MSD, 2011. 122 s. ISBN 978-80-7392-191-0.
Matějček, Z. *Psychologie nemocných a zdravotně postižených dětí*. 3. vydání. Jinočany: H & H, 2007. 148 s. ISBN 80-86022-92-7.
Míček, L. *Sebevýchova a duševní zdraví*. 1. vydání. Praha: SPN 1976.
Míček, L. *Autoregulační a sociální aspekty duševního zdraví*. Praha: SPN, 1980. 183 s.
Míček, L. *Duševní hygiena*. Praha: SPN, 1984. 208 s. ISBN 80-14-400-84.
Míček, L. *Sebevýchova a duševní zdraví*. 3. vydání. Praha: SPN, 1984. 219 s.
Míček, L. *Sebevýchova a duševní zdraví*. 4. vydání. Praha: SPN 1986. 224 s. ISBN 80-14-226-86.
Míček, L., Zeman, V. *Učitel a stres*. Brno: Masarykova univerzita, 1992. 169 s. ISBN 80-210-0521-144-1.
Mohapl, P. *Úvod do psychologie nemoci a zdraví*. Olomouc: Filozofická fakulta UP, 1992. 89 s. ISBN 80-7067-127-0.
Mužík, V., Vlček, P. et al. *Škola, pohyb a zdraví*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2010. 280 s. ISBN 978-80-210-5371-7.
Mužíková, L. *Podněty pro implementaci výchovy ke zdraví do školních vzdělávacích programů*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita ve spolupráci s MSD, 2010. 141 s. ISBN 978-80-210-5328-1.
Paulík, K. *Psychologické aspekty pracovní spokojenosti učitelů*. Ostrava: Filozofická fakulta OU, 1999. 135 s. ISBN 80-7042-550-4.
Paulík, K.(Ed.). *Moderátory a mediátory zátěžové odolnosti*. Ostrava: Filozofická fakulta OU, 2009. 238 s. ISBN 978-80-7368-635-2.
Paulík, K. *Psychologie lidské odolnosti*. Praha: Grada Publishing, 2010. 240 s. ISBN 978-80-247-2959-6.

Paulík, K.,(Ed.). *Psychologické aspekty zvládání zátěže muži a ženami*. Ostrava: Filozofická fakulta OU, 2012. 191 s. ISBN 978-80-7368-993.
Payne, J. a kol. *Kvalita života a zdraví*. Praha: Triton, 2005. 630 s. ISBN 80-7254-657-0.
Řehulka, E. (Ed.) *School and Health 21/1*. Brno: Nakladatelství Paido, Brno: Nakladatelství MU, 2006. 1220 s. ISBN 80-7315-119-7, ISBN 80-210-4071-8.
Řehulka, E. (Ed.) *School and Health 21/2*. Brno: Nakladatelství Paido, Brno: Nakladatelství MU, 2007. 903 s. ISBN 978-80-7315-138-6, ISBN 978-80-210-4374-9.
Řehulka, E. et al. *Prevence závislostí ve škole*. Brno: MSD, 2008. 105 s. ISBN 978-80-7392-077-7.
Řehulka, E. et al. *School and Health 21(3)/Contemporary Discourse on School and Health Investigation*. Brno: MSD, 2008. ISBN 978-80-7392-041-8.
Řehulka, E. et al. *School and Health 21(3)/Social and Health Aspects of Health Education*. Brno: MSD, 2008. ISBN 978-80-7392-043-2.
Řehulka, E. et al. *School and Health 21(3)/Contemporary School Practice and Health Education*. Brno: MSD, 2008. ISBN 978-80-7392-042-5.
Řehulka, E., Řehulková, O., Blatný, M., Mareš, J. et al. *Quality of Life in the Contexts of Health and Illness*. Brno: MSD, 2008. 162 s. ISBN 978-80-7392-073-9.
Řehulka, E. et al. *School and Health 21/General Issues in Health Education. School and Health 21*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-4929-1.
Řehulka, E. et al. *School and Health 21/Topical Issues in Health Education. School and Health 21*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-4930-7.
Řehulka, E. (Ed.) *School and Health/Education and Healthcare*. 1. vydání. Brno: Masaryk University, 2011. 290 s. ISBN 978-80-210-5721-0.
Řehulka, E. (Ed.) *Škola zdraví 21/Studie k výchově ke zdraví*. 1. vydání. Brno: Masaryk University, 2011. 393 s. ISBN 978-80-210-5522-7.
Řehulka, E. (Ed.) *Health Education: Initiatives for Educational Areas*. 1. vyd. Brno: Masaryk University, 2011. 310 s. ISBN 978-80-210-5524-7.
Řehulka, E. (Ed.) *School and Health 21/Health Literacy Through Education*. 1. vyd. Brno: Masaryk University, 2011. 355 s. ISBN 978-80-210-5720-3,
Řehulka, E., Sollárová, E. (Eds.) *Health Education: Czech-Slovak Experience*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. ISBN 978-80-210-5723-4.
Řehulka, E., Reissmannová, J. (Eds.). *Současné trendy výchovy ke zdraví*. Brno: MUNI PRESS, 2013. 415 s. ISBN 978-80-210-6316-7.
Schreiber, V. *Lidský stres*. Praha: Academia 1992. 80 s. ISBN 80-200-0458-0.
Stojan, M. et al. *Škola a zdraví pro 21. století. Dopravní výchova v RVP pro 1. stupeň ZŠ*. Brno: MSD, 2008. 101 s. ISBN 978-80-7392-079-1.

Stojan, M. et al. *Škola a zdraví pro 21. století. Dopravní výchova v RVP pro 2. stupeň ZŠ. Část I.: Obecná analýza s příklady implementace.* Brno: MSD, 2008. 120 s. ISBN 978-80-7392-080-7.
Stojan, M. et al. *Škola a zdraví pro 21. století. Dopravní výchova v RVP pro 2. stupeň ZŠ. Část II.: Využití učiva 2. stupně ZŠ pro dopravní výchovu*. Brno: MSD, 2008. 75 s. ISBN 978-80-7392-081-4.
Stojan, M. et al. *Škola a zdraví pro 21. století. Dopravní výchova dětí a mládeže jako jeden z pilířů ochrany zdraví a prevence úrazů*. Brno: MSD, 2008. 109 s. ISBN 978-80-7392-078-4.
Vaďurová, H., Mühlpachr, P. *Kvalita života. Teoretická a metodologická východiska*. Brno: Pedagogická fakulta MU, 2005. 143 s. ISBN 80-210-3754-7.
Vašina, B. *Psychologie zdraví*. Ostrava: Ostravská univerzita 1999. 92 s. ISBN 80-7042-546-6.
Vašina, B. *Základy psychologie zdraví*. Ostrava: Repronis, 2009. 123 s. ISBN 978-80-7368-7571.
Vašina, B., Záškodná, H. *Vybrané otázky psychologie zdraví, anomálního a abnormálního vývoje*. Ostrava: FF OU, 1996. 136 s. ISBN 80-7042-458-3.
Veselá, J. *Škola a zdraví pro 21. století, 2010. Zdravotně znevýhodněná rodina aneb klopýtání životem*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2010. 139 s. ISBN 978-80-210-5314-4.
Vymětal, J. *Lékařská psychologie*. Praha: Portál 2003. 397 s. ISBN 978-80-7178-7402.
Žaloudíková, I. Hrubá, D. *Normální je nekouřit. 3. díl.* 2. vydání. Brno: MSD, 2008. 87 s. MSD, 1 svazek. ISBN 978-80-7392-035-7.
Žaloudíková, I. Hrubá, D. *Normální je nekouřit. 1. díl.* 3. vydání. Brno: MSD, 2009. 80 s. Metodika. ISBN 978-80-7392-067-8.
Žaloudíková, I. Hrubá, D. *Normální je nekouřit. 2. díl.* 3. vydání. Brno: MSD, 2009. 99 s. Metodika. Metodika k primárně-preventivnímu programu pro 2. ročník ZŠ. ISBN 978-80-7392-068-5.
Žaloudíková, I. Hrubá, D. *Normální je nekouřit. 4. díl.* 1. vydání. Brno: MSD, 2008. 97 s. MSD, 1 svazek. ISBN 978-80-7392-048-7.
Žaloudíková, I. Hrubá, D., Rotreklová, I., Řezáč, J., Čech, T., Kachlík, P. *Normální je nekouřit*. 5. díl. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2009. 104 s. ISBN 978-80-210-5021-1.

Kapitoly v monografiích

Břicháček, V. Zdraví jako biosociální jev. In: Dunovský J. a kol. *Sociální pediatrie: vybrané kapitoly*. Praha: Grada, 1999, s. 27–31. ISBN 80-7169-254-9.
Hrachovinová, T., Kebza, V. Přístupy ke kvalitě života v proměnách společnosti. In: Gillernová, I., Kebza, V., Rymeš, M.A. kol. *Psychologické aspekty změn v české společnosti. Člověk na přelomu tisíciletí*. Praha: Grada 2011, s. 21–35. ISBN 978-80-247-2798-1.

Hubková, V., Mareš, J., Ivančáková, I. Dětské zvládání situací spojených s bolestí zubů a sociální opora dospělých. In: Mareš, J. a kol. *Sociální opora u dětí a dospívajících III*. Hradec Králové: Nucleus, 2003, s. 176–190. ISBN 80-86225-47-1.

Kebza, V. Vulnerabilita, resilience a zdraví. In: Dosedlová, J., Fialová, L., Kebza, V., Slováčková, Z. *Předpoklady zdraví a životní spokojenosti*. Brno: MSD, 2008, s. 7–32. ISBN 978-80-7392-010-4.

Kebza, V. Duševní hygiena. In: Baštecká, B. (Ed.) *Psychologická encyklopedie. Aplikovaná psychologie*. Praha: Portál 2009, s. 75–78. ISBN 978-80-7367-470-0.

Kebza, V. Vyhoření. In: Baštecká, B. (Ed.) *Psychologická encyklopedie. Aplikovaná psychologie*. Praha: Portál 2009, s. 432–436. ISBN 978-80-7367-470-0.

Klose, J., Kebza, V. Stres – reakce na zátěž. In: Baštecká, B. (Ed.) *Psychologická encyklopedie. Aplikovaná psychologie*. Praha: Portál 2009, s. 382–387. ISBN 978-80-7367-470-0.

Kebza, V. Etické otázky psychologie zdraví. In: Weiss, P. (Ed.) *Etické otázky v psychologii.* Praha: Portál 2011, s. 197–213. ISBN 978-80-7367-845-6.

Kebza, V., Heřman, D., Hrachovinová, T. Vybrané psychosociální souvislosti a kvalita života dlouhodobě nemocných. In: Gillernová, I., Kebza, V., Rymeš, M.A. kolektiv: *Psychologické aspekty změn v české společnosti. Člověk na přelomu tisíciletí*. Praha: Grada, 2011, s. 36–54. ISBN 978-80-247-2798-1.

Kebza, V., Šolcová, I. Koncept osobní pohody (well-being) a jeho psychologické a interdisciplinární souvislosti. In: Blatný, M., Dosedlová, J. Kebza, V., Šolcová, I. (Eds.) *Psychosociální souvislosti osobní pohody*. Brno: Masarykova univerzita a Nakladatelství MSD, 2005, s. 11–35. ISBN 80-86633-35-7.

Kebza, V., Šolcová, I. Odolnost vůči stresu a resilience v lékařských profesích. In: Kebza, V. a kol. *Psychická zátěž, stres a psychohygiena v lékařských profesích*. Praha: Grada 2012, s. 33–45. ISBN 978-80-247-4569-5.

Kebza, V. Psychologie zdraví a její souvislosti. In: Gillernová, I., Šípek, J. (Eds.) a kol. *Vybrané kapitoly z psychologie pro každého*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2013, s. 118–122. ISBN 978-80-7308-439-4.

Kebza, V., Šolcová, I. Trends in resilience theory and research. In: Celinski, M. J., Gow, K. M. (Eds.) *Way Finding Through Life's Challenges: Coping and Survival*. New York: Nova Science Publishers 2011, s. 13–30. ISBN 978-1-61122-866-3.

Kebza, V., Šolcová, I. Main trends in resilience and trauma recovery with children, adolescents and families. In: Gow, K., Celinski, M. (Eds.) *Mass Trauma. Impact and Recovery Issues*. New York, Nova Science Publishers 2013, s. 223–235. ISBN 978-1-62081-557-1.

Kebza, V., Šolcová, I., Kodl, M. Socio-economic inequalities in health in the Czech Republic and Central Europe. In: Kebza, V. (Ed.) *Psychosocial aspects of transformation of the Czech society within the context of European integration*. Praha: Matfyzpress, 2008, s. 75–91. ISBN 978-80-7378-064-7.

Kebza, V., Šolcová, I., Paclt, I. Důsledky zátěže a stresu v lékařských profesích: úzkostné poruchy, deprese, syndrom vyhoření, suicidalita. In: Kebza, V. a kol. *Psychická zátěž, stres a psychohygiena v lékařských profesích*. Praha: Grada, 2012, s. 47–58. ISBN 978-80-247-4569-5.

Komárek, D., Ježková, J., Zdeňková, H. Sledování sociální opory u dlouhodobě nemocných dětí. In: Mareš, J. a kol. *Sociální opora u dětí a dospívajících III*. Hradec Králové: Nucleus, 2003, s. 153–161. ISBN 80-86225-47-1.

Koukola, B., Ondřejová, E. Sociální opora u studentů gymnázia měřená dotazníkem CASSS-CZ. In: Mareš, J. a kol. *Sociální opora u dětí a dospívajících III*. Hradec Králové: Nucleus, 2003, s. 102–109. ISBN 80-86225-47-1.

Křivohlavý, J. Vybrané otázky diagnostiky sociální opory. In: Mareš, J. a kol. *Sociální opora u dětí a dospívajících I*. Hradec Králové: Nucleus, 2001, s. 42–46. ISBN 80-86225-19-4.

Křivohlavý, J. Negativní sociální projevy. In: Mareš, J. a kol. *Sociální opora u dětí a dospívajících II*. Hradec Králové: Nucleus, 2002, s. 64–68. ISBN 80-86225-25-9.

Křivohlavý, J. Motivace sociální opory. In: Mareš, J. a kol. *Sociální opora u dětí a dospívajících III*. Hradec Králové: Nucleus, 2003, s. 9–18. ISBN 80-86225-47-1.

Křivohlavý, J. Emocionální sociální opora a její vliv na zdravotní stav pacientů. In: Mareš, J. a kol. *Sociální opora u dětí a dospívajících III*. Hradec Králové: Nucleus, 2003, s. 19–23. ISBN 80-86225-47-1.

Maes, L., De Clercq, B., Vyncke, V., Darias Curvo, S., Jónsson, S. H., Kebza., V., Stevens. V.: Working with the community to improve child health equity. In: Stegeman I., Costongs, C. (Eds.) *The Right Start to a Health Life. Levelling-up the Health Gradient Among Children, Young People and Families in the European Union – What Works?* Brussels: EuroHealthNet 2012, s. 123–152. ISBN 978-2-8052-0162-2.

Mandincová, P. Psychosocial Factors in Patients with Thyroid Disease In: Ward, L.S. (Ed.) *Thyroid and Parathyroid Diseases – New Insights into Some Old and Some New Issues*. Croatia: InTech, 2012, s. 279–318. ISBN 978-953-51-0221-2.

Mareš, J. Teoretické přístupy ke zkoumání sociální opory. In: Mareš, J. a kol. *Sociální opora u dětí a dospívajících I*. Nucleus: Hradec Králové, 2001, s. 5–12. ISBN 80-86225-19-4.

Mareš, J. Problémy s definováním sociální opory. In: Mareš, J. a kol. *Sociální opora u dětí a dospívajících I*. Nucleus: Hradec Králové, 2001, s. 13–23. ISBN 80-86225-19-4.
Mareš, J. Diagnostika sociální opory u dětí a dospívajících. In: Mareš, J. a kol. *Sociální opora u dětí a dospívajících I*. Nucleus: Hradec Králové, 2001, s. 24–41. ISBN 80-86225-19-4.
Mareš, J. Bolest a pacientovo vyhledávání odborné pomoci. In: Mareš, J. a kol. *Sociální opora u dětí a dospívajících II*. Hradec Králové: Nucleus, 2002, s. 51–63. ISBN 80-86225-25-9.
Mareš, J. Selhávání sociální opory: příklady, kdy je nedostatečná nebo nepřichází vůbec. In.: Mareš, J. a kol. *Sociální opora u dětí a dospívajících II*. Hradec Králové: Nucleus, 2002, s. 79–90. ISBN 80-86225-25-9.
Mareš, J. Typologie sociální opory. In: Mareš, J. a kol. *Sociální opora u dětí a dospívajících II*. Hradec Králové: Nucleus, 2002, s. 37–41. ISBN 80-86225-25-9.
Mareš, J. Vyhledávaná pomoc u dětí a dospívajících. In: Mareš, J. a kol. *Sociální opora u dětí a dospívajících II*. Hradec Králové: Nucleus, 2002, s. 42–50. ISBN 80-86225-25-9.
Mareš, J. Necitlivě poskytovaná sociální opora – obtěžující opora. In: Mareš, J. a kol. *Sociální opora u dětí a dospívajících III*. Hradec Králové: Nucleus, 2003, s. 34–45. ISBN 80-86225-47-1.
Mareš, J. Intervence zlepšující sociální oporu u dětí a dospívajících. In: Mareš, J. a kol. *Sociální opora u dětí a dospívajících III*. Hradec Králové: Nucleus, 2003, ISBN 80-86225-47-1.
Mareš, J. Pacientem řízená terapie a důležitost sociální opory. In: Mareš, J. a kol. *Sociální opora u dětí a dospívajících III*. Hradec Králové: Nucleus, 2003, s. 62-88. ISBN 80-86225-47-1.
Mareš, J. Problémy s pojetím pojmu „kvalita života" a jeho definováním. In: Mareš, J. a kol. *Kvalita života u dětí a dospívajících I*. Brno: MSD, 2006, s. 11–28. ISBN 80-86633-65-9.
Mareš, J. Určování stavu, kdy se člověk cítí „už dobře". In: Mareš, J. a kol. *Kvalita života u dětí a dospívajících I*. Brno: MSD, 2006, s. 95–106. ISBN 80-86633-65-9.
Mareš, J. Kvantitativní generické nástroje pro diagnostiku kvality života u dětí. In: Mareš, J. a kol. *Kvalita života u dětí a dospívajících I*. Brno: MSD, 2006, s. 107–140. ISBN 80-86633-65-9
Mareš, J. Dotazníky zjišťující kvalitu života dětských onkologických pacientů. In: Mareš, J. a kol. *Kvalita života u dětí a dospívajících I*. Brno: MSD, 2006, s. 141–148. ISBN 80-86633-65-9.
Mareš, J. Posttraumatický rozvoj u dětí a dospívajících. In: Mareš, J. a kol. *Kvalita života u dětí a dospívajících II*. Brno: MSD, 2007, s. 9–34. ISBN 978-80-7392-008-1.

Mareš, J. Kvalita života u dětí a dospívajících ve školním kontextu. In: Mareš, J. a kol. *Kvalita života u dětí a dospívajících II*. Brno: MSD, 2007, s. 83–98. ISBN 978-80-7392-008-1.
Mareš, J. Kvantitativní generické nástroje pro diagnostiku kvality života u dětí II. In: Mareš, J. a kol. *Kvalita života u dětí a dospívajících II*. Brno: MSD, 2007, s. 99–108. ISBN 978-80-7392-008-1.
Mareš, J. Kvalitativní metody pro zjišťování kvality života u dětí a dospívajících. In: Mareš, J. a kol. *Kvalita života u dětí a dospívajících II*. Brno: MSD, 2007, s. 109–128. ISBN 978-80-7392-008-1.
Mareš, J. Diagnostika kvality života dětí a dospívajících pomocí počítače. In: Mareš, J. a kol. *Kvalita života u dětí a dospívajících II*. Brno: MSD, 2007, s. 129–138. ISBN 978-80-7392-008-1
Mareš, J. Struktura proměnných používaných pro zkoumání kvality života u dětí. In: Mareš, J. a kol. *Kvalita života u dětí a dospívajících III*. Brno: MSD, 2008, s. 111–124. ISBN 978-80-7392-076-0.
Mareš, J. Individualizované zjišťování kvality života. In: Mareš, J. a kol. *Kvalita života u dětí a dospívajících III*. Brno: MSD, 2008, s. 69–109. ISBN 978-80-7392-076-0.
Mareš, J. Může být nemoc přínosem pro kvalitu života? In: Mareš, J. a kol. *Kvalita života u dětí a dospívajících III*. Brno: MSD, 2008, s. 29–44. ISBN 978-80-7392-076-0.
Mareš, J. Kulturní a etnické souvislosti zjišťování kvality života u dětí a dospívajících. In: Mareš, J. a kol. *Kvalita života u dětí a dospívajících III*. Brno: MSD, 2008, s.11–28. ISBN 978-80-7392-076-0.
Mareš, J. Školní zátěž a její zvládání. In: Průcha, J. a kol. *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál, 2009, s. 206–210. ISBN 978-80-7367-546-2.
Mareš, J. Problémy s konceptem „pacientovo pojetí nemoci" a s jeho definováním. In: Mareš, J., Vachková, E. *Pacientovo pojetí nemoci I*. Brno: MSD, 2009, s. 11–28. ISBN 978-80-7392-120-0.
Mareš, J. Modely vysvětlující pacientovo pojetí nemoci. In: Mareš, J., Vachková, E. *Pacientovo pojetí nemoci I*. Brno: MSD, 2009, s. 29–52. ISBN 978-80-7392-120-0.
Mareš, J. Pojetí nemoci u dětských pacientů. In: Mareš, J., Vachková, E. *Pacientovo pojetí nemoci I*. Brno: MSD, 2009, s. 81–92. ISBN 978-80-7392-120-0.
Mareš, J. Kvalitativní diagnostické metody. In: Mareš, J., Vachková, E. *Pacientovo pojetí nemoci I*. Brno: MSD, 2009, s. 95–109. ISBN 978-80-7392-120-0.
Mareš, J. Laická pojetí kategorie zdraví. In: Mareš, J., Vachková, E. *Pacientovo pojetí nemoci II*. Brno: MSD, 2010, s. 9–28. ISBN 978-80-7392-150-7.

Mareš, J. Sociální reprezentace zdraví a nemoci. In: Mareš, J., Vachková, E. *Pacientovo pojetí nemoci II*. Brno: MSD, 2010, s. 43–62. ISBN 978-80-7392-150-7.

Mareš, J. Kvalitativní metody pro zjišťování pacientova pojetí nemoci. In: Mareš, J., Vachková, E. *Pacientovo pojetí nemoci II*. Brno: MSD, 2010, s. 111–140. ISBN 978-80-7392-150-7.

Mareš, J. Smysl nemoci z pohledu pacientů. In: Mareš, J., Vachková, E. *Pacientovo pojetí nemoci III*. Brno: MSD, 2011, s. 11–28. ISBN 978-80-7392-191-0.

Mareš, J., Bischofová, J., Ježek, S. Kvalita života u dětí a dospívajících s epilepsií: předběžné sdělení. In: Mareš, J. a kol. *Kvalita života u dětí a dospívajících III*. Brno: MSD, 2008, s. 203–218. ISBN 978-80-7392-076-0.

Mareš, J., Hadaš, L. Zjišťování kvality života u osob s poruchami příjmu potravy. In: Mareš, J. a kol. *Kvalita života u dětí a dospívajících I*. Brno: MSD, 2006, s. 149–158. ISBN 80-86633-65-9.

Mareš, J., Ježek, S. Česká verze dotazníku IPQ-R. In: Mareš, J., Vachková, E. *Pacientovo pojetí nemoci II*. Brno: MSD, 2010, s. 65–90. ISBN 978-80-7392-150-7.

Mareš, J., Ježek, S., Kreminová, M. Přínos nemoci z pohledu nemocných dětí. In: Mareš, J. a kol. *Kvalita života u dětí a dospívajících II*. Brno: MSD, 2007, s. 215–224. ISBN 978-80-7392-008-1.

Mareš, J., Ježek, S., Pečenková, J. Zkušenosti s diagnostikou sociální opory u dětí metodou J. Křivohlavého. In.: Mareš, J. a kol. *Sociální opora u dětí a dospívajících III*. Hradec Králové: Nucleus, 2003, s. 120–135. ISBN 80-86225-47-1.

Mareš, J., Ježek, S., Vachková, E. Česká verze dotazníku MIQ-SR-CZ zjišťující smysl nemoci z pohledu pacientů. In: Mareš, J., Vachková, E. *Pacientovo pojetí nemoci III*. Brno: MSD, 2011, s. 75–86. ISBN 978-80-7392-191-0.

Mareš, J., Marešová, J. Geneze dětského chápání a poskytování sociální opory. In: Mareš, J. a kol. *Sociální opora u dětí a dospívajících II*. Hradec Králové: Nucleus, 2002, s. 9–36. ISBN 80-86225-25-9.

Mareš, J., Marešová, J. Humor jako prostředek zrodu a udržování sociální opory ve zdravotnictví. In: Mareš, J. a kol. *Sociální opora u dětí a dospívajících III*. Hradec Králové: Nucleus, 2003, s. 24–33. ISBN 80-86225-47-1.

Mareš, J., Marešová, J. Kvalita života související se zdravím. In: Mareš, J. a kol. *Kvalita života u dětí a dospívajících I*. Brno: MSD, 2006, s. 29–42. ISBN 80-86633-65-9.

Mareš, J., Pečenková, J., Rybářová, M. Použití metody krizové křivky u rodičů dětských hemato-onkologických pacientů. In: Mareš, J. a kol. *Sociální opora u dětí a dospívajících II*. Hradec Králové: Nucleus, 2002, s. 151–160. ISBN 80-86225-25-9.

Mareš, J., Rybářová, M., Tůmová, Š. Posttraumatický rozvoj u mediků. In: Mareš, J. a kol. *Kvalita života u dětí a dospívajících II*. Brno: MSD, 2007, s. 225–234. ISBN 978-80-7392-008-1.

Mareš, J., Vodová, A. Kamarádi jako zdroj sociální opory hospitalizovaného dítěte. In: Mareš, J. a kol. *Sociální opora u dětí a dospívajících II*. Hradec Králové: Nucleus, 2002, s. 108–115. ISBN 80-86225-25-9.

Mareš, J., Vodová, A. Písemné zpracování emocionálních zkušeností s nemocí u dětských pacientů. In: Mareš, J. a kol. *Sociální opora u dětí a dospívajících III*. Hradec Králové: Nucleus, 2003, s. 136–144. ISBN 80-86225-47-1.

Marešová, J., Mareš, J. Rodina jako zdroj sociální opory při dětském zvládání nemoci. In: Mareš, J. a kol. *Sociální opora u dětí a dospívajících I*. Nucleus: Hradec Králové, 2001, s. 47–58. ISBN 80-86225-19-4.

Neusar, A., Mareš, J. Kvalita života z pohledu dětí ze základních škol ve věku 8-15 let. In: Mareš, J. a kol. *Kvalita života u dětí a dospívajících II*. Brno: MSD, 2007, s. 139–158. ISBN 978-80-7392-008-1.

Ondřejová, E., Koukola, B. Výzkum sociální opory pomocí dotazníku SSQ6 u žáků základních škol. In: Mareš, J. a kol. *Sociální opora u dětí a dospívajících III*. Hradec Králové: Nucleus, 2003, s. 110–119. ISBN 80-86225-47-1.

Palyzová, D., Mareš, J., Marešová, J., Čumlivski, R. Dětská bolest. In: Rokyta, R., Kršiak, M., Kozák, J. (Eds.) *Bolest*. Praha: Tigis, 2006, s. 312–344. ISBN 80-23500000-0-0.

Paulík, K., Zářický, P. Hardiness a sense of coherence v současném psychologickém výzkumu: In: Mlčák, Z, Paulík, K., Záškodná, H. (Eds.). *Osobnost v kontextu prosociálního chování a zátěžové odolnosti*. Ostrava: FF OU, 200, s. 111–122. ISBN 978-80-7368-532-4.

Pečenková, J., Mareš, J., Bániková, L. Sociální opora vnímaná hospitalizovanými dětmi a dospívajícími. In: Mareš, J. a kol. *Sociální opora u dětí a dospívajících III*. Hradec Králové: Nucleus, 2003, s. 191–198. ISBN 80-86225-47-1.

Provazník, K., Havlínová, M., Provazníková, H. Škola a školní zátěž. In: *Manuál prevence v lékařské praxi.* Praha: Fortuna 1998, s. 59–63. ISBN 80-7071-108-6.

Ptáček, R., Kuželová, H., Kebza, V., Šolcová. I. Syndrom vyhoření u lékařů a zdravotnických profesí. In: Kebza, V. a kol. *Psychická zátěž, stres a psychohygiena v lékařských profesích*. Praha, Grada 2012, s. 73–84. ISBN 978-80-247-4569-5.

Rybářová, M. Studentské názory na význam a obsah pojmu sociální opora. In: Mareš, J. a kol. *Sociální opora u dětí a dospívajících III*. Hradec Králové: Nucleus, 2003, s. 230–243. ISBN 80-86225-47-1.

Rybářová, M., Mareš, J., Ježek, S., Tůmová, Š. Kvalita života vysokoškoláků zjišťovaná zjednodušenou metodou SEIQoL. In: Mareš, J. a kol. *Kvalita života u dětí a dospívajících I*. Brno: MSD, 2006, s. 189–198. ISBN 80-86633-65-9.

Skorunka, D. Východiska sociální opory poskytované rodinám a dospívajícím v náročné životní situaci. In: Mareš, J. a kol. *Sociální opora u dětí a dospívajících II*. Hradec Králové: Nucleus, 2002, s. 136–144. ISBN 80-86225-25-9.

Svatoš, T., Mareš, J. Prvky sociální opory v přípravě budoucích učitelů. In: Mareš, J. a kol. *Sociální opora u dětí a dospívajících II*. Hradec Králové: Nucleus, 2002, s. 165–180. ISBN 80-86225-25-9.

Řehulka, E. Pokus o koncepci zdravé osobnosti. In: Macek, P., Šafářová, M. (Eds.). *Integrativní funkce osobnosti*. Brno: Vydavatelství Masarykovy univerzity 2000, s. 89–93. ISBN 80-210-2465-8.

Šolcová, I., Kebza, V. Osobní pohoda: determinující faktory u české dospělé populace. In: Blatný, M., Dosedlová, J., Kebza, V., Šolcová, I. (Eds.) *Psychosociální souvislosti osobní pohody*. Brno, Masarykova univerzita a nakladatelství MSD, 2005, s. 69–82. ISBN 80-86633-35-7.

Šolcová, I. Kebza, V. Personality resilience: Seeking for a common core. In: Celinski, M. J. , Gow, K. M. (Eds.) *Way Finding Through Life's Challenges: Coping and Survival*. New York: Nova Science Publishers 2011, s. 63–79. ISBN 978-1-61122-866-3.

Šolcová, I., Kebza, V. Circumstances of well-being among Czech college students. In: A. D. Fave, H. H. Knoop (Eds.) *Well-Being and Cultures: Perspectives from Positive Psychology*. Dordrecht: Springer Verlag 2013, 161–170.

Šolcová, I., Kebza, V., Paclt, I. Psychohygiena pro lékaře. In: Kebza, V. a kol. *Psychická zátěž, stres a psychohygiena v lékařských profesích*. Praha, Grada 2012, s. 59–71. ISBN 978-80-247-4569-5.

Troneček, L., Dostálek, M., Benešová, J. Sociální opora u dětí hospitalizovaných k ortoptické a pleotické rehabilitaci poruch binokulárního vidění. In: Mareš, J. a kol. *Sociální opora u dětí a dospívajících III*. Hradec Králové: Nucleus, 2003, s. 162–175. ISBN 80-86225-47-1.

Vachková, E. Pacientovo pojetí nemoci a edukační proces. In: Mareš, J., Vachková, E. *Pacientovo pojetí nemoci II*. Brno: MSD, 2010, s. 29–42. ISBN 978-80-7392-150-7.

Vachková, E. Pojetí nemoci očima dítěte – pilotní sonda pomocí dotazníku CIPQ. In: Mareš, J., Vachková, E. *Pacientovo pojetí nemoci II*. Brno: MSD, 2010, s. 91–110. ISBN 978-80-7392-150-7.

Vachková, E. Pacientovo pojetí nemoci v kontextu transkulturního ošetřovatelství. In: Mareš, J., Vachková, E. *Pacientovo pojetí nemoci III*. Brno: MSD, 2011, s. 29–52. ISBN 978-80-7392-191-0.

Vachková, E. Pacientovo pojetí nemoci – možnosti ovlivnění a přínos pro ošetřovatelskou praxi. In: Mareš, J., Vachková, E. *Pacientovo pojetí nemoci III*. Brno: MSD, 2011, s. 97–116. ISBN 978-80-7392-191-0.
Vašina, B. Coping strategies and psychological factors of health. In: Paulík. K. (Ed.) *Improvements to the training of graduates in applied social sciences*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2000, s. 56–60. ISSN 80-7042-551-2.
Vašina, B. Psychologie zdraví v systému přípravy učitelů. In: Lukášová--Kantorková, H. (Ed.) *Profesionalizace vzdělávání učitelů*., Ostrava: 2002, Pedagogická fakulta OU, s. 391–408. ISBN 80-7042-218-1.
Veselá, P., Kaniok, R., Mareš, J., Ježek, S. Sonda do kvality života dětských onkologických pacientů. In: Mareš, J. a kol. *Kvalita života u dětí a dospívajících I*. Brno: MSD, 2006, s. 199–208. ISBN 80-86633-65-9.
Vodová, A., Mareš, J. Učitelky a vychovatelky speciální školy při nemocnici jako zdroj opory pro hospitalizované dítě. In: Mareš, J. a kol. *Sociální opora u dětí a dospívajících I*. Nucleus: Hradec Králové, 2001, s. 110–117. ISBN 80-86225-19-4.
Votroubková, M. Pohled pacientů na nemoc zachycený v rozhovorech na nemocničním lůžku. In: Mareš, J., Vachková, E. *Pacientovo pojetí nemoci II*. Brno: MSD, 2010, s. 141–160. ISBN 978-80-7392-150-7.

Časopisecké články v časopisech s impact faktorem

Albright, C. L., Komárek, L., Ošancová, K., Kebza, V. et al. Results of a multifactor cardiovascular risk reduction program in the Czech Republic: The Healthy Dubeč Project. *International Journal of Behavioral Medicine*, 2000, roč. 7, č. 1, s. 44–61.
Balcar, K. Životní smysluplnost, duševní pohoda a zdraví. *Československá psychologie*, 1995, roč. 39, č. 6, s. 420-424. ISSN 0009-062X.
Blatný M., Kebza V. Longitudinální studium lidského vývoje: historie, výsledky a perspektivy pražské a brněnské studie longitudinálního vývoje člověka. *Československá psychologie*, 2011, roč. 55, č. 5, s. 422–432. ISSN 0009-062X.
Břicháček, V. Homo in futurum cogitans I. *Československá psychologie*, 2005, roč. 49, č. 1, s. 74–80. ISSN 0009-062X.
Břicháček, V. Homo in futurum cogitans II. *Československá psychologie*, 2005, roč. 49, č. 2, s. 175–183. ISSN 0009-062X.
David, I., Kebza, V., Paclt, I., Raboch, J., Volf, J. Mental health in the Czech Republic: current problems, trends and future developments. *Journal of Public Mental Health* 5, 2006, 2, 43–47. ISSN 1746-5729.
Drozdová, R., Kebza, V. Psychologické a sociální souvislosti kouření zdravotních sester. *Československá psychologie*, 2009, roč. 53, č. 5, s. 505–521. ISSN 0009-062X.

Drozdová R., Kebza V. Well-being and it selected psychosocial and behavioural variables in a sample of nurses. *Československá psychologie*, 2011, roč. 55, č. 4, s. 289–305. ISSN 0009-062X.
Havlínová, M., Provazník, K., Komárek, L. Projekt Škola a zdravé děti 1980-1990. *Československá psychologie*, 1989, roč. 33, č. 3, s. 225–232. ISSN 0009-062X.
Heřman, D., Kebza, V. Vybrané psychosociální souvislosti a kvalita života u souboru pacientů s implantovaným kardiostimulátorem. *Československá psychologie*, 2006, roč. 50, č. 4, s. 372–381. ISSN 0009-062X.
Jandačková, V. K., Paulík, K., Steptoe, A. The impact of unemployment on heart rate variability: The evidence from the Czech Republic. *Biological Psychology*. 2012, roč. 91, s. 238–244. ISSN 0301-0511.
Janečková, P. Současné výzkumy psychosociálních aspektů tyreopatie. *Československá psychologie*, 2007, roč. 51, č. 6, s. 635–654. ISSN 0009-062X.
Kebza, V., Šolcová, I. Retrospektiva, současnost a perspektivy psychologie zdraví. *Československá psychologie*, 2000, roč. 44, č. 4, s. 309–318. ISSN 0009-062X.
Kebza, V., Šolcová, I. Well-being jako psychologický a zároveň mezioborově založený pojem. *Československá psychologie*, 2003, roč. 47, č. 4, s. 333–345. ISSN 0009-062X.
Kebza, V., Šolcová, I. Hlavní koncepce psychické odolnosti. *Československá psychologie*, 2008, roč. 52, č. 1, s. 1–19. ISSN 0009-062X.
Kebza, V., Šolcová, I. Syndrom vyhoření – rekapitulace současného stavu poznání a perspektivy do budoucna. *Československá psychologie*, 2008, roč. 52, s. 351–365. ISSN 0009-062X.
Kebza, V., Šolcová, I. Syndrom vyhoření, vybrané psychologické proměnné a rizikové faktory kardiovaskulárních onemocnění. *Československá psychologie*, 2010, roč. 54, č. 1, s. 1–16. ISSN 0009-062X.
Kebza, V., Šolcová, I. Sociální změny, jejich důsledky a syndrom vyhoření. *Československá psychologie*, 2013, roč. 56, č. 4, s. 329–341. ISSN 0009-062X.
Křivohlavý, J. Obranné mechanismy a strategie zvládání těžkostí. *Československá psychologie*, 1989, roč. 33, č. 4, s. 361–368. ISSN 0009-062X.
Křivohlavý, J. Nezdolnost v pojetí SOC. *Československá psychologie*, 1990, roč. 34, č. 6, s. 511–517. ISSN 0009-062X.
Křivohlavý, J. Nezdolnost typu hardiness. *Československá psychologie*, 1991, roč. 35, č. 1, s. 59–65. ISSN 0009-062X.
Křivohlavý, J. Moderátor zvládání zátěže typu sociální opory. *Československá psychologie*, 1999, roč. 43, s. 106–118. ISSN 0009-062X.
Křivohlavý, J. Sociální opora v intervenčních programech. *Československá psychologie*, 2002, roč. 46, č. 4, s. 340–346. ISSN 0009-062X.

Křivohlavý, J., Petříková, F. Faith meaningfulness and quality of life. *Studia psychologica*, 2001, roč. 43, č. 3, s. 211–214. ISSN 0039-3320.
Lašek, J. Subjektivní životní spokojenost u tří věkových skupin respondentu. *Československá psychologie*, 2004, roč. 48, č. 3, s. 215–223. ISSN 0009-062X.
Mareš, J. Zvládání zátěže pomocí strategií záměrného sebeznevýhodňování. *Československá psychologie*, 2001, roč. 45, č. 4, s. 311–322. ISSN 0009-062X.
Mareš, J. Kvalita života a její proměny v čase u téhož jedince. *Československá psychologie,* 2005, roč. 49, č. 1, s. 19–33. ISSN 0009-062X.
Mareš, J. Posttraumatický rozvoj: nové pohledy, nové teorie a modely. *Československá psychologie*, 2008, roč. 52, č. 6, s. 567–583. ISSN 0009-062X.
Mareš, J. Posttraumatický rozvoj: výzkum, diagnostika, intervence. *Československá psychologie*, 2009, roč. 53, č. 3, s. 271–290. ISSN 0009-062X.
Mareš, J., Kebza, V. Psychologie založená na důkazech (Evidence-based psychology). *Československá psychologie*, 2012, roč. 56, č. 2, s. 178–193. ISSN 0009-062X.
Mareš, J., Neusar, A. Silent Voices: Children's Quality of Life Concepts. *Studia psychologica*, 2010, roč. 52, č. 2, s. 81–100. ISSN 0039-3320.
Mareš, J., Urbánek, T. Minimální věcně významné změny v diagnostikované kvalitě života. *Československá psychologie*, 2006, ro. 50, č. 6, s. 557–568. ISSN 0009-062X.
Mayerová, M., Mikšík, O., Břicháček, V. Předpoklady odolnosti vůči psychické zátěži u pacientů s psychosomatickými chorobami. *Československá psychologie*, 1989, roč. 33, s. 150–163. ISSN 0009-062X.
Paulík, K. Personality, subjective health and evaluation of stress. *Psychology and Health*. 2012, roč. 2012, sv. 27, s. 301–302.
Šeblová, J., Kebza, V., Vignerová, J. Zátěž a stres pracovníků záchranných služeb v České Republice. *Československá psychologie,* 2007, roč. 51, s. 404–417. ISSN 0009-062X.
Šimíčková-Čížková, J., Vašina, B. Quality of life among primary school teachers and other professions. *The New Educational Review*, 2009, roč. 17, č. 1, s. 233–241. ISSN 1732-6729.
Šolcová, I. Psychické souvislosti stresové odpovědi. Role osobnosti ve vztahu stres-zdraví. *Československá psychologie*, 1992, roč. 36, č. 6, s. 564–570. ISSN 0009-062X.
Šolcová, I., Kebza, V. Rozdíly v úrovni a struktuře osobnostní odolnosti („hardiness") u vzorku americké a české populace. *Československá psychologie*, 1996, roč. 40, č. 6, s. 480–501. ISSN 0009-062X.
Šolcová, I., Kebza, V. Psychoneuroimunologie a zvládání stresu. *Československá psychologie*, 1998, ro. 42, č. 1, s. 32–41. ISSN 0009-062X.
Šolcová, I., Kebza, V. Sociální opora jako významný protektivní faktor. *Československá psychologie* 1999, roč. 43, č. 1, s. 19–38. ISSN 0009-062X.

Šolcová, I., Kebza, V. Nezaměstnanost a zdraví. *Československá psychologie*, 2001, roč. 45, č. 2, s. 127–134. ISSN 0009-062X.
Šolcová, I., Kebza, V. Sociálně založené nerovnosti ve zdraví: současný vývoj ve světě a stav u nás. *Československá psychologie,* 2002, roč. 46, č. 3, s. 219–224. ISSN 0009-062X.
Šolcová, I., Kebza, V. Prediktory osobní pohody (well-being) u reprezentativního souboru české populace. *Československá psychologie*, 2005, roč. 49, č. 1, s. 1–8. ISSN 0009-062X.
Šolcová, I. Kebza, V.: Health protective factors and health protective behaviors of Czech entrepreneurs: comparison to a population sample. *Studia psychologica*, 2005, roč. 47, č. 1, s. 17–21. ISSN 0039-3320.
Šolcová, I., Kebza, V. Subjektivní zdraví: současný stav poznatků a výsledky dvou českých studií. *Československá psychologie*, 2006, roč. 50, č. 1, s. 1–15. ISSN 0009-062X.
Šolcová, I., Kebza, V. Typy chování, typy osobnosti a jejich vztah ke zdraví. *Československá psychologie*, 2006, roč. 50, č. 5, s. 419–430. ISSN 0009-062X.
Šolcová, I., Kebza, V. Psychosocial inequalities in health: two Czech national studies. *Československá psychologie*, 2007, roč. 51, Supplement, s. 62–69. ISSN 0009-062X.
Šolcová, I., Kebza, V. Osobní pohoda vysokoškolských studentů: česká část studie. *Československá psychologie*, 2009, roč. 53, č. 2, s. 129–139. ISSN 0009-062X.
Vachková, E., Ježek, S., Mareš, J., Moravcová, M. The evaluation of the psychometric properties of a specific quality of life questionnaire for physiological pregnancy. *Health and Quality of Life Outcomes*, 2013, roč. 11, č. 214, 7 s. Dostupné na: http:/www.hqlo.com/content/11/1/214
Vosečková, A., Pelcák, S., Šmahelová, A.: Coping with disease in patients with diabetes mellitus. *Homeostasis in Health and Disease*, 2003, roč. 42, č. 1/2, s. 67–68. ISSN 0960-7560.
Vymětal, J. Psychické procesy, imunita a psychoterapie. *Československá psychologie*, 1997, roč. 41, č. 2, s. 163–170. ISSN 0009-062X.
Vyncke, V., De Clercq, B., Stevens, V., Costongs, C, Barbareschi, G., Jónsson, S. H., Darias Curvo, S., Kebza, V., Currie, C. and Maes, L. Does neighbourhood social capital aid in levelling the social gradient in the health and well-being of children and adolescents? A literature review. *BMC Public Health*, 2013, roč. 13, č. 65. Dostupné na: http://www.biomedcentral.com/1471-2458/13/65

Další časopisecké články

Blatný, M., Kepák, T., Vlčková, I. et al. Kvalita života dětí po léčbě nádorového onemocnění: současné poznatky a směry výzkumu. *Psychológia a patopsychológia dieťaťa*, 2007, roč. 42, č. 4, s. 291–306. ISSN 0555-5574.

Buchtová, B. K psychologické dimenzi nezaměstnanosti. *Psychologie v ekonomické praxi*, 1995, roč. 30, č. 2, s. 1–17. ISSN 0033-300X.
David, I., Kebza, V., Paclt, I., Raboch, J., Volf, J. Mental health in the Czech Republic: Current problems, trends and future developments. *Journal of Public Mental Health*, 2006, roč. 5, č. 2, s. 43–47. ISSN 1746-5729.
Havlínová, M. Školství a zdravý vývoj žáka. *Pedagogika*, 1991, roč. 41, č. 2, s. 165–178. ISSN 0031-3815.
Havlínová, M., Kloudová, R., Josífko, M. Tvořivé myšlení dětí a odolnost vůči zátěži. *Československá hygiena*, 1982, roč. 27, č. 7, s. 392–395. ISSN 0009-0573.
Hnilicová, H., Bencko, V. Kvalita života – vymezení pojmu a jeho význam pro medicínu a zdravotnictví. *Praktický lékař*, 2005, roč. 85, č. 11, s. 656–660. ISSN 0032-6739.
Havlínová, M., Schneiderová, D., Tomášek, L. Školy s různou kvalitou sociálních podmínek ke školní práci a psychologické indikátory stresu u žáků. *Pedagogika*, 1998, roč. 48, č. 4, s. 397–407. ISSN 0031-3815.
Hodačová, L., Sobotík, Z., Mareš, J. Indikátory kvality života v kontextu trvalé udržitelnosti – šetření o kvalitě života v šesti stotisícových městech v ČR a jejich okresech. *Hygiena*, 2001, roč. 46, č. 4, s. 183–200. ISSN 210-7840
Janečková, P. Psychological distress in patients with thyroid gland disease. *Homeostasis*, 2006, roč. 44, č. 1/2, s. 83–87. ISSN 0960-7560.
Kebza, V. Možnosti ovlivnění chování. *Postgraduální medicína*, 1999, č. 1, s. 45–48. ISSN 1212-4184.
Kebza, V. Nerovnosti ve zdraví. *Hygiena*, 52, 2007, roč. 52, č. 1, s. 18–19. ISSN 1210-7840.
Kebza, V., Šolcová, I. Predictors of well-being in a Czech population sample. *Homeostasis*, 44, 2006, roč. 44, č. 1/ 2, s. 59–61. ISSN 0960-7560.
Kodat, V., Sobota, J., Kebza, V., Biganovský, M., Amortová, R., Fischer, J. Correlations of somatophysiological, biochemical, psychosocial and behavioural risk factors of cardiovascular diseases in a sample of employees of Prague enterprises and institutions. *Central European Journal of Public Health*, 2005, roč. 13, č. 4, s. 191–199. ISSN 1210-7778.
Koukola, B. Psychická odolnost středoškoláků měřená dotazníkem SOC. *Pedagogika*, 2000, roč. 50, č. 2, s. 173–180. ISSN 3330-3815.
Králová, M., Kuliaček, P., Mareš, J. Pooperační bolesti u dětí. *Rozhledy v chirurgii*, 1997, roč. 76, č. 8. s. 385–388. ISSN 0035-9951.
Křivohlavý, J. Salutogeneze a behaviorální medicína. *Časopis lékařů českých*, 1990, roč. 129, 4. 36, s. 1121–1124. ISSN 0008-7335.
Látka, J., Paulík, K. Psychosociální aspekty závažných úrazů oka. *Psychologie a její kontexty*. roč. 1, 2010, č. 1, s. 49–57. ISSN 1803-9278.
Mareš, J. Dětské pojetí zdraví a nemoci. *Psychológia a patopsychológia dieťaťa*, 1995, roč. 30, č. 1, s. 118–120. ISSN 0555-5574.

Mareš, J. The Use of Kinetic Children's Drawings to Explore the Pain Experiences of Children in Hospital. *Acta Medica*, 1996, roč. 39, s. 79–86. ISSN 1211-4286.
Mareš, J. Diagnostika zvládání zátěže u dětí a dospívajících. *Pedagogika*, 1999, roč. 49, č. 1, s. 12–42. ISSN 3330-3815.
Mareš, J. Zvládání školních zátěžových situací žáky. *Psychológia a patopsychológia dieťaťa*, 1999, roč. 34, č. 3, s. 230–235. ISSN 0555-5574.
Mareš, J. Nevyužívání či odmítání sociální opory. *Psychológia a patopsychológia dieťaťa*, 2001, roč. 63, č. 3, s. 214–224. ISSN 0555-5574.
Mareš, J. Strach z bolesti: teorie a empirické výzkumy. *Bolest*, 2002, roč. 5, č. 1, s. 17–27. ISSN 1212-0634.
Mareš, J. Diagnostika sociální opory u dětí a dospívajících. *Pedagogika*, 52, 2002, roč. 52, č. 3, s. 267–289. ISSN 3330-3815.
Mareš, J. Učitel jako zdroj sociální opory pro žáky a studenty. *Studia Pedagogica*, 2003, č. 1, s. 41–54. ISBN 80-210-3120-4.
Mareš, J. Komunita a zdraví. *Praktický lékař*, 2005, roč. 85, č. 12, s. 716–722. ISSN 0032-6739.
Mareš, J. Pacientovo subjektivní pojetí zdraví a nemoci. *Praktický lékař,* 2006, roč. 86, č. 2, s. 109–114. ISSN 0032-6739.
Mareš, J. Aktuální témata ve výzkumu a léčbě dětské bolesti. *Bolest*, 9, 2006, roč. 9, č. 4, s. 219–229. ISSN 1212-0634.
Mareš, J. Spokojenost pacientů s poskytovanou péčí: teoretické přístupy a modely. *Praktický lékař*, 2009, roč. 89, č. 2, s. 59–64. ISSN 0032-6739.
Mareš, J. Spokojenost pacientů s poskytovanou péčí: metody a její použití. *Praktický lékař*, 2009, roč. 89, č. 12, s. 668–674. ISSN 0032-6739.
Mareš, J., Ježek, S., Skorunka, D., Pečenková, J. Diagnostika strachu z bolesti. *Bolest*, 2002, roč. 5, č. 4, s. 228–235. ISSN 1212-0634.
Mareš, J., Ježek, S., Tomášek, F. CASSS-CZ: The Czech Version of the Social Support Questionnaire for Children and Adolescents. *The New Educational Review*, 2005, roč. 5, č. 1, s. 11–25. ISSN 1732-6729.
Mareš, J., Marešová, J. Rodiče jako posuzovatelé dětské bolesti. *Bolest*, 2000, roč. 3, č. 3, s. 135–139. ISSN 1212-0634.
Mareš, J., Marešová, J. Bolest a kvalita života u dětí. *Bolest*, 7, 2004, roč. 4, č. 4, s. 215–223. ISSN 1212-0634.
Mareš, J., Otterová, E. Naděje jako moderátor bolesti. *Bolest*, 2001, roč. 4, č. 3, s. 138–148. ISSN 1212-0634.
Moravcová, M. Menopauza a kvalita života. *Profese on-line*, 2011, roč. 4, č. 2, s. 6–10. ISSN 1803-4330.
Moravcová, M., Mareš, J. Nástroje pro hodnocení kvality života žen po menopauze. *Kontakt*, 2011, roč. 13, č. 4, s. 434–442. ISSN 1212-4117.
Moravcová, M., Mareš, J., Donát, J. Metody hodnocení kvality života žen po menopauze. *Hygiena*, 2007, roč. 52, č. 3, s. 82–83. ISSN 1210-7840.

Paulík, K. Big Five, percepce zátěže a subjektivní zdraví. *Psychologie a její kontexty*. roč. 4, 2013, č. 1, s. 3–11. ISSN 1803-9278.
Paulík, K. Stress and subjective health of teachers. E-*Pedagogium*, 2013, roč. 13, s. 76–85.
Paulík, K., Saforek, P. Adaptace mužů a žen na ztrátu zaměstnání. *Psychologie pro praxi*. 2012, roč. 2012, sv. 47, s. 41–59. ISSN 1803-9278.
Pelcák, S., Koukola, B. Nezdolnost a možnosti preventivní poradenské péče u hasičů-záchranářů. *Psychologie v ekonomické praxi*, 1998, roč. 33, č. 3-4, s. 107–119. ISSN 1803-8670.
Pelcák, S., Koukola, B., Mužáková, I., Vosečková, A. Možnosti využití (metodiky) nezdolnosti podle Antonovského v komplexní terapii u pacientů po akutním infarktu myokardu. *Praktický lékař*, 2001, roč. 81, č. 2, s. 94–96. ISSN 0032-6739.
Pelcák, S., Vosečková, A., Martiník, K. Psychologické charakteristiky aktivního zdraví. *Vojenské zdravotnické listy*, 1995, roč. 64, č. 2, s. 64–68. ISSN 0372-7025.
Skálová, L. Komárek, L. Kebza, V., Procházka, B. Onkologická rizika chování a životního stylu populace velkých měst ČR. *Česká a slovenská hygiena,* 2005, roč. 2, č. 1, s. 11–15. ISSN 1214-6722.
Skalská H., Sobotík, Z., Jezberová, D., Mareš, J. Use and Evaluation of the Czech Version of the SF –36 Questionnaire Self-Reported Health Status of Medical Students. *Central European Journal of Public Health*, 2000, roč. 2, č. 8, s. 88–93. ISSN 1210-7778.
Šeblová, J., Kebza, V. Zátěž a stres pracovníků záchranných služeb - výsledky první části studie. *Urgentní medicína*, 2005, roč. 8, č. 1, s. 27–29. ISSN 1212-1924.
Vosečková, A., Pelcák, S. Rekondiční pobyt diabetiku z pohledu psychologie zdraví. *Praktický lékař*, 2001, roč. 81, č. 12, s. 720–724.

Sborníky

Buchtová, B. (Ed.): *Psychologické a medicínské problémy nezaměstnanosti.* Sborník z konference. Brno: Masarykova Universita 2000. 79 s. ISBN 80-210-2425-9.
Dolinský, J. (Ed.) *Problematika výchovy dětí a mládeže ke zdravému způsobu života v evropských zemích*. Brno: Masarykova univerzita, 1997. 294 s. ISBN 80 -210 -1654 -X.
Hnilicová, H. (Ed.) *Kvalita života*. Kostelec nad Černými lesy: Institut zdravotní politiky a ekonomiky, 2004. 120 s. ISBN80-86625-20-6.
Koukola, B., Mareš, J. (Eds.) *Psychologie zdraví a kvalita života I*. Sborník přednášek. Brno: MSD, 2006. 162 s. ISBN 80-86633-667.
Koukola, B., Mareš, J. (Eds.) *Psychologie zdraví a kvalita života II*. Sborník přednášek. Brno: MSD, 2007. 182. ISBN 978-80-7392-009-8.

Koukola, B., Mareš, J. (Eds.) *Psychologie zdraví a kvalita života III*. Sborník přednášek. Brno: MSD, 2008. 150 s. ISBN 978-80-7392-074-6.
Řehulka, E. *Učitelé a zdraví 1*. Brno: Psychologický ústav AV ČR Brno, 1998. 156 s. ISBN 80-902653-0-8.
Řehulka, E. *Učitelé a zdraví 2*. Brno: Psychologický ústav AV ČR, 1999. 246 s. ISBN 80-902653-2-4.
Řehulka, E. *Učitelé a zdraví 3*. Brno: Psychologický ústav AV ČR, 2001. 322 s. ISBN 80-902653-7-5.
Řehulka, E. *Učitelé a zdraví 4*. Brno: nakl. Křepela, 2002. 242 s. ISBN 80-902653-9-4.
Řehulka, E. *Teachers and Health 5*. Brno: nakl. Křepela, 2003. 448 s. ISBN 80-8669-02-5.
Řehulka, E. *Teachers and Health 6*. Brno: Paido a Vydavatelství Masarykovy univerzity, 2004. 702. ISBN 80-7315-093-X.

Vybrané fotografie z historie české psychologie zdraví

Obr. 10: Jarní nálada ve Vernířovicích

Obr. 11: Posezení na terase hotelu Reoneo ve Vernířovicích
(zleva: prof. Hošek, doc. Šimíčková-Čížková, doc. Jandová)

Obr. 12: Kapela bývalých primářů Nemocnice Šumperk a hostující houslista prof. Křivohlavý

Obr. 13: Priessnitzovy léčebné lázně v Jeseníku

Obr. 14: Prof. Křivohlavý přednáší v Zrcadlovém sále Priessnitzových léčebných lázní

Obr. 15: Prof. Křivohlavý rozdává materiály účastníkům konference

Obr. 16: Doc. Kolísko přednáší v Zrcadlovém sále Priessnitzových léčebných lázní

Obr. 17: Setkání přátel v Zrcadlovém sále Priessnitzových léčebných lázní
(zleva: doc. Koukola, dr. Havlínová, prof. Křivohlavý, prof. Mareš, prof. Míček)

Obr. 18: Vycházka účastníků konference na Jižní svah nad Priessnitzovými léčebnými lázněmi

Obr. 19: Posezení před budovou Hradu v Priessnitzových léčebných lázních
(zleva: prof. Seková z Polska, doc. Jandová, doc. Kolísko, prof. Křivohlavý)

Obr. 20: Ráno ve Vernířovicích

Obr. 21: Prof. Kebza a doc. Koukola zahajují jednání ve Vernířovicích

Obr. 22: Plenární jednání ve Vernířovicích

Obr. 23: Dr. Havlínová ve Vernířovicích (2004)

Obr. 24: Doc. Břicháček diskutuje ve Vernířovicích (2004)

Obr. 25: Zasedání výboru Sekce Psychologie zdraví ve Vernířovicích

Obr. 26: Zakončení konference Psychologie zdraví v r. 2004

Obr. 27: Někteří účastníci konference Psychologie zdraví v r. 2013 před odjezdem

25. výročí psychologie zdraví v České republice (1988–2013)

prof. PhDr. Jiří Mareš, CSc., ed.

Vydal MSD
Obrázek na obálce: Jitka Kaplanová
1. vydání, 2013
Náklad 100 výtisků
Tisk MSD, spol. s r. o., Lidická 23, Brno

ISBN 978-80-7392-227-6